

การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา
สวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์”

THE DEVELOPMENT AND MANAGEMENT OF AGRICULTURAL FARM
TO BE AGRO TOURISM SITE: A CASE STUDY OF THE NONI
“ROYAL TROPICS” FARM

นางสาวธนิภานต์ ประไกรวัน

วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2549

ISBN 974-626-495-8

การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา
สวนยอ “รอยัล ทโรปาร์คส์”

นางสาวธนิษานต์ ประไกรวัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2549

ISBN 974-626-495-8

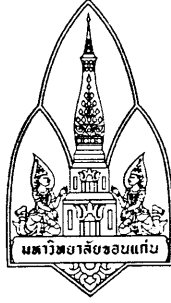
**THE DEVELOPMENT AND MANAGEMENT OF AGRICULTURAL FARM
TO BE AGRO TOURISM SITE: A CASE STUDY OF THE NONI
“ROYAL TROPICS” FARM**

MISS TINIKAN PRAKRAIWAN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION
IN TOURISM MANAGEMENT
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2006

ISBN 974-626-495-8

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปริญญา

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว

ชื่อวิทยานิพนธ์: การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
: กรณีศึกษา สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์”

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวธนิษกานต์ ประไกรวัน

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ดร. ชาตรี นาคะกุล	ประธานกรรมการ
	รองศาสตราจารย์ สุณีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์	กรรมการ
	รองศาสตราจารย์ ดร. อำนวย คำตื้อ	กรรมการ
	อ. สุกานดา ฟองย้อย	กรรมการ
	อ. ศิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อำนวย คำตื้อ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ สุกานดา ฟองย้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ศิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ)

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปรีเปรม)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....

(รองศาสตราจารย์ สุเมธ แก่นมณี)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธินิกานต์ ประไกรวัน. 2549. *การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร :*

กรณีศึกษา สวนยอ “รอยัล ทโรปาร์ค”. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

[ISBN 974-626-495-8]

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ.ดร.อำนาจ คำดี, อาจารย์สุกานดา ฟองย่อย,

อาจารย์ศิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนยอ “รอยัล ทโรปาร์ค” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศึกษา รูปแบบของการจัดการ การบริหาร และแนวทางในการพัฒนาสวนยอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จากสวนเกษตร ผู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม โดยใช้ข้อมูลทัศนภูมิ วิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ตำบลวังน้ำเขียวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่พื้นที่ ที่มีความเหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีศักยภาพเพียงพอในการ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้ 2) มุมมองจากผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์เจ้าของสวน พบว่า สวนยอ “รอยัล ทโรปาร์ค” มีการบริหารจัดการแบบครอบครัว และยังขาดการบริหารจัดการที่ เป็นระบบ 3) มุมมองของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน พบว่า นักท่องเที่ยวมีคาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือต้องการให้มีการจัดบริเวณต่างๆ เช่นที่พัก ที่จอดรถ แปลงสาธิตการเกษตร ฯลฯ ไว้อย่าง เหมาะสม ต้องการให้มีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ ต้องความเป็นกันเองของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน ต้องการความรู้ในการทำการเกษตรอัน จะนำไปประกอบอาชีพ และต้องการให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สะอาด สะดวก และ ปลอดภัย และ 4) มุมมองด้านการจัดการ โดยใช้เครื่องมือการบริหารจัดการในการวิเคราะห์ ซึ่งควรมีรูปแบบของการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยแบ่งโครงสร้างองค์กรออกเป็นฝ่ายต่างๆ ทั้งนี้ ผู้บริหารหรือเจ้าของสวนจะต้องมีความเป็นผู้นำ และสามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ทำหน้าที่ ของตนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรให้ได้ด้วยความพึงพอใจ การดำเนินการทางด้านตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ และควรจะมีการควบคุมการดำเนินงาน อันจะทำให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

Thinikan Prakraiwan. 2006. **The Development and Management of Agricultural Farm to be Agro tourism Site: A Case Study of the NONI “Royal Tropics” Farm.** Master of Business Administration Thesis in Tourism Management, Graduate School, Khon Kaen University. [ISBN 974-626-495-8]

Thesis Advisors: Assoc. Prof Dr. Amnouy Kamtao, Ms. Sukanda Fongyoi,
Ms. Siwattra Phipatchaisiri

ABSTRACT

Objective of the study; The Development and Management of The Noni “Royal Tropic” Orchard to Agro tourism Site., is to survey and find out requirement and needs of target tourists in their particular interests of agricultural attraction e.g. formation and activities. The formation of development included with establishment of standardization, tourism affairs management is also in order to upgrade the “Royal Tropic” orchard to be Agro Tourism Site. Eventually, result of the study would be a beneficial tool in applying for relevant development with other agricultural gardens.

Finding of the study is divided into 4 sections; 1) Environmental aspect by use of secondary data analysis for a selection of the location based to considerable readiness and appropriateness. It is found out that the most attracting appropriate location for tourism based agricultural management is an area of Sub-district Wang Namkiew, Nakornratchasima Province. 2) Aspect of local garden entrepreneurs by implementation of in-dept interviews. Given information indicated that the Noni “Royal Tropic” is based upon household and individual decision-making business, it's lacked to a systemized management. 3) Aspect of tourists by implementation of questionnaires given to 200 people. It is found out that tourists' expectation is to have a good basic services for examples of car park, safe and clean accommodation, demonstration planting nursery, well-trained field describer as well as hospitality of the garden owner and staffs. It's also helpful if the service could be able to disseminate related knowledge of agriculture for the tourists. 4) Management aspect by use of management tool in analyzing. The recommendation of improvement is to have suitable management system. It is by establishment of the organization structure; departments and sections. However, the garden owner or

management team must be skillful in leadership administration including job motivation for all staffs in achieving their responsibilities which lead to the satisfactory success of the organization. At the same time, intellectual and effective marketing management would be an essential factor in order to make the business rival more advantage and sustainable.

รายงานวิทยานิพนธ์นี้มอบส่วนดีให้แก่ บุษปการี ครอบครัวยุติ และคณาจารย์

กิตติกรรมประกาศ

ในความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ภายใต้ความต้องการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้มอบทุนผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม ระดับปริญญาโทและเอก อันทำให้ผู้วิจัยได้รับโอกาสที่ยิ่งใหญ่ในชีวิตอีกทั้งสนับสนุน ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ชาตรี นาคะกุล ประธานกรรมการสอบ รศ. สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ กรรมการสอบ รศ. ดร. อำนวย คำดี้อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ สุกานดา ฟองย้อย และอาจารย์สิวัตรา พิพัฒน์ไชยศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้สละเวลาและกรุณาให้แนวคิด คำปรึกษา ตลอดจนแนะนำเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ตลอดจนคณาจารย์ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” และสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี

ความดีในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณแด่คุณพ่อ คุณแม่ คุณตา คุณยาย คุณน้าทุกๆ คน น้องชายและน้องสาวที่น่ารัก ผู้ซึ่งอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ คอยหยิบยื่นกำลังใจ ให้ข้าพเจ้ามาโดยตลอด รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ ทุกท่านที่ให้กำลังใจสนับสนุนเรื่อยมา หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ข้าพเจ้าน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

ธนิกันต์ ประไกรวัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยว	6
2.2 แนวคิดเรื่องการเกษตรยั่งยืน	25
2.3 แนวคิดเรื่องการจัดการและการบริหาร	26
2.4 แนวคิดประสิทธิผลขององค์การ	38
2.5 ข้อมูลสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”	54
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
3.1 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา	61
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	63
3.5 สถานที่ทำการเก็บข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลของการศึกษา	
4.1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม	65
4.2 มุมมองจากผู้ประกอบการ	69
4.3 มุมมองของนักท่องเที่ยว	72
4.4 มุมมองด้านการจัดการ	82
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	107
5.2 ข้อเสนอแนะ	112
เอกสารอ้างอิง	113
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าของสวนขมิ้น “รอยัล ทโรปิคส์”	118
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว	123
ภาคผนวก ค ภาพถ่าย สวนขมิ้น “รอยัล ทโรปิคส์”	131
ประวัติผู้เขียน	139

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบความแตกต่างของการท่องเที่ยวแบบมวลชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8
ตารางที่ 2	ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ 41
ตารางที่ 3	ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและระดับรายได้ 73
ตารางที่ 4	ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 75
ตารางที่ 5	แสดงความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 77
ตารางที่ 6	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับ ความสำคัญ ลำดับที่ 1-3 78
ตารางที่ 7	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-5 79
ตารางที่ 8	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ เรียงตามลำดับ ความสำคัญ ลำดับที่ 1-3 79
ตารางที่ 9	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวน และพนักงานในสวน เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-3 80
ตารางที่ 10	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับเรียง ตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-3 80
ตารางที่ 11	แสดงความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านที่พัก 81
ตารางที่ 12	แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับ ความสำคัญ ลำดับที่ 1-5 81
ตารางที่ 13	แสดงTOWS MATRIX 87
ตารางที่ 14	แสดงแผนการดำเนินงาน 91

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	60
ภาพที่ 2	แสดงแผนที่หมู่บ้านชัยไพรทอง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	67
ภาพที่ 3	แสดงโครงสร้างองค์กร สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”	93
ภาพที่ 4	โมเดลพื้นฐานการจูงใจของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”	98
ภาพที่ 5	สรุปขั้นตอนในการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสวนเกษตร สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”	111

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีส่วนสำคัญ ในการสร้าง รายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดรายได้มหาศาล จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวปี 2547 ที่มีถึงมูลค่า 3.84 แสน ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) ส่งผลคือต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม แต่ในขณะที่เดียวกันการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ทำให้สภาพแวดล้อมใน แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยลำดับ ดังนั้นจึงเกิดกระแสเรียกร้อง ให้มีการจัดการการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อรักษาระบบนิเวศ ของธรรมชาติ แนวคิดที่เกิดขึ้นคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและในปัจจุบันแนวโน้มของการท่องเที่ยว ในพื้นที่ธรรมชาติมีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเตรียมความพร้อมในการรองรับการ ท่องเที่ยวรูปแบบนี้ โดยการพัฒนา รูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากขึ้นค้นหา และพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ การควบคุมและการจัดการมิให้เกิดการท่องเที่ยว ในพื้นที่จนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และที่สำคัญการสนับสนุนให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ เมื่อแนวโน้มของการท่องเที่ยว ในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกเพื่อที่จะสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น (มหาวิทยาลัยเกริก, 2547)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้ง ความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดคือการได้ หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิปัญญาเกษตรกรรม รากฐานของแผ่นดินไทยที่เปี่ยม ไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย อีกทั้งได้ สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนานบ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงาม บริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจ ที่เกิดจากการได้ชม ชิม ซื้อผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์แก่ผู้มาท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิต

การเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2546) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีหลายรูปแบบด้วยกัน อาทิ การเที่ยวชมสวนผลไม้ สวนดอกไม้ สวนพืชผักสมุนไพร ไร่ปศุสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรืออาจจะเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันหลายพื้นที่ของประเทศไทย มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เป็นอย่างดี ดังเช่น อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งที่มาของชื่อวังน้ำเขียวนั้นได้มาจากสภาพภูมิประเทศของที่นี่ เพราะพื้นที่ในแถบนี้มีวังน้ำที่ใสงดงามเป็นธรรมชาติ น้ำนั้นใสมองเห็นเงาสะท้อนสีเขียวของต้นไม้จึงเรียกพื้นที่นี้ว่าวังน้ำเขียว และด้วยสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของอำเภอวังน้ำเขียวส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ส่งผลให้วังเขียวมีอากาศที่เย็นสบายเกือบทั้งปี ฝนตกชุก และมีหมอกมาก จะเป็นที่มาของคำขวัญของอำเภอที่ว่า “วังน้ำเขียว เมืองหนาว ภูเขามากมาย น้ำตกหลากหลาย ผลไม้นานาพันธุ์ แดนสวรรค์เมืองหมอก” นอกจากนี้มีธรรมชาติที่งดงาม ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า แล้วสภาพอากาศที่เหมาะสมนี้เองส่งผลต่อการเจริญของพรรณไม้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นสวนผลไม้ขนาดนาชนิดเช่น องุ่น กระท้อน ลิ้นจี่ ลำไยและผลไม้เมืองหนาว รวมทั้งยังมีสวนไม้ดอก ไม้ประดับ ที่สวยงาม การปลูกผักปลอดสารพิษ และการเพาะเห็ดหอม นอกจากนี้อำเภอวังน้ำเขียวยังมีสวนยอ “รอยัล ทโรปิคส์” ที่ปลูกยอซึ่งเป็นพืชสมุนไพรไทยที่คนไทยรู้จักเป็นอย่างดีด้วยคุณประโยชน์และสรรพคุณทางยาที่มากมาย ที่สวนแห่งนี้มีการปลูกต้นยอและมีกระบวนการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็น น้ำยอ และยอผง ส่งขายตลาดต่างประเทศ จากลักษณะของสวนเกษตรที่กล่าวมานี้เอง จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการจัดการสวนเกษตรสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนยอ “รอยัล ทโรปิคส์” ซึ่งน่าจะทำได้รูปแบบการบริหารจัดการ และแนวทางการพัฒนาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่สวนเกษตร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจะเพิ่มมูลค่าในเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ที่สามารถสร้างรายได้กลับคืนสู่ชุมชนท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งทีนักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการพัฒนาการจัดการสวนยอจากสวนเกษตรให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแนวทางในการพัฒนาสวนยอ “รอยัล ทโรปิคส์” จากสวนเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบ กิจกรรม และสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. ทำให้ทราบรูปแบบของการจัดการ การบริหาร และแนวทางในการพัฒนาสวนข่อย “รอยัล ทโรปาร์ค” จากสวนเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ทำให้ทราบแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการจัดการ และการบริหาร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับสวนเกษตรในพื้นที่อื่นๆ
4. เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งใหม่ใน อำเภอวังน้ำเขียว
5. ส่งเสริมการท่องเที่ยวใน อำเภอวังน้ำเขียว
6. เป็นต้นแบบในการพัฒนาสวนเกษตรในพื้นที่อื่นๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของพื้นที่การศึกษา คือ สวนข่อย “รอยัล ทโรปาร์ค” ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

2. ขอบเขตของเนื้อหาที่จะทำการศึกษา

ส่วนที่ 1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม

เป็นการศึกษาถึงพื้นที่ (Area Analysis) ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิวิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อม และความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 2 มุมมองจากผู้ประกอบการ

เป็นการศึกษาถึงด้านการบริหารจัดการ และความต้องการของเจ้าของสวนข่อย “รอยัล ทโรปาร์ค” ต่อรูปแบบ กิจกรรม และสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 มุมมองของนักท่องเที่ยว

เป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 4 มุมมองด้านการจัดการ

เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารจัดการโดยใช้หลักบริหารธุรกิจอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลัก 4Ps และ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ประมวลผลเพื่อหาแนวทาง

และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปปาร์ค” จากสวนเกษตร
สู่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้ามา
ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ระหว่าง เดือนกันยายน-ธันวาคม 2548

1.5 นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ทางการเกษตรต่างๆ
ที่มีกิจกรรมการเกษตรและการใช้ทรัพยากรการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว โดยยังคงมีกิจกรรม
การเกษตรเป็นหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว อันจะได้รับความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ
บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Site) คือ พื้นที่ทางการเกษตรอัน ได้แก่ สวนเกษตร
สวนสมุนไพร สวนผลไม้ ฟาร์มปศุสัตว์ แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจน
สถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ ที่มีการ
จัดระบบการบริหาร และการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยว และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

สวนเกษตร (Agricultural Farm) คือ พื้นที่เกษตรกรรมที่มีกิจกรรมทางเกษตรแบบครบวงจร
เริ่มตั้งแต่การปลูก จนกระทั่งการแปรรูปวัตถุดิบส่งขาย มีการบริหารจัดการแบบครบวงจร

การพัฒนา (Development) คือ การหาแนวทางด้านการบริหารจัดการอันจะทำให้สวนขอ ซึ่ง
เป็นสวนเกษตร กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” เพื่อความเหมาะสม และเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยว
 - 2.1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2.2 แนวคิดเรื่องการเกษตรยั่งยืน
- 2.3 แนวคิดเรื่องการจัดการและการบริหาร
 - 2.3.1 SWOT Analysis
 - 2.3.2 รูปแบบของการประกอบการธุรกิจ
 - 2.3.3 ความหมายของการจัดการ
 - 2.3.4 กระบวนการจัดการ POLC
 - 2.3.5 ส่วนผสมการตลาดการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
 - 2.4.1 ความหมาย KPI
 - 2.4.2 ขั้นตอนการทำ KPI
 - 2.4.3 ตัวอย่าง KPI
- 2.5 ข้อมูลสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”
 - 2.5.1 ข้อมูลทั่วไป
 - 2.5.2 ที่ตั้งและอาณาเขต
 - 2.5.3 โครงสร้างการบริหารจัดการ
 - 2.5.4 ผลิตภัณฑ์ภายในสวน
 - 2.5.5 การเข้าถึง
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยว

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร คู่มือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวนขอ “รอฮัล ทรอปปิกส์” เพื่อความเหมาะสม และเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ด้านแนวคิดเพื่อการท่องเที่ยวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ และในปัจจุบันแนวโน้มของการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติมีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ โดยการพัฒนาารูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ค้นหาและพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ การควบคุมและการจัดการมิให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่จนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และที่สำคัญการสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ เมื่อแนวโน้มของการท่องเที่ยวในรูปแบบท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกเพื่อที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น (มหาวิทยาลัยเกริก, 2547)

2.1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในปัจจุบันแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความสนใจในวงกว้างไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยไม่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.1.1.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำว่า Ecotourism ซึ่งผสมกันระหว่างคำว่า Ecology (นิเวศวิทยา) กับคำว่า Tourism (การท่องเที่ยว) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ

ระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้กันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรไม้ และรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถและสร้างกำลังใจให้กับชุมชนได้พึ่งตนเอง

แม้ว่าปัจจุบันยังไม่สามารถสรุปคำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมาตรฐานในประชาคมโลกได้ แต่นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มีมุมมองและความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นแท้จริงแล้วคือการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า Nature tourism หรือ Nature-based tourism คือ Nature-oriented tourism ลักษณะหนึ่งที่แตกแขนงออกมาเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทางธรรมชาติเฉพาะกลุ่ม โดยคนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ขึ้นในช่วงเวลาที่กระแสความตระหนักในปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั่วโลกมีความเข้มข้น และขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปลายทศวรรษ 1980

นักวิชาการมีความเห็นว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีความมุ่งหวังที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อนุรักษ์ให้ผู้ที่เข้าไปประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศและวิถีของคนในชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น การปรับเปลี่ยนดังกล่าวเน้นให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และความเคยชินต่อความสะดวกสบายในสภาพแวดล้อมที่ไปเยือน แทนการปรับเปลี่ยนหรือเสริมแต่งโครงสร้างทางกายภาพเข้าไปในพื้นที่ธรรมชาติเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว

สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเสนอขายสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยว หากแต่มุ่งประสานผลประโยชน์ทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) จะเห็นความหมายที่ชัดเจนของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (นำชัยทนต์, 2540 อ้างถึงใน กานต์พิชชา สุริคุณาพงษ์, 2545 อ้างถึงในมหาวิทยาลัยเกริก, 2547) ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการท่องเที่ยวแบบมวลชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรม	Mass Tourism	Ecotourism
1. สถานที่พัก (Accommodation)	<ul style="list-style-type: none"> - มีความหนาแน่นไม่จำกัดจำนวน - ขนาดใหญ่และมีการดัดแปลงธรรมชาติ - ผู้เป็นเจ้าของเป็นนักธุรกิจใหญ่หรือกลุ่มนักธุรกิจจากภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเบาบาง จำกัดจำนวน - ขนาดเล็กอยู่ในสภาพธรรมชาติท้องถิ่น - ธุรกิจขนาดเล็กคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ
2. จุดท่องเที่ยวที่สนใจ (Attractions)	<ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมและธรรมชาติที่เป็นธุรกิจสำหรับนักท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมและธรรมชาติที่อนุรักษ์ไว้สำหรับท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
3. การตลาด (Marketing)	<ul style="list-style-type: none"> - ตลาดขนาดใหญ่ - เป็นฤดูกาลหมุนเวียน - การตลาดถูกครอบงำโดยบริษัทนำเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - ตลาดขนาดเล็ก - มีตลอดปี - การตลาดนำโดยท้องถิ่น
4. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic impact)	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เชื่อมโยงกับคนท้องถิ่น - มีการรั่วไหลของเศรษฐกิจสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นธุรกิจเชื่อมโยงกับท้องถิ่น - มีการรั่วไหลของเศรษฐกิจต่ำ
5. กฎระเบียบ (Regulation)	<ul style="list-style-type: none"> - ท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการควบคุม - มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก่อนมีการวางแผนการท่องเที่ยว - เศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจ - ไม่มีเพดานของการพัฒนาและ - การท่องเที่ยว (No Carrying Capacity) 	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมโดยท้องถิ่น - มีการวางแผนการท่องเที่ยวก่อนมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว - เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเป็นแรงจูงใจ - มีเพดานของการพัฒนาและการท่องเที่ยว (Carrying Capacity)

ที่มา : นำชัยทนต์, 2540 อ้างถึงใน กานต์พิชชา สุริคุณาพงษ์, 2545 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยเกริก, 2547

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้มากมาย เป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมีดังนี้

เสรี เวชบุษกร (2538) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย

นวรรตน์ ไกรพานนท์ (2539) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Nature Conservation) และมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น (Local Development) เป็นประการสำคัญ

วรรณ วลัยวานิช (2539) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยยึดหลักการแห่งการเคารพซึ่งศักดิ์ศรีของระบบนิเวศวิทยา เอื้ออำนวยประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนและท้องถิ่นเป็นสำคัญ

กองวางแผนโครงการ (2540) ได้ให้คำจำกัดความ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเดินทางไปศึกษา เรียนรู้ ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้นอีกทั้งยังช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

2.1.1.2 ประวัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

ยูดี นิรัตน์ตระกูล (2539) ได้แบ่งยุคของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ดังนี้

1. ยุคเริ่มต้นของแนวความคิดในประเทศไทย พ.ศ. 2519

แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มีการนำเสนอในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติแผนแรกของประเทศไทย (พ.ศ. 2519) การนำเสนอครั้งนั้นเป็นเพียงการกล่าวถึง

Ecotourism อย่างกว้างขวาง ยังไม่ปรากฏรายละเอียดและแนวทางที่ชัดเจน สิ่งที่น่าจับตามองไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยผลของการพัฒนานั้นจะพิจารณาในมิติด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงเวลานั้นจะพบในกลุ่มผู้สนใจพิเศษ (Special Interest) ซึ่งกลุ่มนี้จะนิยมท่องเที่ยวในกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำและการชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวนี้จะเป็นกลุ่มเล็กๆ อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงเวลานี้ยังไม่ได้พิจารณาถึงคนในท้องถิ่น

2. ยุคกลางของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระยะเวลา 10 ปีของการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงเศรษฐกิจและในแง่ของการพัฒนาการ จนต้องประกาศให้ปี พ.ศ. 2530 เป็นปีการท่องเที่ยวไทย ซึ่งนอกจากผลในเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแล้ว ผลที่เกิดขึ้นซึ่งไม่อาจมองข้ามได้อีกเรื่องหนึ่งคือ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จึงได้มีการเสนอแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาพิจารณา โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ยุคบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พ.ศ. 2536-ปัจจุบัน

ในยุคนี้มีความตื่นตัวกันอย่างมากโดยในปี พ.ศ. 2538-2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดนโยบายและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้กำหนดทิศทางที่จะดำเนินงานเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การจ้ดนำเที่ยว เป็นต้น

2.1.1.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้กำหนดขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมถึงองค์ประกอบหลัก (Key Elements) 4 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (Nature Based) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identical or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่นั้น
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Management) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciate) เพื่อสร้างความตระหนัก และสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Involvement of Local Community or People Participation) เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) โดยหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

นำชัย ทนุผลและคณะ (2543) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature - Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวมีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-Based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้

การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย จนในที่สุดท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass Root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (Community Participation-Based Tourism)

โดยสรุปแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประการ ได้แก่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก, เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม, เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ และจะต้องมีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-System) มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่มีวิถีแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ไว้) ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural tourism และ Historical tourism) แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวนั้นๆ ด้วย

2.1.1.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ยวดี นิรัตน์ตระกูล (2538) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า

1. พัฒนาจิตสำนึก (Awareness) และความเข้าใจ (Understand) ของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ
2. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือคุณค่าสูงให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน
3. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่
4. เพื่อดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

2.1.1.5 ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ (2541) จำแนกนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

1. Hard-Core nature tourist เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ
2. Dedicated nature tourist เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปที่สถานที่เที่ยวชมธรรมชาติ โดยเฉพาะเพื่อที่จะได้รู้ได้เข้าใจธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น
3. Mainstream nature tourist เป็นนักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่ธรรมชาติที่แปลกๆที่ไม่เคยไปมาก่อน เช่น ไปเที่ยวอะเมซอน
4. Casual nature tourist เป็นนักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของรายการท่องเที่ยวที่ตนได้เลือกไป

2.1.1.6 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism)

โครงการ YCT การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2547) ได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
3. การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว
4. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชม

ความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

5. การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชม ปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจรัสที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2.1.1.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลาก-หลายทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม เช่น

กิจกรรมหลัก

- กิจกรรมการเดินป่า (Hiking / Trekking)
- กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature Education)
- กิจกรรมถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature Photography, Video Taping And Sound of Nature Audio Taping)
- กิจกรรมส่อง/ดูนก (Bird Watching)
- กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ (Cave Exploring/ Visiting)
- กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky Interpretation)
- กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (Boat Sightseeing)
- กิจกรรมพายเรือแคนู/เรือคายัค/เรือใบ/เรือใบ (Canoeing/Kayak/Browbeating/Sailing)
- กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel Skin Diving)
- กิจกรรมดำน้ำลึก (Scuba Diving)

กิจกรรมเสริม

- กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing)
- กิจกรรมที่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain/Mountain Biking)
- กิจกรรมปีน/ไต่เขา (Rock/Mountain Climbing)
- กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ (Tent Camping)
- กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (Hang Glider)

- กิจกรรมล่องแพยาง/แพไม้ไผ่ (White Water Rafting)
- กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (Picnicking)
- กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (Waterfall Vistis/Expooring)
- กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (Windsurfing)

2.1.1.8 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เพ็ญศรี เจริญวานิช & นิติพล ภูตโชติ (2541) กล่าวว่า การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเป็นเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยว และรัฐบาลจะเป็นผู้ควบคุมให้การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเอกชนเป็นไปตามนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเองก็ต้องมีจริยธรรมและจิตสำนึกที่จะให้ธุรกิจท่องเที่ยวของตนเป็นธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง ด้วยการปฏิบัติ 10 ประการดังต่อไปนี้

1. ให้ตระหนักว่าการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่เป็นเพียงกลยุทธ์การขายที่สร้างภาพพจน์ตามกระแสการตลาดเชิงนิเวศ (Green Market) แต่ต้องเป็นการสะท้อนนโยบายของการตลาดธุรกิจท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยเป็นพลังสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย
2. ใช้กลยุทธ์การตลาดที่ให้ความเคารพต่อประชาชนและสภาพแวดล้อม โดยไม่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์เป็นสำคัญ แต่ให้คำนึงถึงความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) ของแหล่งท่องเที่ยวด้วย
3. ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องศึกษาให้เข้าถึงผลกระทบของธุรกิจตนต่อสิ่งแวดล้อม และต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกพนักงานของตน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. ให้การศึกษาล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการการท่องเที่ยวของตน เพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตัวที่จะก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และคนในท้องถิ่นน้อยที่สุด
5. มีระบบให้บริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษ พร้อมทั้งมีการใช้พลังงานน้ำและไฟอย่างมีคุณภาพ
6. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

7. สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งช่วยสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น พร้อมทั้งสนับสนุนร้านค้าหรืออาชีพที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ

8. พยายามนำของทิ้งแล้วกลับมาใช้ใหม่ และใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเหมาะสมเพื่อลดขยะให้ลดน้อยลง

9. จัดโครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยว

10. ติดตามผลกระทบจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2.1.1.9 แนวความคิดการพัฒนาจากธุรกิจนำเที่ยวธรรมดาสู่การเป็นธุรกิจนำเที่ยวเชิง

นิเวศ

การที่ธุรกิจนำเที่ยวจะพัฒนาเป็นธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศใดนั้น จะต้องพัฒนาธุรกิจของตนให้บริการจนลูกค้าเกิดความประทับใจ ในขณะเดียวกัน ก็ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย แนวความคิดการพัฒนาจากธุรกิจนำเที่ยวธรรมดาสู่การเป็นธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศมีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่1 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องทำการศึกษาให้เข้าใจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจะต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พร้อมทั้งให้ความรู้ และปลูกจิตสำนึกให้พนักงาน มัคคุเทศก์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ขั้นที่2 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องจัดรายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวด้วย

ขั้นที่3 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องพยายามใช้บริการของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึกเชิงนิเวศ ธุรกิจ ที่พักเชิงนิเวศ เป็นต้น

ขั้นที่4 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องให้ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

ขั้นที่5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องเคารพกฎเกณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเคร่งครัด และจะต้องกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้วย เพื่อมิให้เกิดการทำลายแหล่งท่องเที่ยวและเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเอง

ขั้นที่ 6 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทต้องหาวิธีประหยัดพลังงานอันจะช่วยประเทศ และยังช่วยลดผลเสียในทางนิเวศวิทยาในด้านต่างๆ

ขั้นที่ 7 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุกประเภทจะต้องพยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการของตนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น รับประทานอาหารปลอดสารพิษ ไม่ใช้สารพิษทำลายชั้นบรรยากาศ เป็นต้น

2.1.1.10 วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นำชัย ทนุผลและคณะ (2543) ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ในระยะ 10 ปี) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่า คือ “การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสืบไป” โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุด (Super Goal) ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทางสังคมที่ดีและประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน และวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดผลสำเร็จของการจัดการและโครงการขยายความเชื่อมโยงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการปรับสภาพความสมดุลของกระแสความต้องการของแต่ละด้านในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาระบบนิเวศ การจัดการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถควบคุมขนาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและองค์การบริหารจัดการ ซึ่งจะมีประสิทธิผลให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถอำนวยประโยชน์ ดำรงสถานภาพบทบาทหน้าที่และฟื้นตัวได้ตามสภาพธรรมชาติ นักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป มีจิตสำนึกและมีความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีขีดความสามารถในการจัดการ เกิดความภูมิใจ และยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน

นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงกำหนดให้มีนโยบายหลักดังนี้

- 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกกระทบและฟื้นตัวได้ยาก
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม
- 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจและการมีรายได้เพียงอย่างเดียว
- 4) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร บริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- 5) ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการที่เหมาะสม
- 6) นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
- 7) สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
- 8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
- 9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
- 10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2. นโยบายในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่างๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและองค์ประกอบในเชิงระบบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างไรก็ตาม นโยบายการจัดการได้กำหนดแนวทางด้านต่างๆ 6 ด้าน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพได้ นโยบายเฉพาะด้าน มีดังนี้

- 1) นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
- 2) นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
- 3) นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น
- 4) นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว
- 5) นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว
- 6) นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

ร.า.ไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีการบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเจ้าหน้าที่บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม การบริหารจัดการในลักษณะการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัยต่อการเดินทาง
3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่และมีการบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น

9. มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่างๆ
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับ การรักษาลิ่งแวดล้อม (Ecology)

2.1.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ วัฒนธรรมการเกษตรที่เป็นวิถีชีวิตและเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเข้ามาและมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ มลพิษในสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวม อีกทั้งการเกษตรถูกคุกคามด้วยอุตสาหกรรมส่งผลให้ปริมาณของผลผลิตการเกษตรลดลงตามลำดับ เมื่อการท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงได้รับการสนับสนุนเพื่อเป็นแนวทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวและเป็นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรโดยเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศให้คุ้มค่าและเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

2.1.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกระแสความนิยมใหม่ จึงมีการให้คำนิยามศัพท์ค่อนข้างหลากหลายโดย

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร อันได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัยๆ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2546) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ว่า การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำ กลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เนื้ออื่นใดคือการได้หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกรรม รากฐานของแผ่นดินไทย ที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย อีกทั้งได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวชนบท ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพ ทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพ ธรรมชาติที่สวยงาม บริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจที่เกิดจากการได้ชม ชิม ชื้อผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ ผู้มาท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว (2547) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว เชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในแหล่งเกษตรกรรม นั้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม ของสถานที่แห่งนั้น

จากนิยามความหมายข้างต้น พอจะสรุปความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ว่า หมายถึง การเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ หรือพักผ่อนในแหล่งที่มีกิจกรรม อันเกี่ยวข้องกับวิถีการเกษตร โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นพลังขับเคลื่อนของกระบวนการผลิตและ การจำหน่าย สินค้าและบริการทางเกษตรอย่างเป็นระบบ อันเป็นความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต ประจำวัน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมการเกษตรได้จากการใช้ชีวิตจริงของ เจ้าของพื้นที่เป็นการสัมผัสประสบการณ์ตรง (First-Hand Experience) ภายใต้ความร่วมมือ ในการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

2.1.2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2548) ได้อธิบายองค์ประกอบ ที่สำคัญ 3 ประการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ พื้นที่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ป่า เป็นต้น และทรัพยากรด้านการจัดการ เช่น เกษตรกร องค์กรท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีทางการเกษตรต่างๆ

2. ตลาดนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ หนึ่ง ประชาชนและเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจด้านการเกษตร เพื่อศึกษาหาความรู้เป็นแนวทางประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเอง และสอง คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้านสนใจในการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตรต่างๆ อยากรเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของเกษตรกร

3. การบริการการท่องเที่ยว หมายถึง การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวเช่นการให้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การจัดจำหน่ายพืชผลและผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ การให้บริการนำเที่ยว หรือด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.1.2.3 การเกษตรไทย

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544) ได้ให้ความหมายของลักษณะของกิจกรรมการเกษตรสามารถแบ่งเป็นกิจกรรมย่อยๆ ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑ์ข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่างๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นานตะวัน

3. การทำสวนผลไม้ (Orchard) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไข่ สวนปาล์มน้ำมัน

4. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพดข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมพืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องคั้น เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิการเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกร้ม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสภาอากาศไทยด้วย

7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขาย ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกชุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

2.1.2.4 ข้อดีของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อดีของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จะก่อให้เกิดผลดีทั้งในแง่ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในหลายๆ ด้านเช่น

- ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว และการจัดจำหน่าย ผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เป็นการช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น ระดับรากหญ้า ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ และยังช่วยสร้างกระแสการไหลเวียนของเงินตรา ภายในประเทศอีกด้วย เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวนอกเหนือจากการประกอบ อาชีพหลักคือเกษตรกรรมแล้ว ย่อมจะส่งผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรเอง อีกทั้งยังเป็นการช่วยยกระดับและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น นับว่าเป็นขบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนและ ท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นอาจถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้เสริมที่สำคัญของเกษตรกรในยามที่ผลผลิตจากภาค การเกษตรตกต่ำในบางปีได้อีกด้วย

- โครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบางพื้นที่จะมีการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนและร่วมกันในการบริหารงานภายในท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนา กลุ่มเกษตรกรและทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นให้มีการเรียนรู้และทำงานร่วมกันในด้านต่างๆ

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้สัมผัสได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด มีโอกาสได้เห็นความงดงามตามธรรมชาติ ความเขียวขจีของเรือกวานไร่ นา และความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารของเมืองไทย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเมืองไทยเรานั้นเป็นแหล่งผลิตอาหารและผลไม้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกก็ว่าได้ นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินและการพักผ่อนหย่อนใจกับกิจกรรมการเกษตรต่างๆ และ ยังได้เรียนรู้และซึมซับภูมิปัญญาท้องถิ่นของพี่น้องเกษตรกรชาวไทยที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษได้อย่างลงตัวและไม่แพ้ชาติใดในโลก

- ช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างนักท่องเที่ยว (คนต่างถิ่น) กับเกษตรกร (คนท้องถิ่น) ได้เป็นอย่างดีในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็น ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างกัน และยังช่วยลดช่องว่างระหว่างคนเมืองกับคนชนบทได้

เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการช่วยปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวให้มีความเข้าใจในอาชีพเกษตรกร ได้พบเห็น ได้เข้าใจปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความยากลำบากของเกษตรกรในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ

- และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นยังช่วยส่งเสริม และขยายแหล่งท่องเที่ยวในเมืองไทยให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้คนไทยได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และหันกลับมาเที่ยวภายในประเทศกันมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นอาจถือได้ว่าเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ให้ความสนใจและนิยมการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติกันมากขึ้น (ข้อดีของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, 2547)

2.1.2.5 ข้อความปฏิบัติ และ ข้อควรหลีกเลี่ยงเมื่อไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อความปฏิบัติเมื่อไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. หาข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นๆเป็นอย่างดี
2. ติดต่อสถานที่ก่อนเดินทางไปท่องเที่ยว
3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่นั้นๆอย่างเคร่งครัด
4. แต่งตัวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม
5. ติดต่อผู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวที่นั้นๆ
6. ให้ความเคารพต่อสถานที่และขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
7. ควรสนใจผู้ให้ความรู้และซักถามเมื่อมีข้อสงสัย

ข้อควรหลีกเลี่ยงเมื่อไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
2. ไม่เดินย่ำแปลงพืชผลไม้ระหว่างทาง
3. ไม่จี้จักรยานออกนอกเส้นทาง
4. ไม่ทิ้งขยะระหว่างเส้นทาง
5. ไม่หัก เค็ด เก็บผลไม้ก่อนได้รับอนุญาต
6. ไม่ขีดเขียนลวดลายบนเส้นทาง

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนอกจากจะได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและประสบการณ์โดยตรงจากเกษตรกรแล้วยังได้สัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีทางการเกษตรต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการช่วยกระจายรายได้โดยตรงสู่เกษตรกร เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นยังช่วยให้คนไทย

หันกลับ มาเที่ยวเมืองไทย ให้มากขึ้นในมุมมองที่ไม่เคยเห็นหรือสัมผัส มาก่อนกับอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษไทย

2.2 แนวคิดเรื่องการเกษตรยั่งยืน

ในการที่จะพัฒนาสวนเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อันจะสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนนั้น ทางสวนควรมีการทำเกษตรยั่งยืนก่อน อันจะทำให้ไม่ส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

จรัญ จันทลักษณ์และคณะ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การเกษตรยั่งยืน คือ หลักว่าด้วยการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตทางเกษตร อันประสบความสำเร็จเพื่อตอบสนองความจำเป็นของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะสามารถรักษาหรือบำรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

แนวทางสำคัญของการเกษตรยั่งยืน ได้แก่

1. การจัดการทรัพยากร (Resource Management) อันหมายถึงการตัดสินใจใช้ทางเลือกต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ปัจจัยการผลิต (ทรัพยากร) และระบบการผลิตทางเกษตร ยกตัวอย่างเช่น ในการเพาะปลูกอาจประสบปัญหาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช หนทางที่จะป้องกันกำจัดแมลงทำลายพืชมีหลายวิธี อาทิ

- การใช้เครื่องมือดักจับแมลง
- การใช้แสงไฟล่อแมลงให้ตกน้ำแล้วให้ปลากินแมลง
- การใช้พืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ข่า สะเดา ฟันแปลงพืช
- การควบคุมและกำจัดแมลงแบบชีววิธี (Biological Control)
- การใช้พันธุ์พืชที่ต้านทานการทำลายของแมลง
- การใช้เทคนิคด้านเขตกรรมขัดขวางหรือทำลายวงจรขยายพันธุ์ของแมลง
- การใช้ยาเคมีฉีดพ่นกำจัดแมลง
- ฯลฯ

การเกษตรยั่งยืนเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ ไม่ใช้สารพิษในการผลิตทางการเกษตร หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ ก็ใช้ด้วยความระมัดระวัง ใช้ให้น้อย ใช้ร่วมกันหลายๆ วิธี โดยเฉพาะวิธีอื่นๆ ที่ไม่สร้างมลพิษ ใช้วัสดุที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ใช้ความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน การใช้ยาฆ่าแมลงควรจะเป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อจำเป็นเท่านั้น

การจัดการทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จ ในการผลิตทางเกษตรมิได้หมายความว่าได้ผลผลิตสูงโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเท่านั้น คำว่า การจัดการทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จ

หมายถึง สามารถสร้างรายได้ สร้างฐานะของเกษตรกร และมีอาหารเหลือขายแก่ผู้บริโภคในราคาที่เหมาะสม สร้างเสถียรภาพด้านอาหารของประเทศ ใช้ปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผลจากระบบการผลิตนั้นไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การสนองตอบความจำเป็นอันเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ หลักการการเกษตรยั่งยืนกล่าวถึงความจำเป็น (Need) ของมนุษย์ ระบบการเกษตรยั่งยืนสามารถให้ผลผลิตต่างๆ เพื่อสนองความจำเป็นของมนุษย์ ความจำเป็นพื้นฐานตามธรรมชาติมนุษย์ตั้งแต่ดั้งเดิมได้แก่ ปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในปัจจุบัน ความจำเป็นได้ขยายตัวเป็นความต้องการ (Want) ของมนุษย์ เพราะสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมบริโภคมมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความต้องการขยายตลาดสินค้าของชาติอุตสาหกรรม ทำให้คนในสังคมมีจิตใจเอนเอียงไปทางด้านนับถือลัทธิวัตถุนิยม ซึ่งจะกลายเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนแต่ล่มสลายในที่สุด

3. แนวทางที่สำคัญที่สุดของเกษตรยั่งยืนก็คือ แนวทางที่สนับสนุนการรักษาคุณภาพ ของสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งวิธีการหนึ่งที่เกิดจากหลักการเกษตรยั่งยืน ก็คือ ลด หรือ งด การใช้สารเคมีในการทำฟาร์ม ทำให้เกิดระบบการทำฟาร์มที่เรียกชื่อว่า การทำฟาร์มปลอดสารเคมี หรือ Organic Farming การเกษตรธรรมชาติ หรือ Natural Farming เป็นต้น อันเป็นการทำฟาร์มที่กลับไปสู่แบบดั้งเดิม

หลักการการเกษตรยั่งยืนเป็นกระบวนการหรือแนวคิดเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของคน และสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทุกคนในสังคมและประเทศชาติต้องลงทุนและมีส่วนร่วม การพัฒนาการเกษตรยั่งยืนจึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่การสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในสังคม ในการอนุรักษ์พันธุ์พืชสัตว์ และพันธุ์พืชของท้องถิ่น ตลอดจนจนถึงการจัดทำนโยบายของรัฐที่ชัดเจนและต่อเนื่อง การสร้างสรรค์สังคมที่เป็นธรรม ส่งเสริมให้คนในสังคมลดเรื่องวัตถุนิยมและความโลภ ส่งเสริมให้คนมีคุณธรรมและปฏิบัติจริงให้ได้ (FAO, 1989 อ้างถึงใน จรรย์ จันทลักษณ์และคณะ, 2546)

2.3 แนวคิดเรื่องการจัดการและการบริหาร

2.3.1 SWOT Analysis

บัณฑิตา คำทรัพย์ (2547) ได้กล่าวถึง SWOT Analysis ไว้ว่า เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) เป็นการวิเคราะห์หาจุดที่ผู้ประกอบการได้เปรียบจากการทำธุรกิจของแต่ละกิจกรรมทางเลือกในสถานการณ์ที่กำลังวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness) เป็นการวิเคราะห์หาจุดที่ผู้ประกอบการเสียเปรียบจากการทำธุรกิจของแต่ละกิจกรรมทางเลือกในสถานการณ์ที่กำลังวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบภายในธุรกิจ ประกอบด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ประกอบการ เกี่ยวกับเรื่องความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับธุรกิจทางเลือกต่างๆที่สามารถดำเนินการได้

- ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ การบริหาร การเงินที่เหมาะสมกับธุรกิจทางเลือกต่างๆที่สามารถดำเนินการได้

- ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับผลกระทบจากธุรกิจทางเลือกต่างๆว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ เพียงใด

3. การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity) เป็นการวิเคราะห์หาจุดที่เป็นโอกาสการทำธุรกิจของแต่ละกิจกรรมทางเลือกในสถานการณ์ที่กำลังวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์อุปสรรค (Threat) เป็นการวิเคราะห์หาจุดที่เป็นอุปสรรคผู้จากการทำธุรกิจของแต่ละกิจกรรมทางเลือกในสถานการณ์ที่กำลังวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบภายนอกธุรกิจ ประกอบด้วย

- ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจด้านต่างๆ ทั้งภายในท้องถิ่น ระดับประเทศ หรือระดับนานาชาติ ว่ามีผลดีผลเสียหรือไม่ อย่างไร กับธุรกิจต่างๆที่สามารถดำเนินการได้

- ข้อมูลด้านคู่แข่ง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับด้านต่างๆ ของคู่แข่งว่าจะเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษกับธุรกิจทางเลือกต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่อย่างไร

- ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ หรือปัจจัยการผลิตว่าเหมาะสมกับธุรกิจทางเลือกต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่อย่างไร

- ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านต่างๆ ที่มีอยู่ และสามารถจัดหาได้อย่างเหมาะสมกับธุรกิจทางเลือกต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่เพียงใด

- ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ หรือกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ว่ามีส่วนในการสนับสนุนหรือเป็นส่วนที่ขัดขวางต่อธุรกิจทางเลือกต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้

2.3.2 รูปแบบของการประกอบการธุรกิจ

เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ (2542) ได้อธิบายรูปแบบแบบของการประกอบการธุรกิจเอกชนในปัจจุบันไว้ว่า รูปแบบของการประกอบการขั้นพื้นฐาน 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การประกอบการเจ้าของคนเดียว เป็นรูปแบบของการประกอบการธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียวเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเพื่อหวังผลกำไรให้ตนเอง การประกอบการชนิดนี้อาจมี

ผู้ช่วยเหลือในการดำเนินการซึ่งเจ้าของได้จ้างเข้ามาทำงานอยู่บ้าง แต่เจ้าของคนเดียวที่เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจ เหตุที่เป็นดังนี้เพราะเจ้าของเป็นผู้เดียวที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อหนี้สินต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นจึงต้องเข้าไปควบคุมการดำเนินการของธุรกิจอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดผลกำไรให้ตนเองมากที่สุด

2. การประกอบการลักษณะห้างหุ้นส่วน เป็นการประกอบการที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำสัญญาร่วมกันลงทุน และกระทำการกิจการเพื่อวัตถุประสงค์ของการแบ่งผลกำไรระหว่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกห้างหุ้นส่วนได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้สินทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญอาจจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่จดทะเบียนก็ได้

2.2 ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ ห้างหุ้นส่วนที่มีหุ้นส่วนมากกว่าหนึ่งคนเป็นผู้รับต่อหนี้ของห้างหุ้นส่วนเพียงจำนวนเท่ากับเงินที่นำมาลงทุน และมีหุ้นส่วนอย่างน้อยหนึ่งคนรับผิดชอบเสมอ

3. การประกอบการบริษัทจำกัด เป็นการประกอบการซึ่งจัดตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมูลค่าเท่าๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ ซึ่งบริษัทจำกัดเป็นนิติบุคคลที่สามารถเป็นเจ้าของหรือกระทำการใดๆ ภายใต้ชื่อของบริษัท

สมคิด บางโม (2545) ได้อธิบายรูปแบบของธุรกิจไว้ว่า รูปแบบของธุรกิจในประเทศไทยที่รู้จักกันโดยทั่วไป ได้แก่ (1) การประกอบการแบบเจ้าของคนเดียว (2) ห้างหุ้นส่วน (3) บริษัทจำกัด (4) บริษัทมหาชนจำกัด (5) กิจการร่วมค้า (6) กองทุนธุรกิจ (7) โฮลดิ้งคอมพานี (8) สหกรณ์ (9) รัฐวิสาหกิจ ดังนี้

1. การประกอบการแบบเจ้าของคนเดียว เป็นธุรกิจเล็กๆ ที่ทำกันภายใต้ครอบครัว หรืออาจมีขนาดใหญ่ขึ้นมาอีก และมีการจ้างพนักงานมาทำงานก็ได้ เช่น ร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ธุรกิจบันเทิง นายหน้า และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เป็นต้น ซึ่งธุรกิจส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นแบบเจ้าของคนเดียว

2. ห้างหุ้นส่วน เป็นธุรกิจที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำสัญญาดกลงที่จะทำการร่วมกันด้วยวัตถุประสงค์จะแบ่งกำไรอันพึงจะได้จากกิจการที่กระทำนั้น หากมองในแง่การจัดการห้างหุ้นส่วนก็คือกลุ่มบุคคลที่ร่วมทุนกันเพื่อประกอบธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง และแบ่งสรรกำไรตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกัน ห้างหุ้นส่วนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด

2.2 ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ จะจำกัดความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนที่รับลงหุ้นเท่านั้น

3. บริษัทจำกัด เป็นองค์การธุรกิจที่สร้างขึ้นด้วยการแบ่งทุนออกเป็นหน่วยเล็กๆ เรียกว่าหุ้นแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ ซึ่งการจัดตั้งบริษัทจำกัดจะต้องจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะสำคัญของบริษัทจำกัดคือ ต้องมีผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 7 คน หุ้นมีมูลค่าเท่ากัน ไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 5 บาท มีคำว่า บริษัท นำหน้าชื่อ และมีคำว่า จำกัด ต่อท้ายเสมอ และการดำเนินงานของบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้นไม่มีอำนาจเข้ามาจัดการ

4. บริษัทมหาชนจำกัด จัดตั้งและดำเนินการตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 บริษัทมหาชนจำกัดมีลักษณะคล้ายกับบริษัทจำกัดมาก ทั้งการจัดตั้งและการดำเนินงาน ซึ่งมีลักษณะสำคัญที่แตกต่างกันคือ ต้องมีผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 15 คนขึ้นไป จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ หุ้นหนึ่งมีมูลค่าตั้งแต่ 1 บาทขึ้นไป จะต้องมีการเสนอขายหุ้นต่อประชาชนอย่างน้อย 50% ของหุ้นทั้งหมด และจะต้องมีคำว่า บริษัท นำหน้า และคำว่า จำกัด ต่อท้าย

5. กองทุนธุรกิจ หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปนำทรัพย์สินมามอบให้บุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้พิทักษ์ ดำเนินการประกอบธุรกิจภายใต้เงื่อนไขและเวลาที่กำหนด เจ้าของทรัพย์สินจะรับผิดชอบเพียงทรัพย์สินที่มอบให้ลงทุนเท่านั้น และจะได้รับใบสำคัญคล้ายหุ้นของบริษัทเรียกว่า หน่วยลงทุน แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงควบคุมการดำเนินงานของผู้มีตำแหน่งทางการบริหารเลย

6. โฮลดิ้งคอมพานี หมายถึง บริษัทที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อทำการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทอื่น โดยการเข้าถือหุ้นของบริษัทนั้นจำนวนมาก บริษัทที่ถือหุ้นบริษัทอื่นจำนวนมาก เรียกว่าบริษัทแม่ บริษัทที่ขายหุ้นให้บริษัทแม่เรียกว่า บริษัทในเครือบริษัทแม่หวังผลกำไรโดยวิธีควบคุมนโยบายและการบริหาร ในขณะที่บริษัททั่วไปหวังผลกำไรด้วยวิธีการผลิตและการขายสินค้าหรือบริการ

7. สหกรณ์ เป็นองค์การธุรกิจแบบหนึ่งซึ่งบุคคลมีอาชีพ ความสนใจ และความต้องการคล้ายคลึงกันร่วมกันจัดตั้งขึ้น โดยการลงทุนและดำเนินการร่วมกันในการที่จะจัดการขจัดปัญหาและความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยถือหลักความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม หลักการศึกษา หลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมาหากำไรมาแบ่งกัน แต่เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีและความต้องการที่จะช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิกเป็นสำคัญ

8. รัฐวิสาหกิจ หมายถึง องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของรวมทั้งบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีหุ้นอยู่เกินกว่าร้อยละ 5 แต่ไม่รวมถึงองค์การหรือกิจการที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อสงเคราะห์หรือส่งเสริมกิจการใดๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจ

จากรายละเอียดของ รูปแบบธุรกิจ ที่ได้รวบรวมจากนักวิชาการที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของรูปแบบธุรกิจนั้นมีหลายแบบ ซึ่งส่วนใหญ่รูปแบบธุรกิจในประเทศไทย จะเป็นการประกอบการเจ้าของคนเดียว, การประกอบการลักษณะห้างหุ้นส่วนและการประกอบการบริษัทจำกัด ในการประกอบธุรกิจควรจะศึกษาและเลือกรูปแบบที่ตรงกับศักยภาพ และความสามารถขององค์กรประกอบกับต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ของธุรกิจให้มากที่สุด เพื่อให้ธุรกิจที่ตั้งขึ้นนั้นเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2.3.3 ความหมายของการจัดการ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรก็คือการจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเป็นงานที่สนับสนุนให้มนุษย์ซึ่งต่างก็ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มในลักษณะขององค์กรสามารถเพิ่มกำลังการผลิตจนตอบสนองความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดีนั่นเอง โดยมีผู้ให้ความหมายของการจัดการไว้มากมาย ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ระบุว่า การจัดการ หมายถึง การกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือที่เรียกกันว่า ผู้บริหาร ซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลต่างฝ่ายต่างทำ และไม่อาจประสบความสำเร็จหากแยกกันทำ จากความหมายของนักวิชาการท่านนี้เราจะเห็นว่าการจัดการเป็นงานที่ผู้บริหาร จะต้องกระทำโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ มิเช่นนั้นงานที่บุคคลฝ่ายต่างๆ ทำไปนั้นก็จะมีประสิทธิภาพไม่ประสบความสำเร็จขององค์กรขึ้นมาได้ ทั้งนี้แล้วผู้บริหารจะต้องไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง หากแต่จะมีบทบาทคอยช่วยในการประสานให้บุคคลฝ่ายต่างๆ สามารถทำงานของตนได้โดยสะดวก มีผลงานที่ดีและสามารถนำเอาผลงานดังกล่าวมาประสาน เข้ากันได้ตลอดเวลา

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540) ให้ความหมายของ การจัดการ ไว้ว่า เป็นศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคลซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม ให้ดำเนินไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด จากความหมายของนักวิชาการท่านนี้เราจะเห็นว่าการจัดการมีลักษณะเด่นๆ ได้แก่ ประการแรก การจัดการเป็นศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคล ทั้งนี้ก็เพราะว่านอกจากการที่แต่ละคนจะต้องมีความสามารถ ในการประยุกต์ความรู้

ไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการปรับตัว เพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นอีก ประการที่สอง การจัดการเป็นเรื่องของผู้บริหารองค์การซึ่งมีบทบาท ในการประสานงานให้บุคคล ฝ่ายต่างๆ สามารถของตนเองได้โดยง่าย ประการที่สาม การจัดการ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มต้นจากการวางแผน ตามด้วยการจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การตั้งการ และการควบคุม หากขาดขั้นตอนใดไปแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการโดยรวม ประการที่สี่ การจัดการ จะต้องดำเนินต่อไปจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การได้ตั้งไว้ และประการสุดท้าย การจัดการ จะต้องใช้ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดที่สุด

สมคิด บางโม (2541) ได้ให้ความหมายของการจัดการ ว่าหมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ประการแรก การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน เพราะการจัดการในทางปฏิบัติแล้วขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะในการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปสู่ การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่งๆ นั่นเอง ประการสองการจัดการจะต้องมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างประหยัด และประการสุดท้าย การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่ม บุคคลที่อยู่ร่วมกันในองค์การ

Koontz & Wehrlich (1990) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า คือ กระบวนการการ ออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันในกลุ่มจนบรรลุเป้าหมายที่ กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความหมายของนักวิชาการท่านนี้จะเห็นว่า การจัดการมี ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ประการแรก การจัดการเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะต้องออกแบบและ รักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานร่วมกันของบุคคล โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การชักนำ และการควบคุม ประการที่สอง การจัดการเป็นเรื่องที่ต้องบรรลุ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด ประการที่สาม การจัดการเป็น หน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับในองค์การ และประการสุดท้าย การจัดการเป็นเรื่องที่ต้องนำไป ประยุกต์ใช้ในทุกองค์การ

Kreitner (1995) ได้กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ผู้อื่นเป็นผู้กระทำ ทั้งนี้การทำงานดังกล่าว จะอยู่ภายใต้ สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากความหมายของนักวิชาการท่านนี้เราจะเห็นว่า การจัดการมี จุดเน้นใหญ่ๆ ได้แก่ ประการแรก การจัดการเป็นการทำงานโดยใช้ผู้อื่น ประการที่สอง การจัดการจะต้องนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ ประการที่สาม การจัดการจะต้องมีความ สมดุลกัน ระหว่างการบรรลุเป้าหมายกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และประการสุดท้าย การจัดการ

จะต้องมีความยืดหยุ่นหรือความสามารถในการสนองตอบ ต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี

จากความหมายของการจัดการ ที่ได้รวบรวมมาจากนักวิชาการข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการจัดการเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือความสามารถในการใช้ทรัพยากร ซึ่งได้แก่คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ ได้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรได้ตั้งไว้

2.3.4 กระบวนการจัดการ POLC

การจัดการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกลุ่มคนที่ทำหน้าที่แตกต่างกันไป องค์กร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบระเบียบ เพื่อให้งานของแต่ละคนสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดีและต่อเนื่อง ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้รายละเอียดของกระบวนการจัดการไว้ ดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการจัดการ เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานกันของ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชักนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) ตามลำดับดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นวิธีการหรือการปฏิบัติที่ผู้บริหารได้ตั้งใจไว้ที่จะใช้ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ล้วนการวางแผนมีลักษณะสำคัญ ก็คือ เป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร เป็นสิ่งที่ช่วยในการจัดหน้าที่ของทุกฝ่าย เป็นสิ่งที่มีระดับของความแตกต่างกันไปตามระดับของผู้บริหาร และเป็นสิ่งที่บอกถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขั้นตอนคือ การคำนึงถึงโอกาส การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างข้อสมมติ การกำหนดทางเลือก การประเมินทางเลือก การเลือกทางเลือก การสร้างแผนสนับสนุน และการจัดทำงบประมาณ

2. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการกำหนดกฎ ระเบียบ และแบบแผนในการปฏิบัติงานของบุคคลต่างๆในองค์กร เพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยทั่วไปแล้วการจัดองค์กร จะมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1) การฝึกอบรมผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อก่อให้เกิดความรู้และความชำนาญแก่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอีกด้วย

2) การมอบหมายอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน ต้องระบุว่าให้ผู้ใต้บังคับบัญชาการทำอะไร เวลานานเท่าใด หากแต่ควรให้สิทธิแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้คิดและวางแผนในการปฏิบัติเองไม่ควรชี้แนะ

- 3) แผนงานมีความชัดเจน เพื่อให้แต่ละฝ่ายทำงานได้โดยสะดวก ไม่ซ้ำซ้อน
- 4) มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน เพื่อให้แต่ละฝ่ายทำงานโดยมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน
- 5) มีเทคนิคการติดต่อสื่อสารที่ดีเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างฝ่ายต่างๆ
- 6) มีรูปแบบการจัดองค์กรที่เหมาะสม กับจำนวนครั้งในการติดต่อสื่อสาร
- 7) มีความยืดหยุ่นในการจัดองค์การตามภารกิจ หรือจำนวนพนักงานที่เปลี่ยนไป

3. การชักนำ (Leading) เป็นงานของผู้บริหารที่ต้องจูงใจบุคคลให้สร้างประโยชน์ให้กับองค์กรและบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ทั้งนี้แล้วการชักนำต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจูงใจ เป็นแรงผลักดันจากความต้องการและความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจรรยาบรรณเป้าหมายขององค์กร

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกลุ่ม เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องทำโดยเริ่มจากการสร้างความไว้วางใจในกลุ่ม จากนั้นก็ต้องสนับสนุนให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานของกลุ่มอีกด้วย

องค์ประกอบที่ 4 การติดต่อสื่อสาร ในองค์กรผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานไปยังผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อประสิทธิผลขององค์กรโดยรวม

4. การควบคุม (Controlling) เป็นการวัดและแก้ไขการทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าผลของการนำแผนไปปฏิบัตินั้นบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรเช่นไร โดยทั่วไปมีขั้นตอนต่างๆดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการทำงาน เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการวัดผลการทำงานและการจูงใจพนักงานด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การวัดผลการทำงาน จะช่วยให้ผู้บริหารรู้ถึงผลการปฏิบัติงานในขณะนั้นของผู้ได้บังคับบัญชา

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการทำงานกับมาตรฐาน จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ในการวางแผนแก้ไขต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการแก้ไข ผู้บริหารอาจทำได้โดยการปรับแผน หรือปรับเป้าหมายหรือปรับบุคลากรใหม่ก็ได้

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการแก้ไข ผู้บริหารอาจทำได้โดยการปรับแผน หรือปรับเป้าหมายหรือปรับบุคลากรใหม่ก็ได้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการว่าเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) ตามลำดับดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการของการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญ เริ่มจากภารกิจตามด้วยจุดหมายและแผนที่จะให้บรรลุจุดหมายกล่าวโดยละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภารกิจ เป็นข้อความประกาศอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับจุดหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์การ และขอบข่ายงานที่เป็นลักษณะเฉพาะขององค์การ ซึ่งกำหนดไว้อย่างง่ายต่อการแปลความเข้าใจจากสมาชิกทุกฝ่าย หากองค์การใดไม่กำหนดไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้เกิดความคลุมเครือและรับรู้ถึงภารกิจที่แตกต่างกันของสมาชิกในองค์การ

องค์ประกอบที่ 2 จุดหมาย เป็นเป้าหมายแห่งอนาคตหรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้บรรลุผล โดยจุดหมายจะช่วยเสริมสร้างควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการ และยังช่วยให้การควบคุมกำกับเป็นไปอย่างสะดวกขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 แผน เป็นวิถีทางที่จะทำให้บรรลุผลลัพท์ที่พึงปรารถนาอย่างใดก็ตามเนื่องจากวิถีทางที่จะทำให้บรรลุผลลัพท์มีอยู่มากมาย จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อตัดสินใจเลือกวิถีทางหรือวิธีการที่ดีที่สุด

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องทำการตรวจสอบอยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจว่าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโครงสร้างองค์การที่ออกแบบไว้แต่เดิมยังมีความเหมาะสมที่จะทำให้บรรลุจุดหมายขององค์การได้หรือไม่ โดยทั่วไปการออกแบบโครงสร้างองค์การเพื่อนำไปสู่การจัดองค์การนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การออกแบบงาน เป็นการจัดกลุ่มกิจกรรมการปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผล เพื่อให้สมาชิกขององค์การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานด้วย

องค์ประกอบที่ 2 การจัดเป็นแผนกงาน เป็นการจัดรวมงานของบุคคลเข้าเป็นหน่วย หลายหน่วยรวมกันเข้าเป็นแผนกงาน และหลายแผนกงานรวมกันเป็นหน่วยงานที่ใหญ่ขึ้นกว่าเก่า ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลตามจุดหมายขององค์การ

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกลไกประสานงานในแนวตั้ง เป็นการออกแบบโครงสร้างองค์การ เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมของผู้บริหารระดับสูงเข้ากับผู้บริหารระดับกลางและ

ระดับล่างลงไปตามลำดับ โดยคำนึงถึงหลักการที่สำคัญคือ การทำให้เป็นทางการ ความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา หลักการยกเว้น หลักการมีสายการบังคับบัญชา ขนาดการบริหารหรือขนาดการควบคุม การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ การมอบหน้าที่ และตำแหน่งปฏิบัติการ และตำแหน่งที่ปรึกษา

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกลไกประสานงานในแนวนอนเป็นการสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างแผนกต่างๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกัน โดยเฉพาะการสร้างรับรู้ข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้แล้ว การจัดกลไกการประสานงานในแนวนอน จะช่วยสนับสนุนให้การจัดกลไกประสานงานในแนวตั้งมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

3. การชักนำ (Leading) เป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามจุดหมายขององค์การ อนึ่ง การชักนำมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจูงใจ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องกระทำเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทแรงกายและแรงใจอย่างเต็มความสามารถ จนไปสู่การบรรลุตามจุดหมายขององค์การและตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องกระทำเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทแรงกายและแรงใจอย่างเต็มความสามารถ จนนำไปสู่การบรรลุจุดหมายทั้งขององค์การและของตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 การติดต่อสื่อสารในองค์การเป็นกระบวนการของการรับส่งข้อมูลข่าวสารทั้งจากผู้บริหารส่งไปยังผู้ปฏิบัติงาน หรือจากผู้ปฏิบัติงานย้อนกลับไปยังผู้บริหาร

องค์ประกอบที่ 4 การจัดการกลุ่ม โดยที่กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพาอาศัยกันละกัน และต่างมีอิทธิพลต่อกัน ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการทำงานร่วมกัน จึงมีความสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมีการจัดการกลุ่มได้เป็นอย่างดี

4. การควบคุม (Controlling) เป็นการวางระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามจุดหมายที่องค์การกำหนดไว้ โดยทั่วไปการควบคุมจะประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดระบบย่อยที่จะควบคุม ซึ่งจะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยนำเข้ากระบวนการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยส่งออก

ขั้นตอนที่ 2 ระบุสิ่งที่วัด ซึ่งจะต้องสอดคล้องไปกับจุดหมายขององค์การ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูล ในสิ่งที่จะทำให้การวัดผลแต่ละตัว

ขั้นตอนที่ 5 ทำการเปรียบเทียบ ระหว่างสิ่งที่ทำได้กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ในผลการทำงานที่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์

จากรายละเอียดของ กระบวนการจัดการ ที่ได้รวบรวมจากนักวิชาการที่กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการ นั้นประกอบไปด้วยกิจกรรม 4 กิจกรรม อันได้แก่ การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดการดำเนินงานในอนาคตว่าจะกระทำเพื่ออะไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ การจัดองค์การ (Organizing) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างขององค์การ การจัดบุคคลที่เหมาะสมเข้าทำงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานแต่ละคนที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการด้วยว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร การชักนำ (Leading) เป็นงานของผู้บริหารที่ต้องจูงใจบุคคลให้สร้างประโยชน์ให้กับองค์การและบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม การควบคุม (Controlling) เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามที่ได้วางไว้หรือไม่

2.3.5 ส่วนผสมการตลาดการท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) กล่าวว่าส่วนผสมการตลาดการท่องเที่ยวประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) ประกอบด้วยสินค้าทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม และการบริการที่คาดว่าจะตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้มากที่สุด มีลักษณะเด่นดังนี้

- มีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ผสมประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ของธุรกิจย่อยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวผสมกัน ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง เป็นต้น, ความร่วมมือทางธุรกิจจึงมีความสำคัญมากในการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และทำให้ตลาดการท่องเที่ยวเจริญเติบโต

- มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องหรือทดลองใช้ก่อนได้ เช่น การบริการ ความสะอาดสบาย ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องนำเสนอขาย โดยการสร้างสถานการณ์สมมุติให้ลูกค้าเกิดจินตนาการและเห็นภาพชัดขึ้นว่าผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร

- อายุของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับฤดูกาล เนื่องจากผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวไม่ใช่สินค้าจำเป็นต่อการบริโภคประจำวัน ลูกค้าจะบริโภคเมื่อต้องการพักผ่อนหรือในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์

- ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีช่องทางการจำหน่ายมาก ทั้งการขายตรง การจำหน่ายผ่านตัวแทน เป็นต้น

- ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวถูกออกแบบได้ง่าย ทั้งในส่วนของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องมีความซื่อสัตย์ในการดำเนินงาน

2. ราคาและบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

- ราคาที่เป็นจริง หมายถึงราคาจริงของสินค้าและบริการแต่ละประเภทที่เป็นองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้นทุนหรือมูลค่าในการผลิตสินค้านั้นๆ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่ารถ ฯลฯ

- ราคาทางจิตใจ หมายถึงราคาหรือคุณค่าที่สร้างขึ้นเพื่อให้ลูกค้ามีความสุขและพอใจในการใช้สินค้าและบริการนั้น ตัวอย่างเช่น การเข้าพักโรงแรมห้าดาว

ราคาที่เป็นจริง = ค่าลงทุนก่อสร้างโรงแรม + ต้นทุนของสินค้าและบริการอื่นๆ

ราคาทางจิตใจ = ความหรูหรา การเพิ่มการบริการรูปแบบพิเศษ ให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของ

นักท่องเที่ยวที่มาพักจะได้รับความภูมิใจ ได้คุณค่าทางจิตใจ พอใจ แม้จะต้องจ่ายค่าที่พักแพงก็ตาม ดังนั้นราคาการท่องเที่ยวแต่ละครั้งจึงหมายถึงรวมถึงราคาสินค้าที่เป็นจริงบวกกับราคาหรือคุณค่าทางจิตใจ

3. ช่องทางการจัดจำหน่ายในธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึงวิธีการที่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวจากผู้ผลิตไปเสนอขายให้แก่ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวในเวลา และสถานที่ที่เหมาะสมที่นักท่องเที่ยวสามารถมาซื้อสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็ว วิธีการเหล่านี้ได้แก่

- การรวบรวมสินค้า (Storage) หมายถึง การซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในปริมาณที่มากพอสมควรในนามของบริษัทและนำมารวบรวมไว้เพื่อแบ่งขายรวมกันเป็นชุด (package) ให้แก่นักท่องเที่ยวหรือให้แก่ตัวแทนจำหน่ายที่พยายามจัดหาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหลายๆ ประเภทเพื่อไว้เสนอขายแก่ลูกค้า

- การแปรรูปสินค้า (Transformation) หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหลายประเภทที่รวบรวมไว้มาจัดรวมอย่างเหมาะสมหรือขายรวมกันเป็นชุด ในราคาเหมาะสม บริษัทจัดจำหน่ายที่นำผลิตภัณฑ์มาจัดจะควรต้องทราบความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี

- การกระจายสินค้า (Dispersion) หมายถึง วิธีการกระจายการจำหน่ายสินค้าที่รวบรวมไว้แล้วไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย หรือนักท่องเที่ยวโดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- การขายตรง หมายถึง ผู้ประกอบการจัดแผนขายเอง โดยมีพนักงานขายออกไปขายยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

- การขายโดยผ่านคนกลางหรือตัวแทนจำหน่าย ผู้ประกอบธุรกิจควรพิจารณาเลือกสรรตัวแทนจำหน่ายที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้การขายของเราประสบความสำเร็จ

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึงกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งกระบวนการขายโดยบุคคล (Personal Selling) และไม่ใช่บุคคล (Non Personal Selling) เข้าไปติดต่อลูกค้าเพื่อทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าและบริการมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุด

ส่วนประสม การส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการขาย (Promotion Tool) เพื่อติดต่อสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication Mix) ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายและลูกค้าตลาดเป้าหมายเพื่อแจ้งข่าวสาร หรือจูงใจให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมในการซื้อเครื่องมือเหล่านี้ประกอบด้วย

1. การโฆษณา (Advertising)
2. การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)
3. การขายโดยบุคคล (Personal Selling)
4. การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)

2.4 แนวคิดประสิทธิผลขององค์กร

2.4.1 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ KPI

KPI เป็นเรื่องของการคิดดัชนีชี้วัดที่สำคัญของงาน มาจากคำว่า Key Performance Indicators ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง KPI ไว้ดังนี้

วรภัทร์ ภูเจริญ (2546) ได้กล่าวถึง KPI ไว้ว่า KPI หรือเป้าหมายคุณภาพมีไว้เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงใช้เป็นดัชนีดูการพัฒนาศมรรถนะ (Performance) ขององค์กร เปรียบเสมือนคนขับรถ (ผู้บริหาร) ต้องดูมิเตอร์ต่างๆ (ความเร็ว น้ำมัน ไฟฟ้า ฯลฯ) ซึ่งมิเตอร์ (Indicators) ก็คือ KPI นั่นเอง และเป้าหมายคุณภาพที่ถูกต้องควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องสามารถวัดผลได้ (Measurable)
2. ใช้ออกประสิทธิผล (Effectiveness) ขององค์กรได้
3. ใช้ออกประสิทธิภาพ (Efficiency) ขององค์กรได้
4. สื่อสารให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กร
5. กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพที่ตั้งไว้
6. ทบทวน (แก้ไข ปรับปรุง) เป็นระยะๆ อย่างมีระบบ
7. สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา ขององค์กร

วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า KPI เป็นการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators or KPIs) ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดในระดับต่างๆ ของโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบเรื่องต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดความสำเร็จของทรัพยากร (KPIs at Project Inputs Level) มีอะไรบ้าง?
2. ตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตโครงการ (KPIs at Project Outputs Level) มีอะไรบ้าง?
3. ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของโครงการ (KPIs at Project Purpose Level) มีอะไรบ้าง?
4. ตัวชี้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของแผนงาน (KPIs at Program Goal Level) มีอะไรบ้าง?

รากฐานสำคัญของการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ที่กิจกรรมในระดับแผนปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการจึงถือได้ว่าเป็นแผนขั้นพื้นฐานของระบบบริหารในภาพรวม

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า KPI หรือ Key Performance Indicators คือ ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานหลัก หมายถึง ดัชนี (Index) หรือพฤติกรรมการปฏิบัติที่สำคัญ (Key) ที่สามารถแสดงหรือบ่งชี้ (Indicate) ถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน ซึ่งควรจะเป็นอะไรบ้าง ผู้บริหารหรือองค์กรนั้นๆ จะต้องคิดเอง เพราะต้องตรงความจริงและทราบรายละเอียดทั้งหมดของงาน ซึ่งครอบคลุมถึงระบบงานที่สามารถสร้างผลสำเร็จออกมา

2.4.2 ขั้นตอนในการจัดทำ KPI

วรภัทร์ ภูเจริญ (2546) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำ KPI ไว้ว่าในภาพรวมของขั้นตอนการจัดทำระบบ KPI ในองค์กรนั้น จะแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ ด้วยกัน นั่นก็คือ ขั้นตอนการวางแผน (Plan) การทำหรือลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Action) ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) คือขั้นตอนในการวางแผนโดยเริ่มจากนโยบายคุณภาพ ซึ่งก่อนที่จะทำการจัดทำ หรือกำหนดนโยบาย คุณภาพขององค์กรได้นั้น เราจะต้องทราบข้อมูลหรือที่มาจากข้อกำหนดด้วยกัน 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 เราต้องทราบก่อนว่าอะไรคือความต้องการของลูกค้า เพื่อจะนำข้อมูลเหล่านี้ มาใช้ในการกำหนดนโยบายคุณภาพขององค์กร

ประการที่ 2 เราต้องทราบก่อนว่าองค์กรของเรามีจุดมุ่งหมาย หรือ Purpose ขององค์กรเราอย่างไร ซึ่งคำว่าจุดมุ่งหมาย (Purpose) นั้นหมายถึง ทิศทาง หรือ สิ่งที่อยู่เบื้องหลังหรือมุ่งหวังให้องค์กรดำเนินภารกิจไป ในทิศทางที่อยู่เบื้องหลัง หรือผู้เป็นเจ้าของต้องการ

ประการที่ 3 เราต้องทราบว่าอะไรคือความพึงพอใจของลูกค้า ฉะนั้นองค์กรจะต้องทำการสำรวจ ถึงความพึงพอใจของลูกค้าแล้วนำข้อมูลเหล่านี้ มาใช้ในการกำหนดนโยบายคุณภาพ

2. การทำหรือลงมือปฏิบัติ (Do) คือขั้นตอนของการปฏิบัติ (Do) โดยในขั้นนี้ก็คือขั้นตอนของการทำผลิตภัณฑ์หรือบริการ ตามแผนที่ได้วางไว้ นั่นก็คือ แผนคุณภาพ (Quality Plan) เพื่อให้บรรลุซึ่ง KPI ที่ได้วางไว้ และเมื่อได้ KPI แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือขั้นตอนของการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุกับเป้าหมาย หรือเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้

3. การตรวจสอบ (Check) เมื่อเราได้ดำเนินการตามเอกสาร หรือโครงการเพื่อให้บรรลุ KPI ไปแล้วนั้น ขั้นตอนต่อไปก็คือขั้นตอนการตรวจสอบ ในการกำหนด KPI นั้น เมื่อเราทราบว่าเรามีเป้าหมาย หรือเกณฑ์เท่าใดแล้ว สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่เราควรกำหนด ก็คือ ความถี่ในการเก็บข้อมูล หรือความถี่ในการแสดงผล ทั้งนี้การแสดงผลโดยส่วนใหญ่มักจะแสดงผลด้วยกราฟ หรือสถิตินั่นเอง

4. การแก้ไขปรับปรุง (Action) ภายหลังจากที่ได้ตรวจสอบแล้วว่า KPI ตัวใดบ้างที่สามารถทำได้บรรลุเป้าหมาย หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ขั้นตอนต่อไปก็คือการแก้ไขปรับปรุง และเมื่อได้มีการบันทึกผลภายหลังจากการทำงานแล้วจะเกิดผล 2 ประการด้วยกันคือ

4.1 สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเราควรจะมาค้นหาสาเหตุว่าทำไม หรือเพราะเหตุใด ถึงได้สำเร็จ อะไรคือปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ (Key Success Factors) จากนั้นต้องพยายามที่จะรักษาหรือปรับปรุงให้ปัจจัยเหล่านั้นยังคงสมบูรณ์หรือดียิ่งๆ ขึ้นไป

4.2 ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายหลังจากที่ได้ตรวจสอบแล้วว่า KPI ตัวใดบ้าง ที่ไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ขั้นตอนต่อไปก็คือการดำเนินการแก้ไข จากนั้นต้องมาค้นหาต้นตอสาเหตุของปัญหา หรือการวิเคราะห์หาความล้มเหลว (Failure Analysis) โดยใช้เทคนิคการระดมสมองต่างๆ เพราะปัญหาโดยมากแล้วไม่ได้เกิดจากหน่วยงานเดียวเท่านั้น จากนั้นเมื่อสามารถค้นหาสาเหตุได้แล้ว จะต้องวิเคราะห์ว่าสาเหตุใดที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานั้นมากที่สุด จากนั้นก็จัดการกับสาเหตุและดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกับปัจจัยที่สำคัญเหล่านั้น ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2.4.3 ตัวอย่าง ดัชนีชี้วัด(KPI)

สำหรับการสร้างดัชนีชี้วัด (KPI) (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) ได้นำเสนอดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวปฏิบัติและรายละเอียดต่างๆ ในแต่ละมาตรฐานแต่ละตัวที่ชี้วัด เพื่อให้ผู้ประกอบการโฮมสเตย์สามารถนำไปเป็นแนวทาง

ในการพัฒนาโฮมสเตย์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งมีจำนวน 8 มาตรฐานคุณภาพ และ 43 ตัวชี้วัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐาน โฮมสเตย์

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
1. ด้านที่พัก	1.1 โครงสร้างบ้านพักมีความมั่นคง	<p>โครงสร้างบ้านมีความมั่นคง หมายถึง ลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ตัวบ้านต้องมั่นคงแข็งแรง ไม่อยู่ในสภาพชำรุด และเสี่ยงต่ออันตรายจากการใช้สอย 2) วัสดุที่ใช้ก่อสร้างบ้านแข็งแรงซึ่งไม่ควรใช้ไม้ไผ่ หรือฝาขัดแตะ หรือใบไม้เป็นวัสดุ เว้นแต่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งจะต้องอยู่ในสภาพที่แข็งแรง
	1.2 บ้านพักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและแสงสว่างส่องเข้าถึงไม่มีกลิ่นอับและมีหลังคาที่สามารถกันน้ำฝนได้	<ol style="list-style-type: none"> 1) ลักษณะบ้านที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและไม่มีกลิ่นอับ หมายถึง ห้องต่างๆ ของบ้าน ออกแบบให้ลมผ่านได้ทุกจุด เช่น ห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัว และห้องน้ำ ในขณะที่เดียวกันต้องมีความปลอดภ้ยควบคู่ไปด้วย 2) หลังคา กันน้ำฝนได้ หมายถึง วัสดุที่ใช้มุงหลังคาควรเป็นกระเบื้อง หรือสังกะสี และหากเป็นวัสดุอื่นจะต้องไม่มีรอยรั่ว/ซึมลงตัวบ้านเมื่อฝนตก หรือหากตรวจพบว่ามีรูรั่วก็ควรซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม
	1.3 มีที่นอนที่สบายตามสภาพชุมชนและเครื่องนอนที่สะอาด	<p>ที่นอน หมายถึง ที่นอนที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยว อาจเป็นฟูกและเตียง หรือฟูกอย่างเดียวก็ได้ โดยทำจากวัสดุดิบที่ดี ส่วนประเภทของห้องพักอาจมีห้องเดี่ยว ห้องคู่ หรือห้องรวมตามสภาพของบ้าน</p>

ตารางที่ 2 คำนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
		<p>เครื่องนอน หมายถึง อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้นอน ได้แก่ ที่นอน หรือฟูก ผ้าปู หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม อาจจะมีโต๊ะเครื่องแป้ง กระจก และควรมีม่านหน้าต่างทุกบาน และควรมีพัดลมด้วยและที่สำคัญอุปกรณ์เครื่องนอนต้องสะอาด</p>
	1.4 มีห้องอาบน้ำและส้วมที่สะอาด	<p>- มีสบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดตัว สำรองไว้ในห้องน้ำ กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่ได้นำติดตัวมา และควรมีที่แขวนหรือราวในห้องน้ำด้วย</p> <p>- ประตูห้องน้ำมีล็อกและการปิดเปิดอยู่ในสภาพดีและปลอดภัย ไม่มีรู และรอยรั่ว หรือช่องที่มองเห็นได้จากภายนอก มีสวิทช์ไฟฟ้าหรือที่จุดไฟให้ความสว่าง</p>
	1.5 มีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอนและอุปกรณ์สำหรับการนอนทุกครั้งเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก	<p>มีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอนและอุปกรณ์เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าพัก หมายถึง ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม จะต้องเปลี่ยนใหม่เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าพัก ถ้าผ้าห่มเป็นผ้าวมควรซักปลอกผ้าวมด้วย แต่ในระหว่างที่แขกเข้าพัก อาจไม่ต้องเปลี่ยนปลอกหมอน ผ้าปูที่นอนทุกวันก็ได้ เว้นแต่มีความจำเป็นหรือแขกต้องการ</p>
	1.6 มีการกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน	<p>การกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หมายถึง บริเวณบ้านหรือภายในบ้านอาจมีแมลง หรือสัตว์บางชนิด เช่น แมลงสาบ หนู ยุง มด เป็นต้น การกำจัดไม่ควรใช้สารเคมีที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของเจ้าของบ้าน และแขกที่มาพัก แต่ควรจะหาวัสดุและอุปกรณ์</p>

ตารางที่ 2 คำนีวัตคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
		ที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและเป็นภูมิปัญญา เช่น สมุนไพร เครื่องดักสัตว์ เป็นต้น
	1.7 มีการดูแลสภาพ- แวดล้อมบริเวณ บ้าน	การดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ บ้าน หมายถึง การดูแลเอาใจใส่รายละเอียดต่างๆ บริเวณบ้าน เช่น สวนหย่อม สวนครัว ต้นไม้ ร่องน้ำ ควรมีการปลูกต้นไม้ เช่น ไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ผลเพิ่มหากมีที่พอ มีที่นั่งเล่นบริเวณลานบ้าน นอกจากนี้ควรทำความสะอาดสิ่งที่อยู่บริเวณบ้านอยู่เสมอ ไม่ควรมีที่น้ำขังที่เป็นแหล่งเพาะยุงหากมีคุ่มน้ำฝนควรมีฝาปิด
2. ด้านอาหารและ โภชนาการ	2.1 มีอาหารปรุงมา อย่างดี	<p>อาหารที่ปรุงมาอย่างดี หมายถึง ชนิดของอาหาร เครื่องปรุง รสชาติ ของอาหารที่ทำและขั้นตอนการปรุงอาหารต้องพิถีพิถัน สะอาด และถูกหลักโภชนาการ</p> <p>ชนิดของอาหาร ควรเป็นอาหารพื้นบ้านซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เช่น แกงเหลืองของภาคใต้ แกงอ่อมของภาคอีสาน แกงฮังเลของภาคเหนือ เป็นต้น</p> <p>เครื่องปรุง ควรเป็นสิ่งที่หาได้ในพื้นที่เป็นหลัก และใช้พืชผักสวนครัวหรือของในชุมชน โดยเน้นความสด สะอาด และควรเป็นพืชผักปลอดสารพิษ</p> <p>รสชาติของอาหาร ควรเป็นรสชาติที่ไม่จัดเกินไป หรือหากเป็นนักท่องเที่ยวคนไทยอาจสอบถามเกี่ยวกับความชอบก่อนปรุง ทั้งนี้การปรุงทุกขั้นตอนต้องเน้นความสะอาด</p>

ตารางที่ 2 คำนีวัตคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	2.2 ภาชนะที่ใช้สะอาดและปลอดภัย	ภาชนะที่เกี่ยวกับการปรุงทุกชนิด และจานถ้วย ชาม ต้องสะอาด และต้องมีช้อนกลางสำหรับตักอาหารทุกครั้งภาชนะต่างๆ ที่ใช้ปรุงอาหารและใช้รับประทานอาหารจะต้องทำความสะอาดและล้างด้วยน้ำสะอาด โดยใช้ น้ำยาล้างจานโดยเฉพาะ ห้ามใช้ผงซักฟอกล้างโดยเด็ดขาด และหลังจากล้างควรคว่ำไว้ให้แห้งก่อนเก็บ สำหรับแก้วคั้นน้ำจะต้องใส่สะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็นคาวและควรแยกล้างต่างหาก
	2.3 ครีวอยู่ในสภาพที่สะอาดไม่มีกลิ่น	ห้องครัวอาจอยู่ในตัวบ้าน หรือแยกจากตัวบ้านก็ได้ แต่ควรหมั่นทำความสะอาดอยู่เสมอ โดยเฉพาะหลังจากการปรุงอาหารทุกครั้ง
	2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวสะอาดถูกสุขลักษณะ	<p>ตู้กับข้าวในห้องครัวและอุปกรณ์เครื่องปรุง เช่น พริก กระเทียม กะปิ น้ำปลา ปลา ร้า เกลือ ฯลฯ ต้องเก็บให้มีมิดชิดมีฝาปิดและกันแมลงได้ด้วย ส่วนอุปกรณ์ต่างๆ ในครัวควรมีลักษณะดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เตา อาจเป็นเตาแก๊ส หรือเตาถ่านก็ได้ ซึ่งต้องอยู่ในสภาพที่สะอาดและปลอดภัย หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ของเตาที่อาจชำรุดเพื่อมิให้เกิดอันตรายในขณะที่ปรุงอาหาร 2) ตู้กับข้าว ควรมีฝาปิดเปิดได้สะดวกและสะอาด กันแมลงได้ และมีรูระบายอากาศถ่ายเทได้

ตารางที่ 2 คำนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
		<p>3) อุปกรณ์และเครื่องปรุงต่างๆ ในครัว เช่น พริก กระเทียม หอม กะปิ น้ำปลา ปลาร้า ควรเก็บไว้ในภาชนะที่สะอาดและมีฝาปิด</p> <p>4) หากมีตู้เย็นจะต้องดูแลความสะอาดอยู่เสมอ และใช้เก็บอาหารและเครื่องคั่วอย่างเหมาะสม โดยอาหารที่มีกลิ่นให้ใช้ถุงพลาสติก หรือกล่องปิดมิดชิด ส่วนอุณหภูมิควรอยู่ที่ 5 องศาเซลเซียสหรือน้อยกว่านั้น เมื่อสังเกตดูว่ามีน้ำแข็งเกาะมาก ควรกดปุ่มละลายน้ำแข็งทันที</p>
	2.5 มีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด	<p>น้ำดื่ม หมายถึง น้ำที่จะนำมาใช้ดื่มตลอดเวลาที่บ้านต้องเป็นน้ำที่สะอาด หากเป็นน้ำประปาถ้าไม่แน่ใจควรต้มในภาชนะที่สะอาดก่อนบรรจุขวดหรือภาชนะอื่นๆ และหากเป็นน้ำฝนที่รองไว้ในคุ่ม ต้องแน่ใจว่าหลังคาบ้านสะอาดจริง สังกะสีไม่เป็นสนิม ไม่มีฝุ่นละอองเกาะ และเก็บไว้ในคุ่มที่สะอาดมีฝาปิดมิดชิด</p> <p>น้ำใช้ หมายถึง น้ำที่ใช้อาบน้ำและซักล้างหากมีใช้น้ำประปาจะต้องผ่านการทำน้ำให้สะอาด เช่น ใช้สารส้ม หรือกรองโดยดูแลภาชนะทุกชนิดที่บรรจุต้องสะอาด ไม่มีลูกน้ำหรือสัตว์น้ำตลอดจนตะไคร่น้ำเกาะติดภาชนะนั้น</p>
	2.6 มีร้านอาหารในชุมชน	<p>มีการบริการอาหารของเจ้าของบ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวอาจมีเพียงอาหารเช้า หรือ บางมื้อเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีร้านอาหารในชุมชนคอยให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารตามสั่งหรือร้านข้าวแกง และร้านอาหาร</p>

ตารางที่ 2 คำนีวัตคุณภาพมาตรฐาน โฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
		<p>ดังกล่าวควรเป็นเครือข่ายในชุมชนที่ร่วมมือกันต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องร่วมมือในเรื่องของความสะอาดของอาหารร้านและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญราคาปกติไม่แพงจนเกินไป นอกจากนี้ควรมีบริการที่ยิ้มแย้มแจ่มใสและน่าประทับใจ</p>
3. ด้านความปลอดภัย	3.1 มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย	<p>ควรมีการจัดให้มีเวรยามเฝ้าระวังและดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวโดยมีตารางเวรยามชัดเจน และอาจมีหัวหน้าซึ่งเป็นผู้นำในชุมชนเพื่อรับผิดชอบ มีการอบรมและฝึกปฏิบัติให้กับเวรยามเมื่อมีเหตุร้าย และขอความร่วมมือให้ทุกคนในชุมชน สอดส่องดูแลคนแปลกหน้า และรีบแจ้งผู้เป็นเวรยามทันทีเมื่อมีเหตุร้าย</p>
	3.2 มีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย	<p>เครื่องมือ หมายถึง อุปกรณ์หรือสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อติดต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร พยาบาล สาธารณสุข พนักงานดับเพลิง ในกรณีที่เกิดเหตุร้าย เช่น นักท่องเที่ยวเจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ จี๊ ปลิ้น และอื่นๆ เครื่องมือดังกล่าว ได้แก่ โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุ เป็นต้น ซึ่งควรจะมีอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ โดยสามารถ ใช้อุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ดังกล่าวได้ถูกต้อง และควรมีการฝึกอบรมโดยใช้สถานการณ์จำลองเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์จริง</p>

ตารางที่ 2 ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐาน โฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	3.3 มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	การปฐมพยาบาลเบื้องต้น หมายถึง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่นักท่องเที่ยวเจ็บป่วย ถูกแมลงสัตว์กัดต่อยและอุบัติเหตุต่างๆ ควรมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ก่อนนำส่งสถานพยาบาล เช่น การห้ามเลือด การปฐมหัวใจ การประคบ การทำแผลนอกจากนี้ควรมียาสามัญประจำบ้านและที่เก็บยาดังกล่าวอย่างเหมาะสมและหาง่าย อาจมีตู้ยาเฉพาะติดตั้งไว้ในจุดที่มองเห็นในบ้านพัก
	3.4 มีการคัดเตือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สินและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับยาในกรณีที่นักท่องเที่ยวมีโรคประจำตัว	วิธีการเตือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรักษาทรัพย์สิน ควรบอก ให้ระวังทรัพย์สินมีค่าต่างๆ เช่น กระเป๋าเงิน แหวน สร้อย และเครื่องประดับอื่นๆ ควรสอบถามเกี่ยวกับโรคประจำตัวนักท่องเที่ยวและควรเตือนให้เตรียมยาไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ควรระบุเรื่องดังกล่าวไว้ในเอกสารการลงทะเบียนด้วย เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงลืม
	3.5 มีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในที่พัก เพื่อความปลอดภัยอยู่เสมอ	เจ้าของบ้านต้องหมั่นดูแลสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในบ้าน เช่น ประตูหน้าต่าง ตู้ ให้อยู่ในสภาพที่ แข็งแรงและใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา และหากชำรุดให้รีบดำเนินการซ่อมแซมทันที
4. ด้านการจัดการ	4.1 มีการรวมกลุ่มของชาวบ้าน จัดการในรูปแบบของชมรม หรือ สหกรณ์	การจัดการ โฮมสเตย์ ควรจะเป็นการรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม ชมรม หรือ สหกรณ์ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด และจะต้องมีความพร้อมด้วยในทุกๆ ด้าน สำหรับการดำเนินการโดยองค์กร หรือบุคคลอื่นจากนอกพื้นที่ อาจเข้ามาสนับสนุนให้ชุมชน

ตารางที่ 2 คำนี้นิเวศคุณภาพมาตรฐาน โฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
		รวมกลุ่มกันทำได้ แต่ไม่ควรดำเนินการในเชิงธุรกิจซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง
	4.2 มีคณะกรรมการบริหารโครงการ	เมื่อชุมชนรวมกลุ่มทำโฮมสเตย์ได้แล้ว ควรจัดให้มีคณะกรรมการบริหารโครงการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กรรมการดังกล่าวจะมีบทบาทและหน้าที่ชัดเจนในการดำเนินการโฮมสเตย์ของชุมชน
	4.3 มีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อมิให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อของชุมชน	กรรมการบริหาร โฮมสเตย์ของชุมชนต้องร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า โดยกำหนดสิ่งที่นักท่องเที่ยวทำได้และทำไม่ได้ เช่น การแต่งกายไม่สุภาพ การแสดงออกของชายและหญิง ลักษณะผู้สาว การใช้สารเสพติด เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวยอมรับ และเข้าใจก่อนเดินทาง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรมของชุมชน
	4.4 มีระบบการจองล่วงหน้าและลงทะเบียนเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว	ระบบจองล่วงหน้า หมายถึง เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวจะต้องสามารถจองล่วงหน้าได้ โดยควรจัดเตรียมดังนี้ 1) ใช้โทรศัพท์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือไปรษณีย์จองโดยตรงกับกรรมการของโฮมสเตย์ 2) จองผ่านบริษัทนำเที่ยว การจองล่วงหน้าดังกล่าว ต้องมีการตอบรับและต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบข้อปฏิบัติล่วงหน้าด้วย

ตารางที่ 2 คำนีวัตคุณภาพมาตรฐาน โฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	4.5 มีรายละเอียดเกี่ยวกับ ค่าธรรมเนียมและบริการต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบชัดเจน	ค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ ควรระบุไว้ในข้อมูลการประชาสัมพันธ์ เช่น ค่าที่พัก/คน/คืน ค่าอาหาร/คน/มื้อ ค่านำเที่ยว/คน หรือกลุ่ม ฯลฯ
	4.6 มีข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างละเอียดให้นักท่องเที่ยวเลือก	เนื่องจากกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนมีลักษณะหลากหลาย และแตกต่างกันตามสภาพของแต่ละชุมชน ดังนั้น จึงควรระบุกิจกรรมที่ชุมชนสามารถจัดไว้ให้ครบถ้วน และให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้เลือกตามความต้องการ
	4.7 ชุมชนไม่หวังจะสร้างรายได้จากโฮมสเตย์อย่างเดียว และต้องไม่มีผลกระทบต่ออาชีพดั้งเดิมของชุมชน	สมาชิกในชุมชนที่จัดโฮมสเตย์จะต้องตระหนักเสมอว่า โฮมสเตย์เป็นเพียงอาชีพเสริม มิใช่อาชีพหลักทั้งนี้สมาชิกของชุมชน หน่วยงานภายนอกที่สนับสนุน และบริษัททัวร์ต้องเข้าใจตรงกัน
5. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	5.1 มีกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น เดินป่า ตกปลา ขี่จักรยาน ขี่ม้า ปีนเขา ฯลฯ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน	เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน มีหลากหลายตามสภาพพื้นที่และภูมิประเทศ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ชุมชนจะร่วมกันจัดขึ้น และกำหนดไว้ชัดเจน มีผู้นำเที่ยว มีความปลอดภัย และเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้พร้อม เช่น การตกปลา ต้องเตรียมพร้อมว่า ใครนำเที่ยวอุปกรณ์ตกปลาอะไร และสถานที่ตกปลาอยู่ที่ไหน เป็นต้น

ตารางที่ 2 ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	5.2 มีกิจกรรมฝึกหัดศิลปหัตถกรรมที่บ้าน เช่น ทอผ้า จักสาน ฯลฯ	โดยทั่วไปชาวบ้านมีความรู้ความสามารถในด้านศิลปหัตถกรรมที่บ้านอยู่แล้ว จึงควรจัดให้มีกิจกรรมนี้ให้นักท่องเที่ยวเลือกด้วย ฝึกหัดการทอผ้า การจักสาน เป็นต้น
	5.3 มีกิจกรรมต้อนรับตามประเพณีของท้องถิ่น เช่น บายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ	เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางถึงชุมชน ควรจัดกิจกรรมต้อนรับโดยอาศัยวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ที่เคยปฏิบัติอยู่แล้ว เช่น การบายศรี สู่ขวัญ หรือการต้อนรับด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส และอบอุ่น เป็นต้น โดยกิจกรรมดังกล่าวไม่ควรปรุงแต่งจนขัดแย้งกับประเพณีดั้งเดิมของชุมชน
	5.4 มีกิจกรรมบันเทิง เช่น การเดินรำ การแสดงพื้นบ้านดนตรี ฯลฯ	กิจกรรมด้านบันเทิง หรือนันทนาการในยามว่าง หรือตอนเย็น หรือตามเวลาที่เหมาะสม ควรจัดให้นักท่องเที่ยวเลือกด้วย เช่น คอนเสิร์ตพื้นเมือง การเดิน/รำ และการแสดงพื้นบ้านโดยการแสดงต่างๆ ควรเป็นของชุมชน
	5.5 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	กิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่จัดให้นักท่องเที่ยวจะต้องยึดหลักการเดียวกัน คือ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนบนแผ่นหิน ไม่ส่งเสียงดัง เป็นต้น
	5.6 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	ในระหว่างนักท่องเที่ยวอยู่ในชุมชนจะต้องตระหนักเสมอว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้านนักท่องเที่ยวควรต้องเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

ตารางที่ 2 คำนี้อัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	ของชุมชน และ การถ่ายทอดตำนาน หรือประวัติศาสตร์ ของท้องถิ่น	
6. ด้าน สภาพแวดล้อม	6.1 มีแหล่งท่องเที่ยว ประเภทใดประเภท หนึ่งหรือหลาย ประเภท เช่น แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว ทางการเกษตร เป็นต้น	ในบริเวณใกล้ที่พัก ควรมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่ง เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ทะเล น้ำตก น้ำพุ ฯลฯ 2) แหล่งโบราณสถาน และประวัติศาสตร์ เช่น วัด เจดีย์ วัตถุโบราณ ฯลฯ 3) แหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่แล้ว และเป็น อาชีพของชุมชน เช่น สวนผลไม้ แปลงผัก บ่อปลา รวมถึงการทำนา/ปลูกข้าว ฯลฯ
	6.2 มีการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมทั้งที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนอยู่เสมอ	ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมมือ กับหน่วยราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาโดยตรง
	6.3 มีสถานพยาบาล ไพรษณีย์ ธารคาร อยู่ไม่ไกลเกินไป	โฮมสเตย์ควรอยู่ไม่ไกลจากสถานพยาบาล เพื่อ ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวเมื่อ เจ็บป่วย หรือหากไม่มี สถานพยาบาล ควรรู้ สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่สุด ส่วนไพรษณีย์ และธารคารก็เช่นกัน หากไม่อยู่ใกล้ชุมชน ควรจะรู้สถานที่ที่อยู่ใกล้มากที่สุด เพื่อแนะนำ นักท่องเที่ยวได้ ส่วนไพรษณีย์ และธารคารก็ เช่นกัน หากไม่อยู่ใกล้ชุมชน ควรจะรู้สถานที่ ที่อยู่ใกล้มากที่สุดเพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวได้

ตารางที่ 2 คำนีวัตคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
	6.4 พื้นที่หลักยังคงสภาพเดิมของชุมชนและยังรักษาวัฒนธรรม และประเพณีของคน	ชุมชนที่มีโฮมสเตย์จะต้องช่วยกันรักษาภาพเดิมของชุมชน โดยไม่ควรเปลี่ยนแปลงเพื่อให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจจนทำลายวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชุมชน
7. ด้านมูลค่าเพิ่ม	7.1 มีร้านค้าของที่ระลึกในชุมชน	ควรจัดให้มีร้านค้า หรือมุมเล็กๆ ของชุมชน เป็นจุดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก หากไม่มีชุมชนควรจัดการให้มีร้านค้าของชุมชนเกิดขึ้น
	7.2 มีผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้านและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิต	ชุมชนควรใช้โอกาสนี้ใช้ภูมิปัญญาที่ชุมชนสั่งสมมา หรือสิ่งที่ชุมชน ริเริ่มขึ้นใหม่ ทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งของที่ระลึกดังกล่าว อาจเป็นสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับ เสื้อผ้า ตลอดจนของตกแต่งหรืออาหาร ขนม โดยควรใช้วัสดุหรือวัตถุดิบที่มีในชุมชนนั้นเป็นหลัก
	7.3 มีโอกาสได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน	ชุมชนได้ใช้โอกาสที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนทุกด้าน ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและชื่นชม ซึ่งถือว่าเป็นการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของคนอีกด้วย
	7.4 มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชน ในด้านการให้บริการที่ประทับใจ	การที่ชุมชนมีโอกาสดูต้อนรับนักท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คนในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเอง ตามที่ตนถนัด เช่น การต้อนรับ มัคคุเทศก์ การปรุงอาหาร การทอผ้าจกสาน เป็นต้น

ตารางที่ 2 คัดนี้วัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์ (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	แนวปฏิบัติ / รายละเอียด
8. ด้านการส่งเสริมการตลาด	8.1 มีคู่มือหรือเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเป็นของตนเอง และเป็นข้อมูลจริงโดยคู่มือหรือเอกสารดังกล่าวมีรายละเอียดต่างๆ ครบถ้วน เช่น รายการกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว แผนที่เดินทาง	โฮมสเตย์แต่ละแห่ง ควรมีคู่มือหรือแผ่นพับหรือเอกสารที่รวบรวมข้อมูลให้นักท่องเที่ยวรับทราบ โดยคู่มือดังกล่าวควรระบุรายละเอียดทุกประเภทให้นักท่องเที่ยวทราบด้วยอย่างน้อย ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยว รายละเอียดค่าใช้จ่ายและการติดต่อ เป็นต้น
	8.2 มีการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์	เนื่องจากปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำค่อนข้างง่าย โดยคนในท้องถิ่นสามารถทำได้เอง ดังนั้น โฮมสเตย์จึงควรสร้างโฮมเพจของตนเอง ซึ่งเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หากมีปัญหาในการดำเนินการ ควรขอความช่วยเหลือจากฝ่ายสนับสนุน)
	8.3 มีรายชื่ออยู่ในคู่มือการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	ปัจจุบันสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำคู่มือและทำเนียบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของประเทศไทย ดังนั้น โฮมสเตย์ต่างๆ จึงควรติดต่อเพื่อให้อยู่ในระบบดังกล่าวและในขณะเดียวกันอาจมีการเชื่อมโยงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของกระทรวง ซึ่งมีโฮมเพจด้านนี้โดยเฉพาะ www.homestaythailand.org

2.5 ข้อมูลสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์”

2.5.1 ข้อมูลทั่วไป

สวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ตั้งอยู่ในหมู่บ้านชัยไพรทองตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสลับเนินเขา ส่งผลให้มีธรรมชาติที่งดงาม อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและสภาพอากาศที่เหมาะสมแก่การเจริญของพรรณไม้ ด้วยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวจึงทำให้เจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” จึงเลือกทำการเกษตรในพื้นที่แห่งนี้ และพืชที่เลือกปลูกคือ “ขอ” เนื่องจากในช่วงปีนั้นมีกระแสการคิมน้ำลูกขอหรือที่รู้จักในนามน้ำ NONI ประกอบกับมีตลาดรองรับน้ำขอที่ต่างประเทศเป็นทุนเดิมจึงทำให้เจ้าของสวนตัดสินใจทำสวนขอ โดยใช้ชื่อสวนว่า “รอยัล ทโรปิกส์” (Royal Tropics)

2.5.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

สวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” ตั้งอยู่เลขที่ 103 บ้านชัยไพรทอง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอาณาเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับ โรงเรียนชัยไพรทอง

ทิศใต้ ติดกับ ไร่ยูคาลิปตัส

ทิศตะวันออก ติดกับ หมู่บ้านน้ำชัย

ทิศตะวันตก ติดกับ วัดป่าชัยไพรทอง

2.5.3 โครงสร้างการบริหารจัดการ

สวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” มีการบริหารจัดการแบบครอบครัว กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนในการบริหารจัดการร่วมกัน ไม่ได้มีการดำเนินการเป็นแผนหรือฝ่ายที่ชัดเจน สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันทำงานในส่วนที่ตนเองจะช่วยให้ แต่จะมีผู้จัดการสวนที่เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารจัดการสวนเป็นหลัก ภายในสวนนอกจากจะมีการแบ่งพื้นที่ในการทำการเกษตรแล้วนั้นยังเป็นที่พักอาศัยของครอบครัวเจ้าของสวนอีกด้วย

สวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด มีเนื้อที่ทั้งหมด 130 ไร่ โดยมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยดังต่อไปนี้

- มีการปลูกขอ 80 ไร่ โดยปลูก 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ไทย และพันธุ์ฮาวาย
- มีการปลูกมะละกอพันธุ์แขกดำ 3 ไร่
- มีการปลูกผักปลอดสารพิษสำหรับรับประทาน 2 ไร่
- พื้นที่โรงงาน 5 ไร่
- พื้นที่ที่เหลือเป็นส่วนที่พักอาศัย และพักผ่อนสำหรับสมาชิกในครอบครัว

ซึ่งในการทำสวนจะมีการจ้างคนงานแบบชั่วคราวโดยให้ค่าแรงเป็นวัน ช่วงไหนที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือปรับปรุงสวนก็จะมีจ้างคนงานเพิ่มขึ้น และในส่วนของโรงงานทางสวนจะมีพนักงานประจำโรงงานโดยแบ่งเป็นกะเช้า 3 คน กะบ่าย 3 คน ทั้งนี้การจ้างพนักงานในโรงงานจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าและผลผลิตที่ได้ หากลูกค้าสั่งสินค้ามากและเก็บผลผลิตได้มาก ก็จะมีการทำกะดึก แต่หากช่วงไหนลูกค้าสั่งสินค้าน้อยก็จะลดจำนวนงานและรอบลง แต่จะมีคนงานหัวหน้าโรงงานที่มีการจ้างประจำ 1 คน เพื่อคอยดูแลโรงงานและเครื่องจักรภายในโรงงาน

2.5.4 ผลิตภัณฑ์ภายในสวน

สวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 3 อย่างคือ น้ำยอ ยอผง และมะละกอผง

น้ำยอ ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” จะเก็บผลยอ ที่แก่จัดซึ่งลักษณะของผลจะมีสีขาวนำมาล้างให้สะอาด นำมาล้างลมโดยใช้ตะแกรงลวดที่มีขนาดสูงเหนือพื้นดิน จากนั้นนำมาบรรจุถังสะอาด สีขาวสำหรับบรรจุอาหารขนาด 60 ลิตรนำไปเก็บในที่ที่สะอาดและเหมาะสมเป็นเวลาอย่างน้อย 3 เดือน

ขั้นตอนการทำน้ำยอ 100% (หลังจากหมักทิ้งไว้อย่างน้อย 3 เดือน)

1. นำน้ำยอที่หมักครบ 3 เดือน นำมาใส่ถุงโดยใช้เครื่องมือคั้น คั้นน้ำยอ
2. นำไปผ่านการฆ่าเชื้อด้วยเครื่องพาสเจอร์ไรส์ที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส เตรียมขวดบรรจุที่สะอาดผ่านการต้มฆ่าเชื้อ
3. บรรจุขวดโดยใช้ฝาเกลียวล็อกเพื่อความสะอาดของน้ำยอ

ยอผงและมะละกอผง ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ได้ทำการแปรรูปเป็นยอผงและมะละกอผงเนื่องจากการสั่งจากตลาดต่างประเทศ ซึ่งจะนำเอาไปเป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพ

ขั้นตอนการทำยอผงและมะละกอผง

1. ล้างวัตถุดิบให้สะอาด
2. นำมาหั่นเป็นชิ้นๆ จากนั้นนำไปปั่น
3. นำมาใส่ถาดถาดละ สำหรับเข้าตู้อบ
4. เข้าตู้อบที่อุณหภูมิ 70-85 องศาเซลเซียส จนแห้งดีแล้ว
5. นำมาบดให้เป็นผงโดยใช้เครื่องบด
6. จากนั้นนำไปบรรจุโดยป้องกันไม่ให้เกิดความชื้น

2.5.5 การเข้าถึง

เส้นทางที่ 1 จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304 (กบินทร์บุรี-วังน้ำเขียว-นครราชสีมา) ระยะทาง 200 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายที่วังน้ำเขียววิวิธสวรรค์ หลักกิโลเมตร 71 จากนั้นขับตรงไปประมาณ 7 กิโลเมตร จะพบทางเข้าหมู่บ้านซับไทรทองด้านซ้ายมือ และป้ายสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค”

เส้นทางที่ 2 จากนครราชสีมาใช้เส้นทางหลวงหมายเลข (304 ปักธงชัย - วังน้ำเขียว) ระยะทาง 80 กิโลเมตร จนถึงวังน้ำเขียววิวิธสวรรค์ ที่หลักกิโลเมตร 71 ให้เลี้ยวขวา จากนั้นขับตรงไปประมาณ 7 กิโลเมตร จะพบทางเข้าหมู่บ้านซับไทรทองด้านซ้ายมือ และป้ายสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค”

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการบริหารจัดการดังนี้

2.6.1 รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

สุดใส สร้างโสทรก (2547) ได้ศึกษาถึงโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวป่าดงนาทามที่ผ่านมาไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เป็นการท่องเที่ยวแบบเดินป่าเท่านั้นเพราะการท่องเที่ยวป่าดงนาทาม ไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับมัคคุเทศก์ และระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การจัดการ การกำหนดรูปแบบ การกำหนดเส้นทาง การกำหนดคติกา ชุมชนมีส่วนร่วมเพียงแต่เป็นผู้นำทางเท่านั้น แต่หลังจากที่โครงการร่วมกับชุมชนสรุปบทเรียนการท่องเที่ยวที่ผ่านมา สมาชิกได้ร่วมกันระดมความคิดเห็น และเสนอความต้องการที่แท้จริง นำมาสู่การกำหนดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่มีกิจกรรมหลากหลาย สร้างโอกาส การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าดงนาทาม จะนำไปสู่การสร้างโอกาสให้ชาวบ้านได้สร้าง การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาขององค์กรชุมชนอีกมิติหนึ่ง

2.6.2 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กาญจนา ทองทั่ว และคณะ (2546) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านวังอ้อ ตำบลหัวคอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจุดหลักคือป่าชุมชนดงใหญ่ บ้านวังอ้อ ซึ่งมีลักษณะอุดมสมบูรณ์จากการร่วมกันดูแลของ

ชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง แต่จุดเด่นอยู่ที่ประวัติความเป็นมา จากป่าที่ถูกทำลายล้วน กลับฟื้นคืนสภาพที่อุดมสมบูรณ์ จากความเข้มแข็งของชาวบ้าน ที่ช่วยกันดูแลรักษา และดำเนินความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ และการสร้างจิตสำนึกของชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยใช้การบรรยายโดยชุมชน เยาวชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ มี 2 รูปแบบ คือ เข้ามาเย็นกลับ และแบบพักค้างแรม หลังจากการทดลองพบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชม ทั้งจังหวัดใกล้เคียง รายได้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นรายได้ทางอ้อม ซึ่งมาจากการซื้อสินค้ามากกว่าบริการ อีกทั้งชุมชนเกิดความภูมิใจ

2.6.3 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชน

คารุณี บุญธรรม และคณะ (2546) ได้ศึกษาถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชนชาวม้ง บ้านน้ำเคะ จังหวัดพะเยา พบว่ามีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ซึ่งมีโครงสร้างของคณะกรรมการที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมของชุมชน แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ แผนการตลาดสัมพันธ์ และที่สำคัญได้รู้รูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งจากการทดลองการจัดการกิจกรรมทัวร์ในพื้นที่ทำให้ชุมชนได้มีกระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนต่อไป

2.6.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ประดับ เรือนประยูร (2541) ได้ศึกษาถึงแนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตลาดน้ำตลิ่งชัน กรุงเทพฯ จากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม อันได้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และประเมินความเป็นไปได้พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการ พบว่ากิจกรรมตลาดน้ำนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ นอกจากนี้ตลิ่งชันมีศักยภาพสูงด้านคุณค่า วัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกถึงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ และผลการศึกษาการยอมรับและความเป็นไปได้ของแผนปฏิบัติการได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง 5 ปัจจัย มีความสำเร็จต่อความสำเร็จของแผนปฏิบัติการในการพัฒนาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.6.5 ตลาดการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เพ็ญศรี เจริญวานิช & นิติพล ภูตะโชติ (2541) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี จากกลุ่มตัวอย่าง 640 คน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวในหน่วยงานของภาครัฐส่วนใหญ่มีความเห็นว่าประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้บริหารหรือตัวแทนของสถานประกอบการที่ทำธุรกิจนำเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประชาชนไม่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นศัพท์ใหม่ จึงขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับสิ่งที่ทำให้ประชาชนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นคือโทรทัศน์

2.6.6 ทักษะคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เพ็ญศรี เจริญวานิช & นิติพล ภูตะโชติ (2541) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถึงแม้ว่าจะไม่ทราบความหมายที่ชัดเจน และเห็นว่ามีโอกาสทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี รูปแบบที่เหมาะสมส่วนใหญ่คือ การท่องเที่ยวที่ศึกษาธรรมชาติ ยกเว้นจังหวัดบุรีรัมย์ รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมส่วนใหญ่คือ การท่องเที่ยวแบบศึกษาศิลปวัฒนธรรม

วิธีการที่หน่วยงานภาครัฐจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคในระดับสำคัญมากที่สุดคือ การขาดเจ้าหน้าที่ในการดูแล และแนะนำนักท่องเที่ยว รวมไปถึงขาดการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาล

2.6.7 การกำหนดแนวทางสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัย

โครงการศึกษาวิจัย การจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545) ได้ศึกษาเพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวผจญภัย โดยเน้นการล่องแก่ง การพายเรือแคนู และการปีนหน้าผา พบว่ามีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าว และมีการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานคุณภาพเบื้องต้นสำหรับกิจกรรมการผจญภัย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาปรากฏเป็นรายงานจำนวน 4 ฉบับคือ รายงานฉบับ

สมบูรณ์ และคู่มือมาตรฐานเบื้องต้นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยกึ่งอนุรักษ์ทั้ง 3 ประเภทอีก 3 ฉบับ สำหรับคู่มือแต่ละฉบับได้กล่าวถึงบริบทของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจสำหรับผู้สนใจ ตลอดจนคุณสมบัติและมาตรฐานเบื้องต้นของการประกอบกิจกรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.6.8 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน

สิริวัฒนา ใจมาและคณะ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านแม่กลางหลวง คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่เป็นการพัฒนาควบคู่กับการวิจัยโดยอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) การอบรม (Training) การทัศนศึกษาดูงาน (Education) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Dialogue) และการฝึกปฏิบัติและการประเมินตนเองจากประสบการณ์ที่ได้จากการทดลองปฏิบัติ (Interactive Learning through Action) พบว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมาได้เกิดปัญหา จากการจัดการเนื่องจากขาดความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต้องลดจนการขาดทักษะในการจัดการและการมีทัศนคติในเชิงลบต่อการท่องเที่ยวที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการ

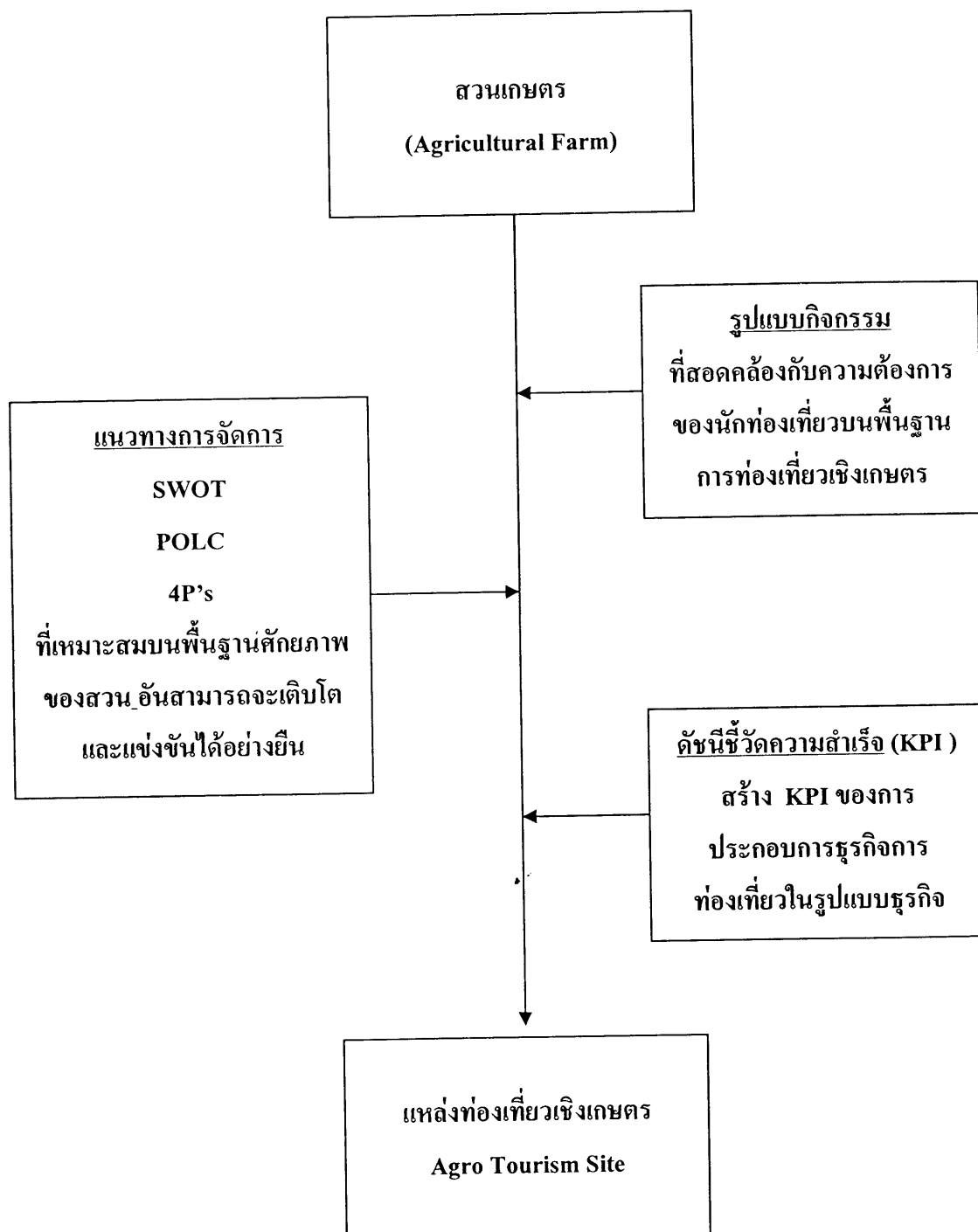
ส่วนผลของการดำเนินโครงการสามารถสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต้องคำนึงถึงระบบนิเวศและความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม การจัดการกิจกรรมต้องสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน ผลักดันให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะทำให้เกิดการยอมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง และมีบทบาทเข้ามาจัดการ

2.6.9 การจัดการและแนวทางการพัฒนาในการเพิ่มประสิทธิผล ขององค์การ

อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2544) ได้ศึกษาถึงการจัดการและแนวทางการพัฒนาสหกรณ์โคนมในการเพิ่มประสิทธิผลขององค์การ : ศึกษากรณีสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาการจัดการสหกรณ์โคนมน้ำพอง จำกัด ในด้านโครงสร้าง ทุน ธุรกิจ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ พบว่า การจัดการสหกรณ์อันได้แก่ การจัดการโครงสร้างการตัดสินใจ สังการ การระดมทุน การจัดสรรทุน การจัดซื้อสินค้า การจำหน่ายล้วนแต่อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านคลังสินค้าอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ ควรมีการพัฒนาโครงสร้าง 4 ด้านคือ การพัฒนาเทคโนโลยี การบุคคล และการพัฒนากระบวนการทำงาน โดยใช้วิธีการปฏิบัติและเทคนิคที่เหมาะสม

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

หลังจากที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถประมวลความรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” เป็นการศึกษาวิจัยโดยการพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Methods) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม เป็นการศึกษาถึงพื้นที่ (Area Analysis) ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม จากนั้นทำการประมวลผล โดยการวิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 2 มุมมองจากผู้ประกอบการ เป็นการศึกษาถึงด้านการบริหารจัดการและความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งทีคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 มุมมองของนักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งทีนักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 4 มุมมองด้านการจัดการ เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารจัดการโดยใช้หลักบริหารธุรกิจอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลัก 4Ps และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ประมวลผลเพื่อหาแนวทางและรูปแบบทีเหมาะสมในการพัฒนาการบริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” จากสวนเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวทีเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม 2548 ซึ่งเป็นช่วงทีมีความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและสภาพอากาศทีเหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ซึ่งเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทีชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวเป็นจำนวนมาก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะดังนี้

3.2.1 การศึกษาด้านพื้นที่แวดล้อม

โดยการศึกษาข้อมูลทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และจากการสังเกต เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่แวดล้อมว่าเอื้อประโยชน์หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการสวนขอ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

3.2.3 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.4 การศึกษาด้านการจัดการ

เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารจัดการ โดยใช้หลักบริหารธุรกิจอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลัก 4Ps และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ประมวลผล เพื่อหาแนวทาง และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค”

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยต่างๆทั้งในและต่างประเทศ
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวังน้ำเขียว
- อินเทอร์เน็ต
- อื่นๆ เช่น ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, วารสารด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.3.2 การศึกษาภาคสนาม

เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” และการตอบแบบสอบถาม สำหรับนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านพื้นที่แวดล้อม ทำการประมวลผล โดยการวิเคราะห์สาระสำคัญของ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปประมวลผลสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำไปวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การกำหนดค่าความถี่ (Frequency) และค่าสถิติร้อยละ เพื่อแสดงการแจกแจงข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับข้อมูลด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ค่าสถิติร้อยละ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนต่างๆ เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 4 เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารจัดการ โดยใช้หลักบริหารธุรกิจอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลัก 4Ps และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ประมวลผลเพื่อหาแนวทาง และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์”

3.5 สถานที่ทำการเก็บข้อมูล

การศึกษา การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” เป็นการศึกษาถึงรูปแบบของการจัดการ การบริหาร และแนวทาง

ในการพัฒนาไรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 4

ผลของการศึกษา

ผลของการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน อันได้แก่

ส่วนที่ 1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม

เป็นการศึกษาถึงพื้นที่ (area analysis) ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิวิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 2 มุมมองจากผู้ประกอบการ

เป็นการศึกษาถึงด้านการบริหารจัดการและความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 มุมมองของนักท่องเที่ยว

เป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 4 มุมมองด้านการจัดการ

เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการบริหารจัดการ โดยใช้หลักบริหารธุรกิจอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลัก 4Ps และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ประมวลผลเพื่อหาแนวทาง และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”

ผลการศึกษาทั้ง 4 ส่วนมีดังนี้

4.1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม

การวิเคราะห์พื้นที่ (area analysis) ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2547) จากนั้นทำการประมวลผล โดยการวิเคราะห์สาระสำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเหมาะสมของพื้นที่ในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลการศึกษาพบว่า

4.1.1 สภาพทั่วไป ของพื้นที่ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ตำบลวังน้ำเขียวตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอวังน้ำเขียว ประกอบด้วย หมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านศาลเจ้าพ่อ บ้านสวนหอม บ้านคลองสอง บ้านเขาแผงม้า บ้านคลองอิแคว บ้านคลองทุเรียน บ้านไทรทอง บ้านคลองทราย บ้านคลองบง บ้านบุตะโก บ้านน้ำซับ บ้านวังไผ่ บ้านซับไทรทอง บ้านไทรทองพัฒนา บ้านโพธิ์ทองพัฒนา บ้านคลองบงพัฒนา บ้านศิลางาม บ้านดินอุคม และบ้านบุตะโกเมืองใหม่

ตำบลวังน้ำเขียว ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวเมืองประมาณ 60 กิโลเมตร เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรกรรม มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 154,570 ไร่ ซึ่งจำนวนประชากรจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 พบว่า ประชากรในตำบลวังน้ำวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 6,858 คน แยกเป็นจำนวนประชากรเพศชาย 3,439 แยกเป็นจำนวนประชากรเพศหญิง 3,419 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,535 ครัวเรือน

4.1.2 สภาพทางสังคม

ตำบลวังน้ำวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีความผูกพันในระบบเครือญาติ การพบปะสังสรรค์มักจะมีขึ้นตามงานประเพณีหรืองานเทศกาลต่างๆ ซึ่งมักจะจัดตามวัด โรงเรียน และพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย

ด้านการศึกษา สถานศึกษาและที่ใช้บริการด้านการศึกษาภายในชุมชนตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 7 แห่ง โดยแบ่งแยกเป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 6 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 รวมไปถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วย

4.1.3 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปของตำบลวังน้ำเขียวเป็นพื้นที่ภูเขา เนินเขาและหุบเขา ที่มีความสูงอยู่ในช่วง 300-800 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ด้วยลักษณะของพื้นที่จึงเป็นที่กล่าวขานว่าเป็นดินแดน “สวิสเซอร์แลนด์-เมืองไทย” ภูมิประเทศของวังน้ำเขียวจำแนกเป็น 2 เขต คือ เขตที่ราบลูกคลื่น และเป็นเขาคอนกลาง และเขตภูเขาทางตะวันตกเฉียงใต้

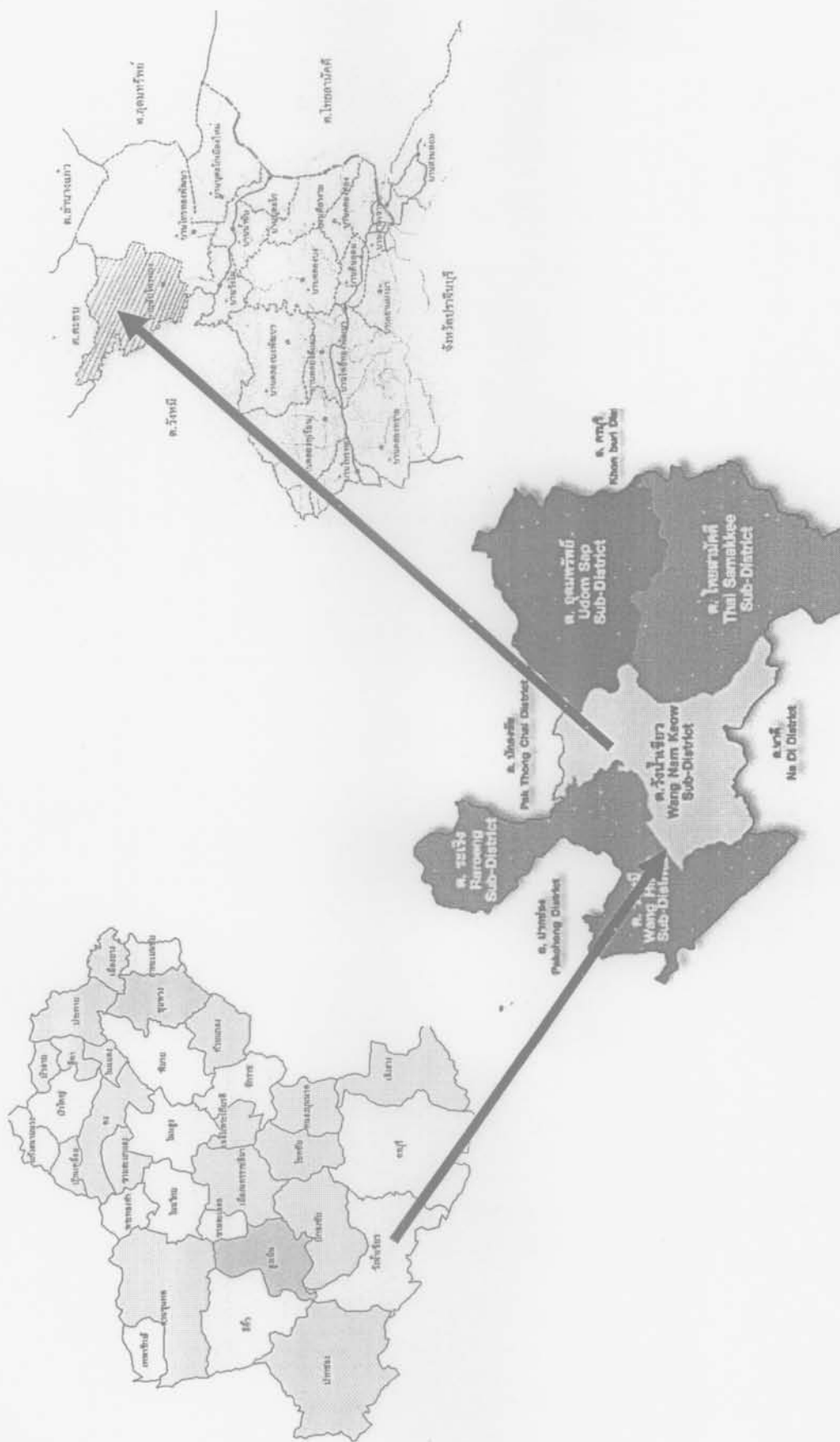
ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่ตำบลวังน้ำวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่โดยรอบ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อดำบลวังหมี ตำบลอุคมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อดำบลสะพานหิน ตำบลอุคมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อดำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 2 แสดงแผนที่หมู่บ้านตำบล ไททอง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

4.1.4 สภาพภูมิอากาศ

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-มกราคม อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม เฉลี่ยประมาณ 9 องศาเซลเซียส

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม เฉลี่ยประมาณ 9 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน-ตุลาคม โดยอุณหภูมิลดลงเรื่อยๆ จนถึงช่วงฤดูหนาวในเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป

ปริมาณฤดูฝน ฝนตกมากที่สุดในเดือน กันยายน-ตุลาคม ของทุกปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1100-1300 มิลลิเมตร ทุกปี สภาพอากาศมีการเปลี่ยนแปลงบ้างบางครั้ง ช่วงอากาศชื้นจะมีหมอกปกคลุมหนาแน่น ในช่วงฤดูฝนฝนตกชุก ฤดูร้อนอากาศก็ไม่ร้อนมากนัก

4.1.5 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ ตำบลวังน้ำเขียว สภาพภูมิประเทศใหญ่เป็นภูเขา เนินเขา และเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติบางส่วน (อุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และป่าชุมชน แต่ในปัจจุบันสภาพป่าในพื้นที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจาก การที่ชาวบ้านเอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน ส.ป.ก. 4-01 ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร ทำให้มีการแผ้วถางป่ากันมากขึ้น อีกทั้งยังมีการซื้อขายที่ดินให้แก่พวกนายทุน นักแก๊งกำไรและพื้นที่บางส่วนกลายเป็นสถานที่บ้านพักผ่อนและที่พักผ่อนของพวกนายทุน ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ภูเขาแปรสภาพไปเป็นภูเขาหัวโล้น ดังนั้นจากสภาพดังกล่าวจึงทำให้ป่าในเขต ตำบลวังน้ำเขียว เหลืออยู่แต่เขตป่าสงวนอุทยานแห่งชาติ และป่าชุมชน

ดิน

พื้นที่เขตตำบลวังน้ำเขียวเป็นพื้นที่สูง ภูเขา และผาชันซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรสภาพดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นพืชส่วนใหญ่ที่ปลูกจึงควรเป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อย และไม่ต้องการการดูแลมากนัก เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด และในส่วนที่มีอุณหภูมิชื้นจึงมักที่จะปลูกพืชสวน เช่น ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ และปลูกไม้ดอก เช่น ดอกหน้าวัว ดอกเบญจมาศ เป็นต้น

การแบ่งลักษณะดิน แบ่งตามความเหมาะสม ในการปลูกพืช และสามารถแบ่งแยกได้ตามสภาพของดิน และตามความเหมาะสมในการปลูกพืช ดังนี้

พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกพืชไร่มีประมาณร้อยละ 39 ของพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้นร้อยละ 41 ของพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มีประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่เกษตรกรรม (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2547)

น้ำ

พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลวังน้ำเขียว มีลักษณะเป็นลูกคลื่นสลับกับพื้นที่ราบเนินเขามีปริมาณน้ำฝนตกมากที่สุดในช่วงเดือน กันยายน-ตุลาคม มีสันเขาล้อมรอบตั้งแต่ทิศตะวันออกไปจนถึง ทิศตะวันตก ลักษณะเช่นนี้ทำให้ในเขตตำบลวังน้ำเขียว มีแหล่งต้นกำเนิดของแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ลำพระเพลิง เป็นต้น ทรัพยากรน้ำในเขตตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ส่วนการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของตำบลวังน้ำเขียว มีกิจกรรมที่ต้องใช้น้ำทั้งเพื่อการอุปโภคซึ่งจะใช้น้ำประปาหมู่บ้านและบ่อบาดาล ส่วนการบริโภคชาวบ้านจะมีการกักเก็บน้ำฝนไว้บริโภคซึ่งเพียงพอตลอดทั้งปี และน้ำเพื่อการเกษตรชาวบ้านตำบลวังน้ำเขียว ใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เป็นสระ ฝาย บ่อ รวมไปถึงน้ำฝนจากธรรมชาติด้วย

อากาศ

อากาศในตำบลวังน้ำเขียว ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่อากาศดี เพราะเป็นชุมชนที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขา ส่งผลให้อากาศเย็นสบาย ในตำบลวังน้ำเขียวไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่จะก่อให้เกิดมลพิษแต่อย่างใด ปัญหามลพิษทางอากาศส่วนใหญ่จึงมีเฉพาะปัญหาฝุ่นละอองตามพื้นที่หมู่บ้านที่มีสภาพถนนเป็นดินลูกรัง เพียงเท่านั้น

4.2 มุมมองจากผู้ประกอบการ

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจงตัวบุคคล คือผู้บริหารและสมาชิกในครอบครัวที่มีหน้าที่บริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” ถึงด้านการบริหารจัดการและความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งได้แบ่งคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

คุณชรินทร์ ทำดีและคณะ (2548) ได้กล่าวว่า เริ่มแรกที่คิดจะทำการเกษตรที่นี่เพราะว่าเดิมมีสมาชิกในครอบครัวได้ทำธุรกิจเกี่ยวกับยอกที่ต่างประเทศซึ่งมีตลาดรองรับค่อนข้างดี ประกอบกับกระแสการตื่นตัวของสรรพคุณน้ำยอกในช่วงนั้น จึงเล็งเห็นว่าถ้าสามารถปลูกและแปรรูปผลผลิตส่งไปขายที่ต่างประเทศได้เองก็คงดี จึงได้มีการทำสวนยอกในปี พ.ศ. 2544 โดยใช้ชื่อว่า “รอยัล ทโรปาร์คส์” นั่นเอง

และลักษณะทั่วไปๆของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” นี้ มีพื้นที่ 120 ไร่ ถือเป็นดินที่เป็นแบบ สปก. ซึ่งลักษณะของพื้นที่ทั่วไปเป็นเนินสูงสลับที่ราบ มีภูเขาล้อมรอบ และมีคลองน้ำธรรมชาติ ในพื้นที่นี้ได้มีการก่อสร้างบ้านสวน มีการขุดบ่อน้ำ และเจาะน้ำบาดาลไว้ใช้สำหรับอุปโภคและดำเนินการต่างๆ ภายในสวน 2 ปีต่อมา จึงได้มีการสร้างโรงงานเพื่อที่จะแปรรูปผลผลิตได้เอง อีกทั้งยังเป็นการควบคุมสินค้าของเราให้ได้มาตรฐานอีกด้วย

4.2.2 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”

สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” มีการบริหารจัดการแบบครอบครัว กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนในการบริหารจัดการร่วมกัน ไม่ได้มีการดำเนินการเป็นแผนกหรือฝ่ายที่ชัดเจน สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันทำงานในส่วนที่ตนเองจะช่วยให้ แต่จะมีผู้จัดการสวนที่เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารจัดการสวนต่างๆ ไปเป็นหลัก ซึ่งแต่ละคนมีหน้าที่ดังนี้

คุณจำลอง	ทำดี	(พ่อ)	ดูแลด้านการเงินทั้งหมดในสวน
คุณชรินทร์	ทำดี	(ลูก)	ผู้จัดการสวน ดูแลการดำเนินการทั่วไป
คุณปีเตอร์ และคุณวลัยพรรณ	ทำดี เอลเลน	(ลูก)	ดูแลด้านการตลาดต่างประเทศ
คุณศรีไพร	ทำดี	(ลูก)	ดูแลด้านบัญชี และโรงงาน

ถึงจะมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานแต่ส่วนใหญ่ทุกคนจะร่วมกันปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินการน้อยที่สุด

คุณชรินทร์ ทำดี และคณะ (2548) ได้วิเคราะห์ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เป็นดังนี้

ด้านจุดแข็ง (Strength)

- สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” มีการปลูกพืชที่แตกต่างจากสวนอื่นในพื้นที่เดียวกันซึ่งก็คือ ขอ โดยส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวจะปลูกผัก ผลไม้ และดอกไม้เมืองอันได้แก่ ผักสลัด ดอกเบญจมาศ ดอกหน้าวัว ฝรั่ง เป็นต้น
- สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ตั้งอยู่บนพื้นที่ ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศสดชื่น ทิวทัศน์สวยงาม ลักษณะทั่วไปยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก
- มีความเป็นส่วนตัวเพราะ ที่ตั้งห่างจากชุมชน ไม่แออัด ส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี
- สถานที่กว้างขวางด้วยเนื้อที่ 120 ไร่
- มีสภาพดินที่ดี เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพันธุ์พืช
- ระบบสาธารณูปโภคภายในสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ดี มีไฟฟ้า มีทั้งแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำบาดาล

ด้านจุดอ่อน (Weakness)

- สวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า และอาจเกิดปัญหาไม่เข้าใจกันได้ง่าย
- ระบบน้ำในไร่เป็นน้ำบาดาลจึงทำให้สีของน้ำไม่น่าใช้นัก

ด้านอุปสรรค (Threat)

- มีแมลง ศัตรูพืชมาทำลายต้นขอ ทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควรและกำจัดได้ยาก ทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งทางเจ้าของสวนต้องการทำให้สวน เป็นสวนปลอดสารพิษแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้
- ต้นทุนน้ำมันสูง โรงงานต้องใช้ไฟฟ้าในการดำเนินการแปรรูปขอ และมะละกอซึ่งกระแสไฟฟ้าตามบ้านไม่เพียงพอทำให้ต้องใช้เครื่องปั่นไฟที่ใช้น้ำมันแทน
- ถนนเข้าสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” เป็นดินลูกรัง ส่งผลให้การเดินทางเข้าถึงสวนค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าฝน
- พื้นดินชั้นล่างของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” เป็นหิน ทำให้ไม่เหมาะกับการปลูกพืชยืนต้น
- ชาวไร่ชอบเผาป่า ซึ่งอาจจะลามมาถึงสวนได้โดยเฉพาะในหน้าแล้ง ทำให้ต้องคอยเฝ้าระวัง

ด้านโอกาส (Opportunities)

- ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลต้องการให้อำเภอรังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ ซึ่งมีการประชุมในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 - หมู่บ้านซับไทรทอง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ตั้งอยู่ในหมู่บ้านซับไทรทอง อันจะได้ประโยชน์จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
 - ทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) อำเภอรังน้ำเขียว ได้จัดบในส่วนของสาธารณูปโภค เพื่อมาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่บ้านซับไทรทอง ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต
- นอกจากนี้เจ้าของสวนกล่าวว่ารู้จักสวนเกษตรอื่นๆในพื้นที่อำเภอรังน้ำเขียว ได้แก่ สวนสมุนไพรคุณต่อ สวนเกษตรลุงไกร และวิลเลจฟาร์ม ว่าทั้งหมดมีการบริหารจัดการแบบครอบครัว แต่ไม่ทราบรายละเอียดในการการบริหารแต่อย่างใด

4.2.3 ข้อมูลด้านความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คุณชรินทร์ ทำดี และคณะ (2548) ได้กล่าวว่า อยากให้มีการสาธิตการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว นั่นก็คือการสาธิตการทำน้ำยอ และน้ำเสาวรส นอกจากนี้ยังอยากจะพัฒนาสวนเป็นที่ถ่ายโอนความรู้วิชาการเกษตร เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่และผู้สนใจ ให้ได้รับความรู้จากการอบรมอันจะนำไปประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เข้าร่วมอบรม

และสิ่งคาดหวังอยากให้ มี เมื่อพัฒนาสวนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วนั้นคืออยากจะมีที่พัก ที่ก่อสร้าง และเน้นการตกแต่งแบบธรรมชาติ ประมาณ 8-10 หลัง มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวพอสมควร โดยอยากได้นักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง

4.3 มุมมองของนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 200 คน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

4.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล คือข้อมูลโดยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงถึง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลต่อไป

ตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	120	60.0
- หญิง	80	40.0
2. อายุ		
- อายุต่ำกว่า 21	29	14.5
- 21-30	96	48.0
- 31-40	33	13.0
- 41-50	26	16.5
- 51-60	16	8.0
3. อาชีพ		
- นักเรียน,นักศึกษา	62	31.0
- ข้าราชการ,พนักงาน,ลูกจ้างรัฐ	43	21.5
- เกษตรกร,รับจ้างชั่วคราว	19	9.5
- พนักงาน, ลูกจ้างองค์กรเอกชน	43	21.5
- ค้าขาย,ธุรกิจส่วนตัว	32	16.0
4. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	4	2.0
- มัธยมศึกษา	43	21.6
- อนุปริญญา	22	11.0
- ปริญญาตรี	114	57.3
- ปริญญาโท	15	7.5
- ปริญญาเอก	1	0.5

ตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ระดับรายได้		
- ต่ำกว่า 5,000	35	17.9
- 5,001-10,000	59	30.1
- 10,001-20,000	50	25.5
- ตั้งแต่ 20,001 ขึ้นไป	52	26.5

จากตารางที่ 3 จะพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.5 ช่วงอายุต่ำกว่า 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 ตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียน, นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาประกอบอาชีพ ข้าราชการ, พนักงาน, ลูกจ้างรัฐ คิดเป็นร้อยละ 21.5 และพนักงาน, ลูกจ้างองค์กรเอกชน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ส่วนอาชีพค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.0 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวผู้กรอกแบบสอบถามส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.6 และระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 11.0 และรายได้เฉลี่ยของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ระดับ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.1 รองลงมาคือ ระดับ 20,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.5 ระดับ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5 ตามลำดับ

4.3.2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ 4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตาม จำนวนวันเฉลี่ยที่เดิน ผู้ร่วมเดินทาง เวลาที่ใช้ในการเที่ยว รูปแบบของการเดินทาง รูปแบบสื่อ และกิจกรรมที่ทำ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนวันเฉลี่ย		
- 1 วัน	107	53.5
- 2-3 วัน	70	35.0
- 4-5 วัน	22	11
- มากกว่า 5 วัน	1	0.5
2. ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว		
- คนเดียว	16	8.0
- มากับเพื่อน	84	42.0
- มากับบริษัทนำเที่ยว	17	8.5
- หน่วยงานจัดมา	28	14.0
- กลุ่มญาติและครอบครัว	41	20.5
3. เวลาที่ใช้ในการเที่ยว		
- น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	25	12.7
- 1-2 ชั่วโมง	79	40.1
- 3-4 ชั่วโมง	37	18.8
- 5-6 ชั่วโมง	18	9.1
- ทั้งวัน	32	16.2
- มากกว่า 1 วัน	6	3.0

ตารางที่ 4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตาม จำนวนวันเฉลี่ยที่เดินทางท่องเที่ยว ผู้ร่วมเดินทาง เวลาที่ใช้ในการเที่ยว รูปแบบของการเดินทาง รูปแบบสื่อ และกิจกรรมที่ทำ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ต่อ)

ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว		
- รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	14	7.1
- รถยนต์ส่วนตัว	94	47.7
- รถเช่าเหมาลำ/รถรับจ้าง	20	10.2
- รถโดยสารประจำทางและรถปรับอากาศ	24	12.2
- พาหนะของบริษัทนำเที่ยว	30	15.2
5. รูปแบบของสื่อ		
- หนังสือ,วารสาร,หนังสือพิมพ์	63	31.5
- สินค้าท้องถิ่น,ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหน่วยงานจัดมา	14	7.0
- วิทยุ, โทรทัศน์	17	8.5
- กำบอกล่า	155	77.5
- แผ่นพับ,โปสเตอร์	13	6.5
6. กิจกรรมที่ทำในแหล่งท่องเที่ยว		
- ชมความงามธรรมชาติ	107	53.5
- เป็นส่วนหนึ่งของวิชาเรียน	29	14.5
- ศึกษาวิธีการทำการเกษตร	66	33.0
- ตั้งใจมาพักผ่อน	70	35.0
- ซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	54	27.0
- ทำวิจัย	16	8.0
- หยุดพักระหว่างการเดินทาง	54	27.0
- ประชุมสัมมนา	56	28.0

จากตารางที่ 4 จะพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉลี่ย คือ 1 วันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และจำนวน 4-5 วันคิดเป็นร้อยละ 11.0 ตามลำดับ เดินทางมาเที่ยวกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมา เดินทางมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20.5 และหน่วยงานจัดมา คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ ส่วนมากใช้เวลาในการเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา ใช้เวลาในการเที่ยว 3-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 18.8 และทั้งวัน คิดเป็นร้อยละ 16.2 เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมา เดินทางโดยพาหนะของบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 15.2 และเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางและรถปรับอากาศคิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวโดยคำบอกเล่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมา รู้จักโดยหนังสือ, วารสาร, หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 31.5 และวิทยุ, โทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับโดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบชมความงามธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา อื่นๆ อันได้แก่การตรวจพลังชีวิต, มาซื้อสินค้าทำมาจากสมุนไพร, รับประทานอาหารปลอดสารพิษ คิดเป็นร้อยละ 41.5 และตั้งใจมาพักผ่อนคิดเป็นร้อยละ 35.0 ตามลำดับ

4.3.3 ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวจากสำรวจ พบว่านักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับสูง ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนผู้ตอบคำถามถูก จากจำนวนคำถามเต็ม 13 ข้อ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวนข้อ	จำนวนผู้ตอบถูก (คน)	คิดเป็น ร้อยละ
ตอบถูก 6 ข้อ	4	2
ตอบถูก 7 ข้อ	10	5.1
ตอบถูก 8 ข้อ	22	11.2
ตอบถูก 9 ข้อ	23	11.7
ตอบถูก 10 ข้อ	86	43.7
ตอบถูก 11 ข้อ	23	11.7
ตอบถูก 12 ข้อ	21	10.7
ตอบถูก 13 ข้อ	8	4.1

จากแบบสอบถามเพื่อทดสอบความรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จาก นักท่องเที่ยว จำนวน 200 คนพบว่า คำถามมีคะแนนเต็ม 13 ข้อ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ตอบ ถูก 10 ข้อ คิดเป็น ร้อยละ 43.7 รองลงมา ตอบถูก 9 ข้อ ตอบถูก 11 ข้อ เท่ากันคือ ร้อยละ 11.7 และ ตอบถูก 12 ข้อ คิดเป็น 10.7 ตามลำดับ

และในการวัดความรู้ของนักท่องเที่ยว จากคะแนนเต็ม 13 ข้อ พบว่า ตอบถูก 10 ข้อ มี ค่าเฉลี่ยในการตอบแบบสอบถามที่ถูกต้อง คือ 9.73 ข้อ SD. 1.91

4.3.4 ข้อมูลด้านความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.3.4.1 สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ 6 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับ ความสำคัญ ลำดับที่ 1-3

ด้าน	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	83	41.5
ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ	76	38.0
ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน	58	29.0

จากตารางแสดงให้เห็นว่าในการมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนักท่องเที่ยวคาดหวังใน ด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 41.5 คาดหวังในด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 38.0 และคาดหวังด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 29.0 ตามลำดับ

4.3.4.2 ด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ 7 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-5

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
มีการจัดบริเวณต่างๆเช่นที่พัก ที่จอดรถ แปลงสาธิตการเกษตร ฯลฯ ไว้ อย่างเหมาะสม	66	33.0
มีการปรับปรุงและตกแต่งทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงาม	50	25.0
มีที่พักเหน้อยระหว่างเดินเที่ยวที่สะดวก สะอาด และปลอดภัยดี	44	22.0
มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน	37	18.5
มีบริเวณจอดรถสำหรับรองรับรถของนักท่องเที่ยว	34	17.0

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยว คือมีการจัดบริเวณต่างๆเช่นที่พัก ที่จอดรถ แปลงสาธิตการเกษตร ฯลฯ ไว้
อย่างเหมาะสม เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 33.0 มีการปรับปรุงและตกแต่งทัศนียภาพของแหล่ง
ท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงามเป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีที่พักเหน้อยระหว่างเดินเที่ยวที่
สะดวก สะอาด และปลอดภัยดี เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 22.0 มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน เป็นลำดับ
ที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 18.5 และ มีบริเวณจอดรถสำหรับรองรับรถของนักท่องเที่ยว เป็นลำดับที่ 5 คิด
เป็นร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

4.3.4.3 ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ

ตารางที่ 8 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ เรียงตามลำดับความสำคัญ
ลำดับที่ 1-3

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
มีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	97	48.5
มีการสาธิตการทำเกษตรกรรมต่างๆ เช่น วิธีการปลูก,การดูแล เป็นต้น	61	30.5
มีการถ่ายทอด เทคโนโลยี การเกษตร	60	30.0

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังใน ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ คือมีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 48.5 มีการสาธิตการทำเกษตรกรรมต่างๆ เช่น วิธีการปลูก, การดูแล เป็นต้น เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีการถ่ายทอด เทคโนโลยี การเกษตร เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 30.0 ตามลำดับ

4.3.4.4 ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน

ตารางที่ 9 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-3

อุปนิสัยและมารยาท	จำนวน	ร้อยละ
ความเป็นกันเองของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน	71	35.5
ความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	76	38.0
เจ้าของสวนและพนักงานในสวนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ให้คำแนะนำได้	56	28.0

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังใน ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน คือความเป็นกันเองของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 35.5 ความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 38.0 เจ้าของสวนและพนักงานในสวนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ให้คำแนะนำได้ เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 28.0 ตามลำดับ

4.3.4.5 ด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ

ตารางที่ 10 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-3

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับความรู้ในการทำการเกษตรอันจะนำไปประกอบอาชีพ	89	44.5
ได้รับความรู้เพิ่มเติมไม่คาดหวังจะนำไปประกอบอาชีพ	78	39.0
ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน	65	31.5

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ คือ ได้รับความรู้ในการทำการเกษตรอันจะนำไปประกอบอาชีพ เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 44.5 ได้รับความรู้เพิ่มเติมไม่คาดหวังจะนำไปประกอบอาชีพ เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 39.0 ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 31.5 ตามลำดับ

4.3.4.6 ด้านที่พัก

ตารางที่ 11 แสดงความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านที่พัก

ด้านที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
อยาก	172	86.0
ไม่อยาก	6	3.0
ไม่ตอบแบบสอบถาม	22	11.0
รวม	200	100.0

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยากให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คิดเป็นร้อยละ 86.0 ไม่อยากให้มีที่พัก คิดเป็นร้อยละ 3.0 และไม่ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 11.0 ตามลำดับ

4.3.4.7 ด้านความต้องการในที่พัก

ตารางที่ 12 แสดงสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับความสำคัญ ลำดับที่ 1-5

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
บริการห้องพักที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย	101	50.5
มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม	51	25.5
ความสะอาดของที่นอน/หมอน/ผ้าห่ม/ผ้าเช็ดตัว	51	25.5
มีห้องน้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ	52	26.0
มีที่จอดรถเป็นสัดส่วน สะดวก ปลอดภัย	42	21.0
มีหลายระดับราคาให้เลือก	40	20.0

จากตาราง แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังในที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ บริการห้องพักที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย เป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 50.5 มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และความสะอาดของที่นอน/หมอน/ผ้าห่ม/ผ้าเช็ดตัว เป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25.5 มีห้องน้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีที่จอดรถเป็นสัดส่วน สะดวก ปลอดภัย เป็นลำดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 21.0 และมีหลายระดับราคาให้เลือก เป็นลำดับที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

4.4 มุมมองด้านการจัดการ

จากผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการ และความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” ต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบกับการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอรูปแบบการจัดการ โดยใช้เครื่องมือการบริหารจัดการอันได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT, หลักบริหาร POLC, หลักการตลาด 4Ps และดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” จากสวนเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

4.4.1 การวิเคราะห์ SWOT

เป็นการนำผลการศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” จากสวนเกษตร สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยวิเคราะห์ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength: S)

เป็นการศึกษาข้อดีหรือข้อเด่นซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายในของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” โดยแยกเป็น 3As คือ

Attraction

1. สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์คส์” ตั้งอยู่ใน ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งมีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้ อากาศเย็นสบาย ตลอดทั้งปี เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีทัศนียภาพที่สวยงาม ลักษณะทั่วไปและยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก (<http://www.wnk.go.th>)

2. มีการปลูกขอแบบครบวงจร กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่ปลูก เก็บเกี่ยวผลผลิต จนกระทั่งแปรรูป ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจได้

3. ผลิตภัณฑ์แปรรูปของสวนขอ มีการจำหน่ายและส่งออกแก่ตลาดต่างประเทศ เพื่อนำไปเป็นส่วนผสมของอาหารเสริมเพื่อสุขภาพและเครื่องสำอาง

4. สวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” มีการปลูกพืชที่แตกต่างจากสวนอื่นในพื้นที่เดียวกันซึ่งก็คือ ขอบ โดยส่วนใหญ่ในบริเวณพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวจะปลูกผัก ผลไม้ และดอกไม้เมืองหนาวอันได้แก่ ผักสลัด ดอกเบญจมาศ ดอกหน้าวัว ฝรั่ง เป็นต้น

5. มีความเป็นส่วนตัวเพราะ ที่ตั้งห่างจากชุมชน ไม่แออัด ส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี

6. มีสภาพดินที่ดี เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพันธุ์พืช

Amenities

7. ขนาดของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ใหญ่พอที่จะสามารถก่อสร้างที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว หรือพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

8. ระบบสาธารณูปโภคภายในสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” มีไฟฟ้า มีน้ำทั้งแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำบาดาล อันจะสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้

9. มีพื้นที่รองรับสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว

10. ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” มีห้องน้ำสำหรับคนงานซึ่งสามารถพัฒนาไว้รองรับนักท่องเที่ยวได้

Accessibility

11. การเดินทางสามารถมาได้ 2 ทาง คือ 1) จากนครราชสีมา ใช้เส้นทางปิกซังชัย-วังน้ำเขียว ตามถนนสาย 304) จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางองครักษ์-นครนายก-ปราจีนบุรี ตามถนนสาย 304

12. มีถนนผ่านหน้าสวนโดยตรงทำให้เดินทางสะดวกซึ่งลักษณะของถนนเป็นดินลูกรัง

13. บริหารงานแบบครอบครัวทำให้การตัดสินใจมีความสะดวกรวดเร็ว

14. มีเงินทุนหมุนเวียนในสวน เพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

15. บุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารมีความรู้และความพร้อมในการที่จะพัฒนาสวนขอ จากสวนเกษตร ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จุดอ่อน (Weakness: W)

เป็นการศึกษาข้อดีหรือข้อเสียเปรียบซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายในของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” โดยแยกเป็น 3As คือ

Attraction

1. เป็นสวนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการยังไม่ค่อยมีใครรู้จักมากนัก

Accessibility

- ที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวชุมชนและอาจห่างเกินไปสำหรับผู้ที่อยู่ชุมชนอื่นๆ

Amenities

- ระบบน้ำในไร่เป็นน้ำบาดาลจึงทำให้สีของน้ำค่อนข้างขุ่น

ด้านอื่นๆ

4. สวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า และอาจเกิดปัญหาไม่เข้าใจกันได้ง่าย

5. สินค้าแปรรูปของสวน ยังขาดการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และองค์การอาหารและยา (อย.) เป็นต้น

6. คนงานในสวนมีความรู้ต่ำ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้ไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และการบริการ

โอกาส (Opportunity: O)

การศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” จากสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยแยกเป็น 3As คือ

Attraction

1. กระแสการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกำลังได้รับความนิยม อันจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น

2. รัฐบาลให้การสนับสนุนในเรื่องการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ตลอดจนเรื่องการพัฒนาต่างๆ

3. อำเภอวังน้ำเขียวมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลากหลาย เช่น โฮมสเตย์, แปลงปลูกผักปลอดสารพิษ สวนพืชผักผลไม้เมืองหนาว อุทยานแห่งชาติทับลาน ฯลฯ

4. อำเภอวังน้ำเขียว ที่ซึ่งมีโอโซนหนาแน่นและมีอากาศบริสุทธิ์ สูงเป็นอันดับ 7 ของโลก (สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช, 2547 อ้างถึงในสถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2547)

5. อำเภอวังน้ำเขียวเป็นอำเภอที่ได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น โครงการ Unseen Thailand โครงการที่เขาค้อ อำเภอวังน้ำเขียว

6. ด้วยสรรพคุณของน้ำลูกขอที่รู้จักกันมาช้านานว่ามีประโยชน์ต่อการบำรุงร่างกาย หากพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรน่าจะทำให้มีนักท่องเที่ยวที่สนใจเป็นจำนวนมาก

7. ปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลต้องการให้อำเภอวังน้ำเขียว เป็นแหล่งท่องเที่ยว นานาชาติ ซึ่งมีการประชุมในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ส่วนบริหารจังหวัด ส่วนบริหารตำบล และส่วนบริหารท้องถิ่น

8. หมู่บ้านซับไทรทอง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ตั้งอยู่ในหมู่บ้านซับไทรทอง

Accessibility

9. ทางองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอวังน้ำเขียว ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนของการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่บ้านซับไทรทอง ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

Amenities

10. อำเภอวังน้ำเขียวมีสถานที่อำนวยความสะดวกมากมาย เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ธนาคาร ตลาด แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงอื่นๆ และรถตู้และรถโดยสารประจำทาง เป็นต้น

อุปสรรค (Threat: T)

การศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้ประกอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” โดยแยกเป็น 3As คือ

Attraction

1. นักท่องเที่ยวที่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวยังถูกจำกัดในวงแคบ
2. มีแมลง ศัตรูพืชมาทำลายต้นขอ ทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควรและกำจัดได้ยาก ทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งทางเจ้าของสวนต้องการทำให้สวน เป็นสวนปลอดสารพิษแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้

Accessibility

3. ถนนผ่านหน้าสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ยังเป็นดินลูกรัง ทำให้หน้าฝนการเดินทางค่อนข้างลำบาก

Amenities

4. ไม่มีรถโดยสารผ่านหน้าสวนโดยตรง นักท่องเที่ยวต้องใช้รถส่วนตัวเดินทางมาเท่านั้น

ด้านอื่นๆ

5. ราคาของน้ำยาค่อนข้างสูง ทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ยาก หากมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการระบายผลผลิตที่ดีทางหนึ่ง

6. ต้นทุนน้ำมันสูง โรงงานต้องใช้ไฟฟ้าในการดำเนินการแปรรูปขอ และ มะละกอซึ่งกระแสไฟฟ้าตามบ้านไม่เพียงพอทำให้ต้องใช้เครื่องปั่นไฟที่ใช้น้ำมันแทน
7. พื้นดินชั้นล่างของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” เป็นหิน ทำให้ไม่เหมาะกับการปลูกพืชยืนต้น
8. ชาวไร่ชอบเผาป่า ซึ่งอาจจะลามมาถึงสวนได้โดยเฉพาะในหน้าแล้ง ทำให้ต้องคอยเฝ้าระวัง

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” พบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ด้านต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการวิเคราะห์ TOWS MATRIX ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงTOWS MATRIX

สถานะแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
สถานะแวดล้อมภายนอก โอกาส (O) O1 อำนาจวังน้ำเขียว มีไอโซทนนแน่นอน สูงเป็นอันดับ 7 ของโลก O2 บ้านชัยไพรทอองได้งบประมาณปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในหมู่บ้าน O3 อำเภอวังน้ำเขียวมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศเย็นสบาย O4 นโยบายของรัฐบาลต้องการให้อำเภอวังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ O5 หมู่บ้านชัยไพรทออง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น	จุดแข็ง (S) S1 ตั้งอยู่ในภูมิภาคประเทศ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร S2 มีการปลูกออกแบบครบวงจร S3 ผลิตภัณฑ์แปรรูปของสวนขอจำหน่ายและส่งออกตลาดต่างประเทศ S4 มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร S5 บุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารมีความรู้และความพร้อม	จุดอ่อน (W) W1 เป็นสวนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการยังไม่ค่อยมีใครรู้จักมากนัก W2 ขังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า และอาจเกิดปัญหาไม่เข้าใจกันได้ง่าย W3 สินค้าแปรรูปของสวน ขังขาดการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ W4 คนงานในสวนมีความรู้ต่ำ ไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษและการบริการ
อุปสรรค (T) T1 มีแมลงศัตรูพืชมาทำลายต้นขอ ทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งต้องการทำให้สวนเป็นสวนปลอดสารพิษแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้ T2 ต้นทุนน้ำดื่มสูงในการดำเนินการ	กลยุทธ์ SO 1. S1, S4, S5 + O1, O3 2. S2, S3 + O2, O4 1. สร้างที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติไว้รองรับนักท่องเที่ยว 2. มีกิจกรรมทางเกษตรที่น่าสนใจไว้บริการนักท่องเที่ยว	กลยุทธ์ WO 1. W1, W3 + O2, O4, O5 1. ประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จัก
	กลยุทธ์ ST 1. S3, S4 + T2 2. S2, S3 + T1 1. เพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ 2. สวนที่มีการทำการเกษตรยั่งยืน	กลยุทธ์ WT 1. W2, W4 + T1 1. การให้ความรู้แก่คนงาน

กลยุทธ์ที่กำหนดได้จาก TOWS MATRIX แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

1. กลยุทธ์การใช้ประโยชน์จากโอกาสโดยอาศัยจุดแข็ง (SO Strategies)

เป็นการนำจุดแข็งจากสภาพแวดล้อมภายใน และโอกาสที่มีผลต่อการพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” โดยรักษาจุดแข็ง หรือเสริมสร้างโอกาส จากสวนเกษตรสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.1 สร้างที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติไว้บริการนักท่องเที่ยว

เป็นการนำจุดแข็งได้แก่ ตั้งอยู่ในภูมิประเทศและภูมิอากาศสวยงาม เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเงินทุนหมุนเวียนในสวน เพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร บุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารมีความรู้และความพร้อม และโอกาส ได้แก่อำเภอวังน้ำเขียว มีโอโซนหนาแน่นและมีอากาศบริสุทธิ์ สูงเป็นอันดับ 7 ของโลกและมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลากหลาย ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” จึงควรสร้างที่พักที่มีลักษณะสอดคล้องกับธรรมชาติไว้บริการนักท่องเที่ยว อันจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทิวทัศน์ที่สวยงามและอากาศที่บริสุทธิ์ บนพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรอย่างแท้จริง

1.2 มีกิจกรรมทางการเกษตรที่น่าสนใจไว้รองรับนักท่องเที่ยว

เป็นการนำจุดแข็งได้แก่ มีการปลูกขอแบบครบวงจร ผลผลิตแก่แปรรูปของสวนขอ มีการจำหน่ายและส่งออกแก่ตลาดต่างประเทศ และโอกาสได้แก่ อบต. และ อบจ. อำเภอวังน้ำเขียว จัดสรรงบประมาณในส่วนสาธารณสุขปโภค เพื่อมาปรับปรุงระบบสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่บ้านซับไทรทอง และปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลต้องการให้อำเภอวังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติดังนั้น ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” จึงควรพัฒนาการทำการเกษตรภายในสวนที่มีอยู่เดิม ให้ กลายเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่นมีการสุาธิตการแปรรูปผลผลิตแก่ การนำเที่ยวรอบสวน เป็นต้น ไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่จะมีเข้ามาในอนาคต

2. กลยุทธ์ การลดล้างจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาสที่เกิดขึ้น (WO Strategies)

การนำจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และโอกาสที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” โดยการลดล้างหรือลดจุดอ่อน โดยอาศัยโอกาสเพื่อจำกัดจุดอ่อนดังนี้

2.1 ประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จัก

เป็นการลดล้างจุดอ่อน ได้แก่ เป็นสวนที่เพิ่งเริ่มดำเนินการยังไม่ค่อยมีใครรู้จักมากนัก สินค้าแปรรูปของสวน ยังขาดการรับรองคุณภาพของผลผลิตแก่ และโอกาสได้แก่ อบต.และ อบจ. อำเภอวังน้ำเขียว จัดสรรงบประมาณในส่วนสาธารณสุขปโภค เพื่อมาปรับปรุงระบบสาธารณสุขปโภค

ขั้นพื้นฐานในพื้นที่บ้านชัยไพรทอง และนโยบายของรัฐบาลต้องการให้อาเภอวังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ” และหมู่บ้านชัยไพรทอง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ตั้งอยู่ในหมู่บ้านชัยไพรทอง ดังนั้นทางสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จึงควรประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จักโดยใช้เครื่องมือการประชาสัมพันธ์ต่างๆ และควรนำผลิตภัณฑ์ภายในสวนเข้ารับประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น อันจะเป็นการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และยังเป็น การประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จักอีกด้วย

3. กลยุทธ์การใช้จุดแข็ง ลดหรือลบสิ่งข้อจำกัด (ST Strategies)

เป็นการนำจุดแข็งจากสภาพแวดล้อมภายใน และข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อ การพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จากสภาพแวดล้อมภายนอก โดยการลบสิ่งข้อจำกัด ข้อจำกัดโดยอาศัยจุดแข็ง ดังนี้

3.1 เพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์

เป็นการลบสิ่งข้อจำกัดได้แก่ ต้นทุนน้ำมันสูง โรงงานต้องใช้ไฟฟ้าใน การดำเนินการแปรรูปขอ มะละกอ โดยอาศัยจุดแข็งได้แก่ผลิตภัณฑ์แปรรูปของสวนขอ มี การจำหน่ายและส่งออกแก่ตลาดต่างประเทศและมีเงินทุนหมุนเวียนในสวน เพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นั่นคือหากสวนขอ มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรที่มีบริการที่พักและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจไว้บริการนักท่องเที่ยว อัน จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในสวนเพิ่มมากขึ้น จากช่องทางการจำหน่ายการจำหน่าย ผลผลิตแก่ตลาดต่างประเทศเพียงช่องทางเดียว ก็จะสามารถเพิ่มช่องทางการขายผลผลิตแก่ นักท่องเที่ยวได้อีกช่องทางหนึ่ง

3.2 สวนที่มีการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

เป็นการลบสิ่งข้อจำกัดได้แก่ มีแมลง ศัตรูพืชมาทำลายต้นขอ ทำให้ ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งต้องการทำให้สวนเป็นสวนปลอดภัยแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้โดย อาศัยจุดแข็งได้แก่ ทางสวนมีการปลูกขอแบบครบวงจร และมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ส่งออกตลาด ต่างประเทศนั่นคือ หากทางสวนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนนั้น ต้องเริ่ม จาก ควรจะมีการทำเกษตรภายในสวนอย่างยั่งยืน งดการใช้สารเคมีทุกประเภท เปลี่ยนมาใช้ สารเคมีชีวภาพ อันจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในสวน ปลอดภัย ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

4. กลยุทธ์การลดล้างจุดอ่อน และข้อจำกัด (WT Strategies)

เป็นการนำจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และข้อจำกัดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อพัฒนาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” มาลดล้างหรือลดจุดอ่อน ดังนี้

4.1 การให้ความรู้แก่คนงานในสวน

เป็นการนำจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน และข้อจำกัดจากสภาพแวดล้อมมาลดล้างอันได้แก่ มีแมลง ศัตรูพืชมาทำลายต้นขอ และกำจัดได้ยาก ทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งต้องการทำให้สวนเป็นสวนปลอดสารพิษแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้ อีกทั้งยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า อาจเกิดปัญหาไม่เข้าใจกันได้ง่าย และคนงานในสวนมีความรู้ต่ำ ไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และการบริการ จึงควรให้ความรู้เบื้องต้นในด้านการบริหารจัดการแก่ระดับผู้บริหารของสวน อันจะทำให้การดำเนินการเป็นระบบ และรวดเร็วยิ่งขึ้น และด้านการทำการเกษตรยั่งยืน อันเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือไม่ใช้สารพิษในการผลิตทางการเกษตร ในส่วนคนงานในสวนควรจัดอบรมในสวนในเรื่องการทำ การเกษตรยั่งยืน ตลอดจนความรู้ด้านการบริการและความรู้ภาษาอังกฤษเบื้องต้น ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อพัฒนาสวนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.4.2 การวิเคราะห์ด้านการจัดการ POLC

จากการที่ได้ศึกษาความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” และความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วนั้น พบว่าทั้งเจ้าของสวนและนักท่องเที่ยวมีความต้องการคล้ายคลึงกันนั่นก็คือ อยากให้สวนเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ และมีการบริการที่พิถีพิถันภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นด้วย ผู้ศึกษาจึงขอเสนอหลักบริหารจัดการ POLC ที่สอดคล้องและเหมาะสมจะทำให้สวนเกษตร กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีบริการที่พิถีพิถันและกิจกรรมที่น่าสนใจ อันตั้งอยู่บนแนวทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

4.4.2.1 การวางแผน

1. วิสัยทัศน์ (Vision)

สำหรับการวางแผนสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ที่วางเอาไว้คือ การพัฒนาสวนขอ จากสวนเกษตรที่มีการปลูก ต้นขอ ธรรมชาติ พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีบริการที่พิถีพิถันสอดคล้องกับธรรมชาติ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ เป็นที่ถ่ายโอนความรู้ทางการเกษตรให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดจนเกษตรกรและผู้ทีสนใจ มีการทำการเกษตรอย่าง

ยั่งยืน เป็นสวนเกษตรที่ปลอดสารเคมี และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบอยู่บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่นจะสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ (Objective)

1) เพื่อพัฒนาให้มีที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ใ้บริการนักท่องเที่ยว

2) เพื่อพัฒนาสวนเกษตรให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ

3) เพื่อให้เป็นสวนเกษตร ที่มีการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

4) เพื่อให้มีรูปแบบของการบริหารจัดการ ที่เป็นระบบในการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” อันจะสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

3. แผนการดำเนินงาน (Grant's Chart)

ตารางที่ 14 แสดงแผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	พ.ศ.2549									
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
1. วางแผนพื้นที่สร้างที่พัก และพื้นที่กิจกรรม		↔								
2. ก่อสร้างที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติ			←				→			
3. ตกแต่งที่พัก				←		→				
4. จัดกิจกรรมที่น่าสนใจในภายในสวน				←			→			
5. อบรมและให้ความรู้แก่คนงาน				←		→				
6. ขอมมาตรฐานการรับรองผลิตภัณฑ์					←		→			
7. ทำการประชาสัมพันธ์				←						→

4.4.2.2 การจัดองค์กร

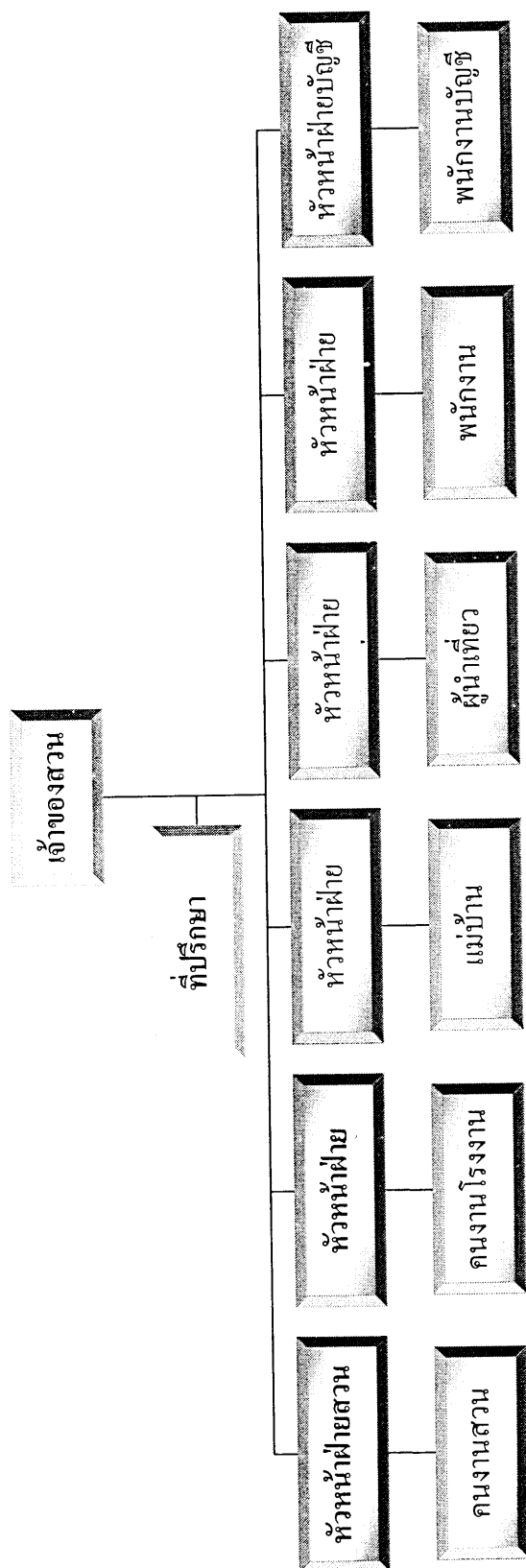
ในส่วนของการจัดองค์กรนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์กรของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ซึ่งควรจะมีการแบ่งการทำงานออกเป็นแผนกหรือส่วน อย่างง่ายๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานว่างานนั้นใครเป็นคนรับผิดชอบ และงานนั้นมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร การจัดองค์กรจะทำให้ทราบแนวทางการปฏิบัติงาน จึงทำ

มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร การจัดองค์กรจะทำให้ทราบแนวทางการปฏิบัติงาน จึงทำให้เราทำงานไม่ซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังช่วยให้พนักงานได้ทราบขอบเขตงานของตน การติดต่อประสานงานกันจะได้สะดวกขึ้น และจะทำให้ผู้บริหารหรือเจ้าของสวนสามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ซึ่งโครงสร้างองค์กรของสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” ควรจะเป็นโครงสร้างอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมากนัก เนื่องจากการบริหารจัดการเดิมของสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” เป็นแบบครอบครัวไม่มีการแบ่งแผนกหรือฝ่ายที่ชัดเจนแต่ละแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นคนคนไป อีกทั้งเจ้าของสวนตลอดจนคนงานภายในสวนมีการศึกษาระดับปานกลางถึงต่ำ ดังนั้นโครงสร้างองค์กรควรมีลักษณะง่ายแก่เข้าใจ ไม่ซับซ้อนและแสดงให้เห็นถึงภาระงานของแต่ละส่วนอย่างชัดเจน

ดังจะขอนำเสนอโครงสร้างองค์กรโดยแบ่งตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ของสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์” ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ และมีการบริการที่พักภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ดังนี้

โครงสร้างองค์กร สวนขอ"รอยัล ทโรปิคัล"

ภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างองค์กร สวนขอ "รอยัล ทโรปิคัล"

จะเห็นได้ว่าผู้ศึกษาได้แบ่งการบริหารจัดการภายในสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ออกเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายสวน ฝ่ายโรงงาน ฝ่ายบ้านพัก และฝ่ายท่องเที่ยว ซึ่งเจ้าของสวนเป็นผู้จัดการคอยดูแล สิ่งต่างๆ และมีที่ปรึกษาเป็นญาติเจ้าของสวน จะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเนื่องจากสวนแห่งนี้เป็นธุรกิจครอบครัว ดังนั้นการตัดสินใจควรจะมาจากความพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งในแต่ละฝ่ายมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

1. ผู้จัดการ (เจ้าของสวน)

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- วางแผนการดำเนินงานของสวน
- ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานทั้งหมดภายในสวน
- ดูแลแต่ละฝ่ายให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ดูแลด้านการขายผลผลิตภายในสวน
- ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสวน
- พิจารณาการจูงใจให้เกิดแก่พนักงานเพื่อให้พนักงานทำงานบรรลุ

เป้าหมายขององค์กร

- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

2. ที่ปรึกษา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสวน
- เสนอแนะการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อสวน
- ตรวจสอบการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

3. หัวหน้าฝ่ายสวน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ดูแลต้นขอ และต้นไม้ภายในสวนให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ
- วางแผนการปลูกให้เพียงพอที่จะนำมาแปรรูป
- กำจัดแมลงศัตรูพืชอันจะทำลายผลผลิตในสวน
- แก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นทั้งหมดที่เกิดในสวน
- แจกแรงงานให้คนงานทำในแต่ละวัน
- ดูแลและควบคุมคนงาน ให้ทำงานให้มีประสิทธิภาพตามที่ได้รับ

มอบหมาย

- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

4. คนงานสวน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าฝ่ายสวน
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันให้เสร็จเรียบร้อย
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

5. หัวหน้าฝ่ายโรงงาน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ดูแลความเรียบร้อยภายในโรงงาน
- วางแผนการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ
- แก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในโรงงาน
- แจกแรงงานให้คนงานโรงงานทำในแต่ละวัน
- ดูแลและควบคุมคนงานโรงงานให้ทำงานให้มีประสิทธิภาพ
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

6. คนงานโรงงาน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าฝ่ายสวน
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันให้เสร็จเรียบร้อย
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

7. หัวหน้าฝ่ายบ้านพัก

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านพัก
- รับจองบ้านพัก และจัดเตรียมบ้านพักสำหรับลูกค้า
- แก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในบ้านพัก
- แจกแรงงานให้แม่บ้านทำในแต่ละวัน
- ดูแลและควบคุมแม่บ้านให้ทำงานให้มีประสิทธิภาพ
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

8. แม่บ้าน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ทำความสะอาดห้องพักไว้บริการแขก

- จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวให้เรียบร้อย
- ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าฝ่ายบ้านพัก
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันให้เสร็จเรียบร้อย
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

9. หัวหน้าฝ่ายท่องเที่ยว (ซึ่งฝ่ายท่องเที่ยวอาจเป็นเจ้าของสวนเนื่องจากเป็นผู้รู้การทำงานทั้งหมดของสวน อันจะสามารถนำนักท่องเที่ยวเที่ยวชมสวน และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี)

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- จัดเส้นทางรถท่องเที่ยวภายในสวนที่น่าสนใจไว้บริการนักท่องเที่ยว
- เตรียมกิจกรรมที่น่าสนใจไว้รองรับนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการทำ

การเกษตรกายอย่างแท้จริงในสวน

- แจ้งจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแต่ละวัน
- ประสานงานกับฝ่ายต่างๆในการเตรียมการรองรับนักท่องเที่ยว
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

10. ผู้ให้ความรู้และนำเที่ยว

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- นำนักท่องเที่ยว เที่ยวชมกิจกรรมต่างๆภายในสวน
- ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในสิ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจ
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

11. หัวหน้าฝ่ายการตลาด

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- วางแผนการตลาดของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ให้สามารถแข่งขัน

ได้อย่างยั่งยืน

- ดูแลเรื่องการตลาดทั้งหมดของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ให้เป็นไปได้

อย่างเรียบร้อย

- ประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง
- หาทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์สวนให้ได้มากที่สุด
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

12. พนักงานการตลาด

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าฝ่ายการตลาด
- ประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จัก
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันให้เสร็จเรียบร้อย
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

13. หัวหน้าฝ่ายบัญชีและการเงิน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- วางแผน และควบคุมการเงินให้มีประสิทธิภาพ
- ดูแลด้านการบัญชีและการเงินให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อย
- ดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายทั้งหมดภายในสวน
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

14. พนักงานบัญชีและการเงิน

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- ทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของสวน
- ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าฝ่ายบัญชีและการเงิน
- ทำงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันให้เสร็จเรียบร้อย
- ช่วยกันจำหน่ายผลผลิตจากสวน

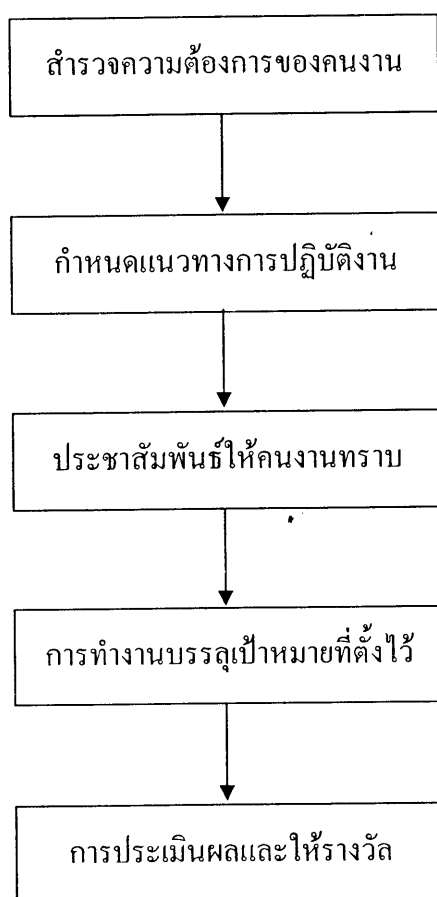
4.4.2.3 การนำ

วัตถุประสงค์ขององค์กรจะแตกต่างกันในแต่ละองค์กร แต่ละบุคคลจะมีความต้องการและวัตถุประสงค์ส่วนตัวที่แตกต่างกันภายในหน้าที่ของการชักนำ ซึ่งผู้บริหารหรือเจ้าของสวนจะต้องสามารถทำให้ผู้ได้บังคับบัญชา นั่นก็คือคนงาน ทำหน้าที่ของตนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรให้ได้ โดยใช้การจูงใจให้คนงานทำในสิ่งต่างๆด้วยความพึงพอใจ ในทางกลับกันเจ้าของสวนจะต้องมีความเป็นผู้นำ ต้องมีความสามารถที่จะจูงใจและมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ทำงานและบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ดังนั้นรูปแบบการนำที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จึงได้แก่

1. การจูงใจคนงาน

การจูงใจคนงานเพื่อให้ทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร เป็นส่วนหนึ่งในความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการ ซึ่งการจูงใจ (Motivation) หมายถึง วิธีการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานกระทำ หรือจูงใจการกระทำตามที่หน่วยงานต้องการกระตุ้นเกิดจากพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ความอยาก ความต้องการ วิธีการจูงใจ อาจใช้การให้รางวัล การจัดสวัสดิการ การให้โอกาสความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ การลงโทษเพื่อเป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง ถ้าองค์กรใดสามารถจูงใจให้บุคลากรในหน่วยงาน ทำงานด้วยความสนุกเพลิดเพลิน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ งานไม่เสร็จไม่ยอมเลิก อุทิศตนให้แก่หน่วยงาน องค์กรนั้นจะประสบความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า เช่น การจูงใจโดยปรับปรุงบรรยากาศในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2548) ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของงานคือการรู้วิธีจูงใจคนให้ทำงานอย่างมุ่งมั่น ทুমเท เสียสละ ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอกระบวนการจูงใจอย่างเข้าใจง่าย ดังนี้

ภาพที่ 4 โมเดลพื้นฐานการจูงใจของสวนยอ “รอยัล ทโรปปิคส์”

จากรูปจะเห็นได้ว่า หน้าที่ของเจ้าของสวนก็คือ ควรพิจารณาปัจจัยที่จะกระตุ้นการจูงใจของพนักงาน อาจจะทำการศึกษาความต้องการของพนักงานโดยใช้การสอบถามกับพนักงาน เมื่อทราบแล้วหาวิธีที่จะสนองความพึงพอใจนั้น โดยการกำหนดเป้าหมายการทำงานไว้ เช่น กำหนดให้พนักงานทำงานเสร็จตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวัน ขยันขันแข็งมาทำงานตรงเวลา เป็นต้น และเมื่อพนักงานสามารถทำงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมายไว้ มาทำงานตรงเวลา ไม่อู้งาน และทำงานได้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมายไว้ ทางเจ้าของสวนอาจจะให้รางวัล โดยเป็นเงินหรือสิ่งมีค่าต่างๆแก่พนักงาน เพื่อจูงใจให้พนักงานทำงานอย่างขยันขันแข็งนั่นเอง

2. ภาวะผู้นำของเจ้าของสวน

ปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของงานคือการรู้วิธีจูงใจคนให้ทำงานอย่างมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ ศิลปะในการจูงใจขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ และผู้บริหาร การรู้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของลูกน้อง ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาเสมอก่อนมอบหมายให้ทำงาน และจะหาอย่างไรให้คนงานทุ่มเทศักยภาพให้กับการทำงานได้เต็มที่ (โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ ศรีบุรินทร์, 2548)

อีกทั้งผู้บริหารหรือเจ้าของสวนควรยึดหลักผู้นำแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ควรเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานและร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น เจ้าของสวนควรเรียกประชุมหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายสวน ฝ่ายบ้านพัก ฝ่ายโรงงานและฝ่ายท่องเที่ยว ทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวดิติดต่อเข้ามาท่องเที่ยวและพักแรมในสวน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้พนักงานและคนงานเต็มใจและพร้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ด้วยดี

4.4.2.4 การควบคุม

การควบคุมเป็นการวัดผลการทำงาน และจะทำให้เราทราบข้อบกพร่องขององค์กรว่ามีอะไรบ้าง อันจะทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป ซึ่งการควบคุมถือเป็นหน้าที่ของเจ้าของสวน ควรจะมีการควบคุมในเรื่องต่างๆดังนี้

1. การควบคุมด้านการเงิน

ควรจะมีการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายต่อเดือนภายในสวน เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานในแต่ละเดือนเป็นอย่างไร ใช้จ่ายไปในส่วนใดบ้าง จะได้ไม่ทำให้เกิดความสูญเปล่าของเงิน

2. การควบคุมการทำงานของฝ่ายต่างๆ

เจ้าของสวนควรมีการประเมินการทำงานของแต่ละฝ่าย เพื่อความีการทำงานเป็นอย่างไร อันจะเป็นการตรวจสอบและกระตุ้นการทำงานของพนักงานและคนงานในส่วนต่างๆไปในตัวอีกด้วย โดยใช้ดัชนีวัดผลสำเร็จ (KPI) มาใช้ในการควบคุมการทำงาน

จากการศึกษาดัชนีวัดผลสำเร็จ (KPI) ด้านต่างๆ จึงทำให้ได้รูปแบบของสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ดังนี้

การดำเนินงานของฝ่ายสวน

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

- ความแข็งแรงและความสมบูรณ์ของต้นขอ และต้นเสาวรส
- ความสวยงามของภูมิทัศน์รอบๆสวน
- ผลการทำงานของคนงานสอดคล้องกับค่าตอบแทนที่ได้รับ
- มีคำบรรยายลักษณะงานเพื่อให้เข้าใจในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

การดำเนินงานของฝ่ายโรงงาน

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

- มีคำบรรยายลักษณะงานเพื่อให้เข้าใจในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี
- ผลการทำงานของคนงานสอดคล้องกับค่าตอบแทน
- รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต/ต้นทุนการผลิต
- ความสะอาดของโรงงานและบริเวณ โดยรอบ
- ความสะอาดของขั้นตอนการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์

การดำเนินงานของฝ่ายบ้านพัก

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

- บ้านพักต้องมีความสะอาดและอากาศถ่ายเทสะดวก
- ความสะอาดของที่นอน หมอน ผ้าห่ม และผ้าเช็ดตัวสำหรับบริการ

นักท่องเที่ยว

- มีน้ำดื่มที่สะอาด และห้องน้ำที่ถูกต้องสุขลักษณะไว้บริการนักท่องเที่ยว
- การบริการให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ
- ความสุภาพของพนักงานที่ให้การบริการ

การดำเนินงานของฝ่ายท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

- ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวน

- กิจกรรมนั้นต้องมีความหลากหลาย ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- ความเหมาะสมของเวลาต่อกิจกรรม
- ความสามารถของผู้นำเที่ยวหรือเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว

- ความชัดเจนของป้ายบอกทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- มีข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ไว้บริการ

นักท่องเที่ยว

- มีสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวไว้ทำกิจกรรมทางการเกษตร และควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกๆ 3 เดือน ตามที่ได้วางแผนไว้

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อย

3. การควบคุมด้านการตลาดและการท่องเที่ยว

เจ้าของสวนควรมีการควบคุมการตลาด กล่าวคือมีการประเมินสินค้าภายในสวน ไม่ว่าจะเป็น น้ำขอ ขอผง น้ำเสาวรศ บ้านพัก และการท่องเที่ยว ว่ามีการตั้งราคา การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่าย และการเสนอสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร และควรมีการเปรียบเทียบกับคู่แข่งด้วย อันจะทำให้สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” สามารถแข่งขันได้

4.4.3 การวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านการตลาด (4P)

สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ที่วางเอาไว้คือ การพัฒนาสวนขอ จากสวนเกษตร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีบริการที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ เป็นที่ถ่ายโอนความรู้ทางการเกษตรให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดจนเกษตรกรและผู้สนใจ มีการบริหารจัดการที่เป็นแผนกอย่างง่าย ดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนของการจัดการข้างต้น บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันจะสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

เนื่องจากเราได้แบ่งการดำเนินงานของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ออกเป็นฝ่ายต่างๆ อันได้แก่ ฝ่ายสวน ฝ่ายโรงงาน ฝ่ายบ้านพัก และฝ่ายท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์โดยของแต่ละฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายสวน

1.1 สวนขอ สวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” มีการปลูกต้นขอ ทั้งพันธุ์ไทย และพันธุ์ฮาวาย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมต้นขอได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังจะได้ศึกษาความแตกต่างของทั้งสองพันธุ์ อันจะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

1.2 สวนเสาวรศ ทางสวนได้มีการปลูกเสาวรศภายในไร่เป็นจำนวนมากโดยได้ปลูกเป็นซุ้มทางเดิน นอกจากจะได้ความสวยงามแล้วนั้น ยังสามารถนำลูกเสาวรศมาทำน้ำเสาวรศไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

1.3 โรงเรือนอนุบาลสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” ได้จัดทำโรงเรือนอนุบาลไว้เพาะพันธุ์ต้นขอ ทั้ง 2 พันธุ์ และต้นเสาวรศไว้จำนวนมาก ซึ่งเราสามารถจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจได้

1.4 แปลงผักปลอดสารพิษ เดิมที่ทางเจ้าของสวนได้มีการปลูกผักปลอดไร้สารพิษไว้รับประทานเองในครอบครัว ซึ่งผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้ เพราะปัจจุบันคนหันมาใส่ใจกับสุขภาพของตนเองกันมากขึ้น หากเราพัฒนาให้มีแปลงสาธิตการปลูกผักปลอดสารพิษ และการจำหน่ายผักปลอดสารพิษ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้เลือกเก็บผักเอง อันจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. ฝ่ายโรงงาน

2.1 น้ำขอ ทางสวนได้ทำน้ำขอไว้ส่งขายให้กับตลาดประเทศ เช่น อิตาลี และอเมริกา เป็นต้น ซึ่งมีกรรมวิธีการผลิตที่น่าสนใจ ซึ่งคนส่วนน้อยนักที่จะทราบ ดังนั้นเราสามารถนำนักท่องเที่ยวมาชมขั้นตอนการทำน้ำขอ เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกลูกขอ ทำความสะอาดกรรมวิธีการหมัก ตลอดจนขั้นตอนการบรรจุขวดและการพาสเจอร์ไรส์

2.2 ขอมง และมะละกอขอมง นอกจากน้ำขอ ที่ทางสวนได้ผลิตแล้วนั้น ยังมีการผลิตขอมงอีกด้วยเพื่อส่งไปจำหน่ายแก่ตลาดต่างประเทศเช่นกัน เป็นสินค้าที่น่าสนใจ และหาซื้อได้ไม่ยากนัก ดังนั้นเราสามารถบรรจุเป็นกิจกรรมหนึ่งในการนำเที่ยวชมสวน

3. ฝ่ายบ้านพัก

3.1 ที่พัก จากการที่ได้ศึกษาความต้องการของเจ้าของสวนขอ “รอยัล ทโรปิคส์” และความต้องการของนักท่องเที่ยวทำให้ทราบว่า ทั้งเจ้าของสวนและนักท่องเที่ยวมีความต้องการคล้ายคลึงกันนั่นก็คือ อยากให้มีการบริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้นทางสวนควรจะมีการสร้างที่พักเป็นลักษณะบ้านพักที่ออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ก่อสร้างด้วยไม้

จำนวนที่ก่อสร้างทั้งสิ้น 8 หลัง แต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลังละ 2-3 คน มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควรอันได้แก่ มีที่นอน ผ้าห่ม หมอน และผ้าเช็ดตัว

ที่สะอาด ไว้รองรับนักท่องเที่ยว มีห้องน้ำส่วนตัวในบ้านพัก พร้อมทั้งมีระเบียบในบ้านไว้ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งสัมผัสกับธรรมชาติและทิวทัศน์อันสวยงามรอบๆสวน

4. ฝ่ายท่องเที่ยว

4.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ทางสวนควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในสวนที่น่าสนใจ ไว้รองรับนักท่องเที่ยว โดยนำเอาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีภายในสวนมาพัฒนาเป็นกิจกรรม อันได้แก่ การสาธิตการทำนํ้ายอ การสาธิตการทำยอผง และมะละกอผง การให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บเสาวรสเอง และการให้ชิมนํ้ายอและนํ้าเสาวรส

4.2 การจำหน่ายผลผลิตภายในสวน อันได้แก่ นํ้ายอ นํ้าเสาวรส และผักปลอดสารพิษ แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ

ซึ่งทางสวน สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในสวนไว้บริการนักท่องเที่ยว โดยจัดเป็นโปรแกรมนำเที่ยวรอบสวนไว้ให้นักท่องเที่ยวเลือก โดยแบ่งเป็น โปรแกรมนำเที่ยวรอบสวนสำหรับ 1 วัน และ โปรแกรมนำเที่ยวรอบสวนสำหรับ ครึ่งวัน ดังนี้

รายการนำเที่ยว สวนยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” สำหรับ 1 วัน

เป็นรายการนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ที่มีเวลามาก และมีความสนใจในการทำ การเกษตร ซึ่งรายการนำเที่ยวนี้จะใช้เวลาในการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่างๆ ภายในสวน เต็มวัน ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

เริ่ม 9.30 – 10.30 น.	พบการต้อนรับอันอบอุ่นของชาวสวน” ในบรรยากาศสบายๆ ภายในสวนยอ “รอยัล ทโรปปิคส์ พร้อมทั้งรับฟังประวัติความเป็นมาอันน่าสนใจ จากเจ้าของสวน
10.30 – 11.30 น.	จากนั้นเดินชม สวนยอทั้ง พันธุ์ไทย พันธุ์ฮาวาย พร้อมรับฟังความรู้ในการ ปลูกดูแลตั้งแต่ การปลูก การดูแลรักษา ตลอดจนการเลือกเก็บผลผลิต
11.30 – 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน เสิร์ฟด้วยเมนูอาหารท้องถิ่นที่คัดสรรวัตถุดิบขึ้นชื่อในท้องถิ่นที่มีประโยชน์
13.00 – 14.00 น.	เข้าชมโรงงาน ชมการสาธิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์ อันได้แก่ ยอผง มะละกอผง และนํ้ายอ

14.00 – 15.00 น.	ชมสวนเสาวรส ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสลูกเสาวรสและความร่มรื่นภายใต้ชუმเสาวรส ชิมน้ำเสาวรส พร้อมทั้งรับประทานกล้วยกับขนมไทยเป็นของว่าง
16.00 – 16.30 น.	ขึ้นไปชมวิว ณ จุดชมวิวบนยอดเขา เพื่อสัมผัสทิวทัศน์อันสวยงามและบรรยากาศอันสดชื่น แวะชมแปลงผักปลอดสารพิษ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อได้ตามใจชอบ อีกทั้งยังมีน้ำยอบริสุทธ์จำหน่าย เป็นของฝาก
16.30 น.	จากนั้นเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

รายการนำเที่ยว สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” สำหรับ ครึ่งวัน

เป็นรายการนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ที่มีเวลาจำกัดแต่มีความสนใจในการทำการเกษตร ซึ่งรายการนำเที่ยวนี้จะใช้เวลาในการท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่างๆ ภายในสวนครึ่งวัน ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

เริ่ม 9.00	เริ่มจากพานักท่องเที่ยวเดินขึ้นไปชมวิวทิวทัศน์รอบๆ สวน ณ จุดชมวิวบนยอดเขา เพื่อสัมผัสทิวทัศน์อันสวยงามและบรรยากาศอันสดชื่น เดินลงเขาโดยผ่านชুমเสาวรส ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสลูกเสาวรสและความร่มรื่นภายใต้ชুমเสาวรส
10.00 – 11.00 น.	แวะเยี่ยมชมโรงงาน ชมการสาธิต การทำน้ำยอบริสุทธ์ และมะละกอผง จากนั้นแวะชมแปลงผักปลอดสารพิษโดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อได้โดยสามารถเก็บผลผลิตด้วยตัวนักท่องเที่ยวเอง
11.00 – 12.00 น.	สุดท้ายแวะพักที่รับรอง พร้อมทั้งชิมน้ำเสาวรส และน้ำยอบริสุทธ์ พร้อมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อกลับบ้านได้อีกด้วย

ด้านราคา (Price)

1. น้ำยอบริสุทธ์ ทางเจ้าของสวนได้ตั้งราคาขายน้ำยอบริสุทธ์ซึ่งเป็นน้ำยอบริสุทธ์ไว้ที่ 550 บาท/ขวด ซึ่งอาจจะแพงไปเมื่อเทียบกับราคาขายน้ำยอบริสุทธ์ทั่วไปในตลาดในประเทศ เนื่องจากน้ำยอบริสุทธ์ของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” เป็นน้ำยอบริสุทธ์ที่หมักจากลูกขอที่มีคุณภาพแท้ 100% โดยไม่ผสมสารใดๆ ทั้งสิ้น

2. พันธุ์ต้นขยอ ทั้ง 2 พันธุ์ และต้นเสาวรส หากนักท่องเที่ยวท่านใดสนใจอยากได้กล้าพันธุ์ขยอ ทั้งพันธุ์ไทย พันธุ์ฮาวาย และกล้าเสาวรส สนนราคาอยู่ที่ต้นละ 5 บาทเท่านั้น

3. ที่พัก จำนวนที่ก่อสร้างทั้งสิ้น 8 หลัง แต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลังละ 2-3 คน มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควรอันได้แก่ มีที่นอน ผ้าห่ม หมอน และผ้าเช็ดตัวที่สะอาด ไร่รองรับนักท่องเที่ยว มีห้องน้ำส่วนตัวในบ้านพัก พร้อมทั้งมีระเบียงหน้าบ้านไว้ให้นักท่องเที่ยว คิดราคาที่พัก 1,500 บาท ต่อหลัง/ต่อคืน โดยการตั้งราคาที่พักประเมินจากราคาของที่พักในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา สนนราคาอยู่ที่ 1,200 – 1,500 บาทต่อคืน

4. รายการนำเที่ยว

4.1 รายการนำเที่ยวสวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” สำหรับ 1 วัน คิดราคา 150 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ราคานี้รวมค่าอาหารกลางวัน 1 มื้อ ค่าอาหารว่าง และค่านำเที่ยว

4.2 รายการนำเที่ยวสวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” สำหรับ ครึ่งวัน คิดราคา 50 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ราคานี้รวมค่าอาหารว่างและค่านำเที่ยว

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

1. สถานที่ตั้ง สวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ตั้งอยู่เลขที่ 103 บ้านซับไทรทอง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหมู่บ้านซับไทรทอง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น ดังนั้นทางสวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ควรประสานงานกับหมู่บ้านโฮมสเตย์ในการประชาสัมพันธ์สวน และนำเสนอรายการนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสนใจ อันเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่ดีทางหนึ่ง

2. พัฒนาเส้นทางรถเข้าถึงสวน เนื่องจากทางเข้าสวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ยังเป็นดินลูกรัง ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะหน้าฝน ดังนั้น ทางสวนควรจะมีการพัฒนาเส้นทาง โดยการถมดินเพื่อให้ถนนแน่นขึ้นหรือปรับผิวถนนไม่ให้ขรุขระเป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว

3. ป้ายบอกทาง เนื่องจากสวนยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักเส้นทาง ดังนั้นควรมีการจัดทำป้ายบอกเส้นทางเป็นระยะ โดยตั้งไว้บนถนนสายมิตรภาพ นครราชสีมา - ปักธงชัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ักท่องเที่ยว

4. การรับจองทางโทรศัพท์ ทางสวนขยอ “รอยัล ทโรปปิคส์” ควรมีการบริการรับจองบริการต่างๆ ผ่านทางโทรศัพท์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ลดระยะเวลาในการติดต่อ อีกทั้งเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอีกด้วย

ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion)

สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” เป็นสวนที่ยังไม่มีใครรู้จักมากนัก จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังที่กล่าวมาข้างต้นและนอกจากการประชาสัมพันธ์ที่ดีแล้ว การบริการที่ดียังสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จึงควรวางแผนการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์สวนดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ป้ายโฆษณา ทางสวนควรทำป้ายคัดเอาท์ขนาด 4.8×7.2 เมตร จำนวน 1 ชุด เพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อสวนให้เป็นที่คุ้นเคย โดยจะติดตั้งป้ายในตัวอำเภอวังน้ำเขียว
2. ประสานงานกับโฮมสเตย์หมู่บ้านซัปรุททองในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง จะทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักโฮมสเตย์บ้านซัปรุททองอยากจะมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง
3. เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว ในการแนะนำนักท่องเที่ยวให้กัน อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจระดับชุมชน
4. ติดต่อกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา (ททท.) เพื่อให้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งใหม่ในอำเภอวังน้ำเขียว
5. ประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หาข้อมูลข่าวสารด้านแหล่งท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งถ้าหากทางสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” มีเว็บไซต์เป็นของตัวเอง ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปดูข้อมูลต่างๆ ภายในสวน ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปของสวน ที่พัก และกิจกรรมต่างๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว อันจะเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จักอีกทางหนึ่งด้วย
6. นำผลิตภัณฑ์ภายในสวนเข้ารับประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น อันจะเป็นการรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และยังเป็นการประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จักอีกด้วย
7. การประชาสัมพันธ์กลุ่มนักศึกษา เนื่องจากการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน อำเภอวังน้ำเขียว ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษา ดังนั้น ทางสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ควรทำการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มนักศึกษา โดยการประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย หรือ โรงเรียน เพื่อให้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งใหม่เกิดขึ้นในอำเภอวังน้ำเขียว
8. ให้ราคาพิเศษกับกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง เช่น กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักศึกษา เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และความต้องการในการมาท่องเที่ยวสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค”

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” นั้น ผลการวิเคราะห์ทั้ง 4 ส่วน คือ มุมมองด้านพื้นที่ แวดล้อม มุมมองจากผู้ประกอบการ มุมมองของนักท่องเที่ยว และมุมมองด้านการจัดการ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 มุมมองด้านพื้นที่แวดล้อม

ตำบลวังน้ำเขียว ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวเมืองประมาณ 60 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรกรรม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 154,570 ไร่ จำนวนประชากรจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งหมด 6,858 คน ชาววังน้ำเขียวมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีความผูกพันในระบบเครือญาติ การพบปะสังสรรค์มักจะมีขึ้นตามงานประเพณีหรืองานเทศกาลต่างๆ ด้านการศึกษา มีสถานศึกษาและที่ใช้บริการด้านการศึกษาภายในชุมชนของตำบลวังน้ำเขียว ทั้งหมด 7 แห่ง โดยแบ่งแยกเป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 6 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง รวมไปถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขา เนินเขาและหุบเขา มีความสูงอยู่ในช่วง 300-800 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ด้วยลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวจึงถูกขนานนามว่า เป็นดินแดน “สวิสเซอร์แลนด์-เมืองไทย” ส่งผลให้สภาพภูมิอากาศของตำบลวังน้ำเขียวเย็นสบายตลอดทั้งปี ช่วงอากาศขึ้นจะมีหมอกปกคลุม ทำให้ทัศนียภาพของพื้นที่ที่มีความสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว ฤดูร้อนอากาศก็ไม่ร้อนมากนัก ในช่วงฤดูฝนมีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,100-1,300 มิลลิเมตร ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ด้วยลักษณะพื้นที่ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตำบลวังน้ำเขียวตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและมีศักยภาพเพียงพอในการดูแลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนได้

5.1.2 มุมมองจากผู้ประกอบการ

สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์” มีการบริหารจัดการแบบครอบครัว กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีส่วนในการบริหารจัดการร่วมกัน มิได้มีการดำเนินการเป็นแผนหรือฝ่ายที่ชัดเจน สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันทำงานในส่วนที่ตนเองจะช่วยให้ แต่จะมีผู้จัดการสวนที่เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารจัดการสวนต่างๆ ไปเป็นหลัก ในส่วนการวิเคราะห์ SWOT ด้านจุดแข็ง

ได้แก่ ทางสวนมีการปลูกพืชที่แตกต่างจากสวนอื่นในพื้นที่เดียวกันซึ่งก็คือขมิ้น มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีความเป็นส่วนตัวส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านจุดอ่อนยังขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้การดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า และอาจเกิดปัญหาไม่เข้าใจกันได้ง่าย ด้านอุปสรรค ได้แก่ ต้นทุนน้ำมันสูง การเดินทางเข้าถึงสวนค่อนข้างยาก เพราะเป็นดินลูกรัง และพื้นดินชั้นล่างเป็นหิน ทำให้ไม่เหมาะกับการปลูกพืชยืนต้น ด้านโอกาสได้แก่รัฐบาลต้องการให้อำเภอลำปางเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ หมู่บ้านซำไพรทองเป็นหมู่บ้าน Home Stay ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งบ้านซำไพรทองได้งบประมาณจากภาครัฐเพื่อมาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

สิ่งที่อยากให้มีเมื่อพัฒนาสวนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วนั้นคือ อยากพัฒนาสวนให้มีบริการที่พัก ซึ่งเน้นการตกแต่งแบบธรรมชาติประมาณ 8-10 หลัง มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวพอสมควร โดยอยากได้นักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง และต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนที่น่าสนใจ เช่น การสาธิตการทำเกษตรแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังอยากพัฒนาสวนเป็นที่ถ่ายโอนความรู้วิชาการเกษตร เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่และผู้สนใจให้ได้รับความรู้จากการอบรม อันจะนำไปประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เข้าร่วมอบรม

5.1.3 มุมมองของนักท่องเที่ยว

จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 200 คน พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพเป็นนักเรียน, นักศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท จำนวนวันเฉลี่ยที่เดินทางท่องเที่ยวคือ 1 วัน ส่วนใหญ่มาเที่ยวกับเพื่อน โดยใช้เวลาในการเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 1-2 ชั่วโมง เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอลำปางโดยคำบอกเล่า ส่วนใหญ่ชอบชมความงามธรรมชาติ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับสูง และทราบว่ากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งเกษตรกรรม และนักท่องเที่ยวคาดหวังในด้านสถานที่และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยว คือต้องการให้มีการจัดบริเวณต่างๆ เช่น ที่พัก ที่จอดรถ แปลงสาธิตการเกษตร ฯลฯ ไว้อย่างเหมาะสม ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ ต้องการให้มีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน คือความเป็นกันเอง

ของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน ด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ คือการได้รับความรู้ในการทำการเกษตรอันจะนำไปประกอบอาชีพ และส่วนใหญ่อยากให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยต้องการห้องพักที่สะอาด สะดวก และปลอดภัย

5.1.4 มุมมองด้านการจัดการ

5.1.4.1 การวิเคราะห์ SWOT

ผลการศึกษาพบว่าสวนขอย “รอยัล ทโรปาร์คส์” ตั้งอยู่ในภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยปลูกขอแบบครบวงจรอันแตกต่างจากสวนอื่นในพื้นที่เดียวกัน มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ บุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารมีความรู้และความพร้อมในการที่จะพัฒนาสวนเกษตร ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านจุดอ่อน เป็นสวนเพิ่งเริ่มดำเนินการ ขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ สินค้ายังขาดการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และคนงานมีความรู้ต่ำ ส่วนโอกาส อำเภอน้ำเขียวซึ่งมีโอโซนสูงเป็นอันดับ 7 ของโลก ได้รับการส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ หมู่บ้านขับไทรทอง เป็นหมู่บ้าน Home Stay ได้งบประมาณสาธารณสุขโลก เพื่อมาปรับปรุงระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอันจะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น และด้านอุปสรรค ต้นทุนน้ำมันในการดำเนินการแปรรูปขอ และ มะละกอสูงอีกทั้งต้องทำให้เป็นสวนปลอดสารพิษแต่ไม่สามารถกำจัดศัตรูพืชได้ ทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งทางสวนควรทำการเกษตรยั่งยืน งดการใช้สารเคมีต่างๆ ประชาสัมพันธ์สวนให้เป็นที่รู้จัก ควรมีกิจกรรมทางการเกษตรที่น่าสนใจไว้รองรับนักท่องเที่ยว การเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงาน และการให้ความรู้แก่คนงาน เพื่อเตรียมพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

5.1.4.2 การวิเคราะห์ด้านการจัดการ POLC

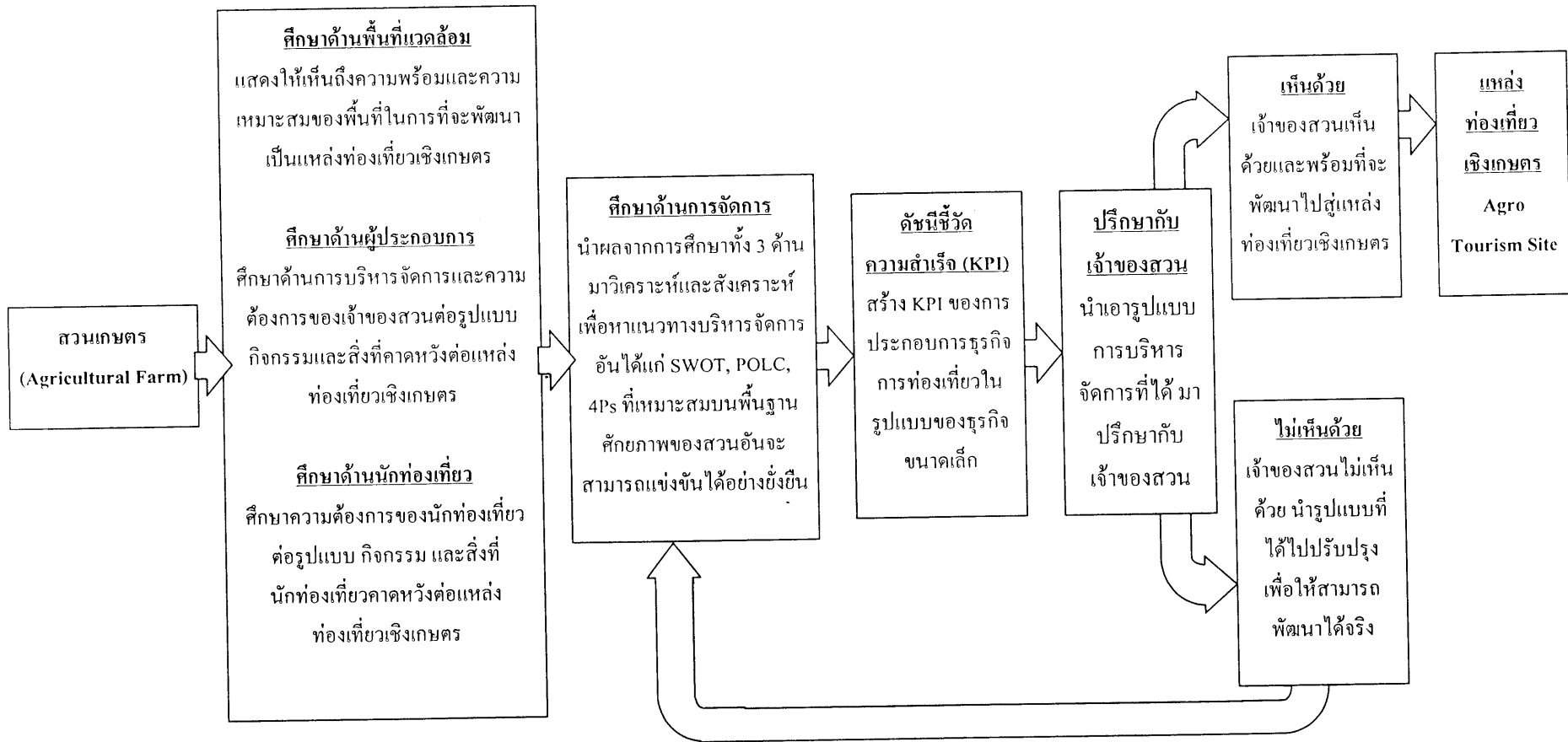
การวางแผนสวนขอย “รอยัล ทโรปาร์คส์” ให้เป็นที่พักที่สอดคล้องกับธรรมชาติ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ มีรูปแบบของการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยแบ่งโครงสร้างองค์กรออกเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายสวน ฝ่ายโรงงาน ฝ่ายบ้านพัก ฝ่ายท่องเที่ยว ฝ่ายการตลาด และฝ่ายบัญชีและการเงิน ซึ่งผู้บริหารหรือเจ้าของสวนจะต้องมีความเป็นผู้นำ และสามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ทำหน้าที่ของตนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรให้ได้ด้วยความพึงพอใจ และควรจะมีการควบคุมการดำเนินงานทั้งทางการเงิน เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของเงิน การควบคุมการทำงานของฝ่ายต่างๆ โดยใช้ดัชนีวัดผลสำเร็จ (KPI) มาใช้ในการควบคุมการทำงาน การควบคุมการตลาด และการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อันจะทำให้สวนขอย “รอยัล ทโรปาร์คส์” สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

5.1.4.3 การวิเคราะห์ด้านการตลาด

ด้านผลิตภัณฑ์ของฝ้ายสวนได้แก่ ต้นข่อยพันธุ์ไทย และพันธุ์ฮาวาย จำหน่ายตันละ 5 บาท อีกทั้งยังมีสวนเสาวรส โรงเรือน แปลงผักปลอดสารพิษ ฝ้ายโรงงาน ได้แก่น้ำยอ ราคา 550 บาท/ขวด ยอผง และมะละกอผง ไม่มีจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพราะทางสวนทำส่งให้กับตลาดต่างประเทศเท่านั้น ฝ้ายบ้านพักได้แก่ บ้านพัก 8 หลัง ราคาที่พัก 1,500 บาท ต่อหลัง/ต่อคืน ฝ้ายท่องเที่ยว ได้แก่ การสาธิตการทำน้ำยอ การสาธิตการทำยอผง และมะละกอผง การให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บเสาวรสด้วยตนเอง การให้ชิมน้ำยอและน้ำเสาวรสด ซึ่งกิจกรรมนำเที่ยวรอบสวนโดยแบ่งเป็นรายการนำเที่ยวสวนข่อย “รอยัล ทโรปิคส์” สำหรับ 1 วัน คิดราคา 150 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน รายการนำเที่ยว สำหรับ ครึ่งวัน คิดราคา 50 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ส่วนการจัดจำหน่าย จำหน่ายที่สวนโดยตรงและส่งเสริมการขายโดยการตกแต่งสวนให้สวยงาม เน้นความสะอาดและความปลอดภัย พัฒนาเส้นทางเดินเท้าถึงสวนให้สะดวกสบาย นำผลิตภัณฑ์ภายในสวนเข้ารับประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ จัดทำป้ายบอกเส้นทางเป็นระยะ จัดทำป้ายโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อสวนให้เป็นที่คุ้นเคย ประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ประสานงานกับโฮมสเตย์หมู่บ้านซันไทรทองในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว เพื่อเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน และติดต่อกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา (ททท.) เพื่อให้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่ายังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งใหม่ในอำเภอวังน้ำเขียว

จากการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนข่อย “รอยัล ทโรปิคส์” ผู้วิจัยจึงขอสรุปขั้นตอนในการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายในการศึกษาอันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ดังนี้

สรุปขั้นตอนในการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสวนเกษตร ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอ“รอยัล ทโรปาร์คส์”

ภาพที่ 5 สรุปขั้นตอนในการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสวนเกษตร ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอ“รอยัล ทโรปาร์คส์”

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการสวนเกษตร ผู้การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของสวน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำรูปแบบที่ได้จากการศึกษานั้น ไปปรึกษากับทางเจ้าของสวน ซึ่งทางเจ้าของสวนเกิดการยอมรับ และมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาด้านการบริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” จากสวนเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันจะสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการพัฒนาการบริหารจัดการสวนเกษตร ผู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค”

จากผลการศึกษา พบว่า เพื่อให้สวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ดังจะได้นำเสนอเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. พัฒนาสวนเป็นที่ถ่ายโอนความรู้วิชาการเกษตร เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่และผู้สนใจ ให้ได้รับความรู้จากการอบรมอันจะนำไปประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เข้าร่วมอบรม
2. ควรมีการจ้างผู้มีความรู้ทางการบริหารจัดการ มาดูแลในส่วนที่พัก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น
3. หาวิธีกำจัดศัตรูพืชแบบชีวภาพ เพื่อให้สวนเป็นสวนเกษตรที่ปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลของสวนขอ “รอยัล ทโรปาร์ค” เพียงสวนเดียว ซึ่งอาจไม่สะท้อนถึงสวนเกษตรประเภทนี้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะขนาดของสวนเกษตรแต่ละที่มีขนาดที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของการลงทุนและความสามารถในการบริหาร ดังนั้นผลของการวิเคราะห์ส่วนนี้ อาจใช้เป็นแนวทางเพื่อให้เกิดภาพต่อผู้ที่สนใจ อันจะนำไปใช้ในการศึกษาให้มีความละเอียดเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ทองทั่ว และคณะ. (2546). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- การท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา. (2547). แผนที่จังหวัดนครราชสีมา. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2548, จาก <http://www.pkorat.com/mapkorat.htm>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2548). สถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติ. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2548, จาก http://www2.tar.or.th/stat/web/static_index.php.
- การท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว. (2547). แผนที่อำเภอวังน้ำเขียว. ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.wnk.go.th/map.htm>
- _____. (2547). ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.wangnamkheo.com>
- กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: กองวางแผน.
- ข้อดีของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (2547). ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.phetonline.com/kaset1.html>
- โครงการศึกษาวิจัย การจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2545). โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประเภทผจญภัยถึงอนุรักษ์ธรรมชาติ (ล่องแก่ง, พายเรือแคนู, ปีนหน้าผา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โครงการYCT การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547). รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ. ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548, จาก <http://welcomethai.com/thai/traveltips.asp?id=7>
- จรัญ จันทลักษณ์และคณะ. (2546). การเกษตรยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉล่องศรี พิมลสมพงศ์. (2542). การวางแผนและการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชรินทร์ ทำดีและคณะ. (2548). การบริหารจัดการสวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”. สัมภาษณ์เมื่อ 10 ตุลาคม 2548, สวนขอ “รอยัล ทโรปปิคส์”.

- คารุณี บุญธรรม และคณะ. (2546). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชน
 ชาวม้ง บ้านน้ำเค จ.พะเยา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). หลักการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นวรรตน์ ไกรพานนท์. (2539). นิเวศสัญจร กลยุทธ์ร่วมประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวและการ
 อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน. วารสารนิเวศวิทยา, 23(1), 24-37.
- นำชัย ทนุผลและคณะ. (2543). การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจ
 ชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จ.แพร่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บัณฑิตา คำทรัพย์. (2547). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดสดเอกชน ในเขตเทศบาล
 เมืองมหาสารคาม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประดับ เรียงประยูร. (2541). การศึกษาแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและ
 ส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชนตลาดน้ำตลิ่งชัน กทม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรพิมล วิกรัยพัฒน์. (2542). การประเมินความต้องการในการพัฒนาความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศ:กรณีศึกษาผู้เข้ารับการศึกษาอบรมมัคคุเทศก์เดินป่าในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่:
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพ็ญศรี เจริญวานิช & นิตพล ภูตะโชติ. (2541). การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดคือ ขอนแก่น โคราช บุรีรัมย์
 เลย อุบลราชธานี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญศรี เจริญวานิช, สุวิชา โกมลทัต, นิตพล ภูตะโชติ, ประมัตต์ เพ็ญนอก, & ก่อพงษ์ พลโยธา.
 (2542). ธุรกิจเบื้องต้น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยเกริก สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม. (2547). โครงการ
 ศึกษาจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง. กรุงเทพฯ: คุรุสภา
 ลาดพร้าว
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (2549). การจูงใจ. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2549, จาก http://www.ripb.ac.th/~intanin/elearn/EJUDKAN/orm_06.html#
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2548). ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548,
 จาก http://www.geocities.com/agrotour_t/about.html
- ยุวดี นีรัตน์ตระกูล. (2539). การศึกษา เรื่อง การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ภาคเหนือ.
 กรุงเทพฯ: งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กองวางแผนโครงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วรรณ วลัยวานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ สารรคนะ. (2542). การบริหาร. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- วรภัทร์ ภูเจริญ & ธนกฤต จรัสรุ่งเชาวลิต. (2546). **ดัชนีวัดผลงาน Key Performance Indicators**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อริยชน จำกัด.
- วัฒนา พัฒนพงศ์. (2546). **BSC และ KPI เพื่อการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: แอปซิฟิค จำกัด.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). **การเกษตรไทย**. ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.rekkingthai.com/cgi-bin/webboard/print.pl?content=0394&board=travel>. (2544). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผนและนโยบาย**. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ ศรีบูรินทร์. (2549). **เรื่องการจูงใจ**. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2549, จาก <http://business.ksbrhospital.com/story16.php>
- สุดใส สร้างโสทรก. (2547). **โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของพื้นที่ป่าดงทางม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี**. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สิริวัฒนา ไจมาและคณะ. (2546). **โครงการ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จ.เชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนวิจัย.
- สมคิด บางโม. (2541). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์ _____ . (2545). **การประกอบธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชูนพับลิชซิ่ง จำกัด.
- สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (2547). **สรุปรายงานผลปฏิบัติการ โครงการเรียนรู้ร่วมกัน สรรสร้างชุมชน ปิงปประมาณ 2547 พื้นที่ ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอุดมศึกษา.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- เสรี เวชบุษกร. (2538). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2548). **ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานโฮมสเตย์**. เอกสารประกอบการฝึกอบรม หลักสูตรมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เรื่อง มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (2548). **องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**. ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548, จาก http://conservation.Forest.ku.ac.th/ecotourdb/cgi-bin/ARTICLE/tour_agro.asp.

- ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2546). ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.travelmaehongson.org/agrotourism-th.html>.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2540). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิญโญ, ชวลิต ประภวานนท์, ลัทธிகาล ศรีวรรณย์, & จิรศักดิ์ จิยะจันทร์. (2542). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์. (2544). การจัดการแนวทางการพัฒนาสหกรณ์โคนมในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ : กรณีศึกษา สหกรณ์โคนม น้ำพอง จำกัด อ. น้ำพอง จ.ขอนแก่น. รายงานการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Kreitner, R. (1995). **Management**. 6th ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1990). **Essentials of Management**. 5th ed. New York: McGraw-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าของสวนยอ “รอยัล ทโรปิกส์”

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการสวนขอ“รอยัล ทโรปาร์ค”

1. ท่านมีการบริหารจัดการสวนขอ“รอยัล ทโรปาร์ค” เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าสวนขอ ของท่านมีจุดแข็ง/ จุดอ่อน/โอกาส/อุปสรรค เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านรู้จักสวนเกษตรอื่นใดบ้าง และแต่ละที่มีการบริหารจัดการเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่3 ข้อมูลด้านความต้องการ รูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่คาดหวังในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านอยากให้สวนของท่านมีรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านคาดหวังอยากให้มียะไรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท่าน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

วันที่.....เวลา.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....แฟกซ์.....E-mail.....

ความคิดเห็น(ถ้ามี).....

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสวนเกษตร ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา สวนขอ
“รอยัล ทโรปปาร์ค”

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังต่อ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. ในการตอบแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือท่านได้โปรดให้ข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อจะได้นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ สวนขอ “รอยัล ทโรปปาร์ค” จากสวนเกษตร ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมและยั่งยืน รวมทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงสวนเกษตรในพื้นที่อื่นๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมต่อไป

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

นางสาวธนิษานต์ ประไกรวัน

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ

สาขา การจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ท่านเลือกตอบหรือแสดงข้อความที่ท่านต้องการตอบตามความเป็นจริง

1. เพศ

 ชาย

 หญิง

2. อายุ

 อายุต่ำกว่า 21 ปี

 อายุ 41- 50 ปี

 อายุ 21- 30 ปี

 อายุ 51- 60 ปี

 อายุ 31- 40 ปี

 มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

 นักเรียน, นักศึกษา

 ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐ

 เกษตรกร, รับจ้างชั่วคราว

 พนักงานหรือลูกจ้างองค์กรเอกชน

 ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว

 อื่นๆ... (ระบุ).....

4. การศึกษา

 ประถมศึกษา

 อนุปริญญา

 มัธยมศึกษา

 ปริญญาตรี

 ปริญญาโท

 ปริญญาเอก

5. รายได้

 ต่ำกว่า 5,000 บาท

 10,001- 20,000 บาท

 5,000- 10,000 บาท

 มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ท่านเลือกตอบหรือแสดงข้อความที่ท่านต้องการตอบตามความเป็นจริง

6. จำนวนวันโดยเฉลี่ยที่ท่านเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

 1 วัน

 4- 5 วัน

 2- 3 วัน

 มากกว่า 5 วัน

7. การท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านมากับใครบ้าง

 มาคนเดียว

 มากับบริษัทนำเที่ยว

 มากับเพื่อน

 หน่วยงานจัดมา

 กลุ่มญาติและครอบครัว

 อื่นๆ... (ระบุ).....

8. ท่านใช้เวลาในการเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรครั้งนี้ประมาณ
☐ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	☐ 5- 6 ชั่วโมง
☐ 1- 2 ชั่วโมง	☐ ทั้งวัน
☐ 3- 4 ชั่วโมง	☐ มากกว่า 1 วัน
9. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรครั้งนี้โดย
☐ รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	☐ รถโดยสารประจำทางและรถปรับอากาศ
☐ รถยนต์ส่วนตัว	☐ พาหนะของบริษัทนำเที่ยว
☐ รถเช่าเหมาลำ/รถรับจ้าง	☐ อื่นๆ... (ระบุ).....
10. ท่านรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ หนังสือ, วารสาร, หนังสือพิมพ์	☐ สินค้าท้องถิ่น, ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
☐ วิทยุ, โทรทัศน์	☐ คำบอกเล่า
☐ แผ่นพับ, ไปสเตอร์	☐ อื่นๆ... (ระบุ).....
11. การท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านมาทำกิจกรรมอะไรบ้างในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ชมความงามธรรมชาติ	☐ เป็นส่วนหนึ่งของวิชาเรียน
☐ ศึกษาวิธีการทำเกษตร	☐ ตั้งใจมาพักผ่อน
☐ ซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	☐ ทำวิจัย
☐ หยุดพักระหว่างการเดินทาง	☐ อื่นๆ... (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
12. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการเดินทางไปท่องเที่ยวยัง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งเกษตรกรรมเท่านั้น		
13. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเป้าหมายให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด		
14. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรนำ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เข้ามาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด		
15. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยการมีจิตสำนึกของนักท่องเที่ยว		
16. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว		
17. ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเมื่อ ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว		
18. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือการไป และแวะซื้อผลผลิต ของเกษตรกรที่ขายตามรายทางเท่านั้น		
19. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการกระจายรายได้กลับคืนสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง		
20. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและวิถีชีวิตของเกษตรกรอย่างเต็มที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		
21. การให้ความรู้แก่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
22. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ตรงกับที่นักท่องเที่ยวคาดหวังไว้		
23. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเน้นการเสริมแต่งและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว		
24. การท่องเที่ยวไปชมฟาร์มวัว, นกกระเจอกเทศ, ไก่, หมู, เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรม และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง ต่อแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง ข้อต่อไปนี้เป็นกรณารเรียงลำดับตามความสำคัญ

27. ในการมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในครั้งนี้ท่านคาดหวังในด้านใดมากที่สุด
(กรณารเรียงลำดับ 1-3 ตามความสำคัญ)

- ด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ
- ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน
- ด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ
- ด้านที่พัก
- อื่นๆ...(ระบุ).....

28. ด้านสถานที่ และทัศนียภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ท่านต้องการในเรื่องใด
มากที่สุด (กรณารเรียงลำดับ 1-5 ตามความสำคัญ)

- มีการจัดบริเวณต่างๆเช่นที่พัก ที่จอดรถ แปลงสาธิตการเกษตร ฯลฯ ไว้อย่าง
เหมาะสม
- อัตราค่าเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม
- มีการปรับปรุงและตกแต่งทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงาม
- มีที่พักเหนือระหว่างเดินเที่ยวที่สะดวก สะอาด และปลอดภัยดี
- การคมนาคมที่เหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก
- มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน
- มีบริเวณจอดรถสำหรับรองรับรถของนักท่องเที่ยว
- มีห้องน้ำที่สะอาด ทัศนียภาพดี
- อื่นๆ... (ระบุ).....

29. ด้านกิจกรรมที่น่าสนใจ ท่านอยากให้มกิจกรรมใดบ้างในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
(กรณารเรียงลำดับ 1-3 ตามความสำคัญ)

- มีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- มีการสาธิตการทำเกษตรกรรมต่างๆ เช่น วิธีการปลูก, การดูแล เป็นต้น
- มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- มีการให้นักท่องเที่ยวทดลองปฏิบัติ การทำการเกษตรด้วยตัวนักท่องเที่ยวเอง
- มีผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้ชิมและจำหน่ายนักท่องเที่ยว

- มีบริการอาหารที่ทำมาจากผลิตผลภายในสวนนั้นๆ
- อื่นๆ... (ระบุ).....
30. ด้านอุปนิสัยและมารยาทของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน ท่านอยากให้เจ้าของสวนและพนักงานในสวน ปฏิบัติกับท่านอย่างไร (กรุณาเรียงลำดับ 1-3 ตามความสำคัญ)
- ความเป็นกันเองของเจ้าของสวนและพนักงานในสวน
- ความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- ความกระตือรือร้นและเอาใจใส่นักท่องเที่ยว
- เจ้าของสวนและพนักงานในสวนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ และแหล่งท่องเที่ยว ให้คำแนะนำได้
- อื่นๆ... (ระบุ).....
31. ด้านความรู้และความเพลิดเพลินที่จะได้รับ ท่านคาดหวังในเรื่องใดบ้าง (กรุณาเรียงลำดับ 1-3 ตามความสำคัญ)
- ได้รับความรู้ในการทำการเกษตรอันจะนำไปประกอบอาชีพ
- ได้รับความรู้เพิ่มเติมไม่คาดหวังจะนำไปประกอบอาชีพ
- ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน
- ได้เห็นวิธีการทำการเกษตรของเกษตรกรจริงๆ
- อื่นๆ... (ระบุ).....
32. ด้านที่พัก ท่านอยากให้มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่
- อยาก ไม่อยาก (ข้ามไปตอบข้อ 34)
33. ท่านคาดหวังให้มีสิ่งในข้างในที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (กรุณาเรียงลำดับ 1-5 ตามความสำคัญ)
- บริการห้องพักที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย
- มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม
- ความสะอาดของที่นอน/หมอน/ผ้าห่ม/ผ้าเช็ดตัว
- มีห้องน้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
- มีที่จอดรถเป็นสัดส่วน สะดวก ปลอดภัย
- มีหลายระดับราคาให้เลือก
- มีบริการด้านอื่นๆครบครัน
- อื่นๆ... (ระบุ).....

34. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือ

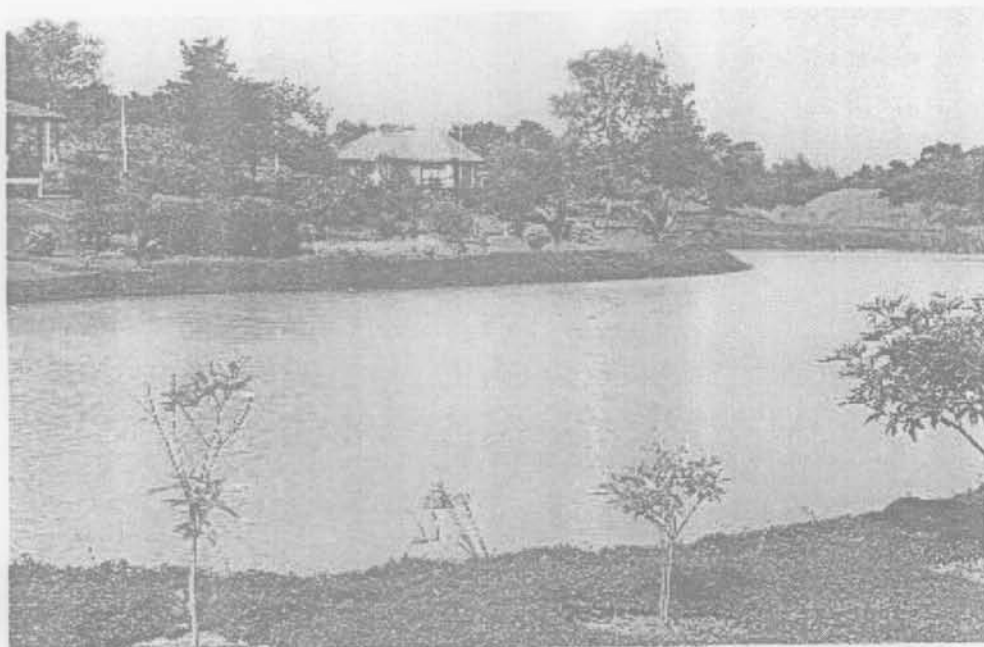
ภาคผนวก ก
ภาพถ่าย สวนหย่อม “รอยัล ทโรปิกส์”

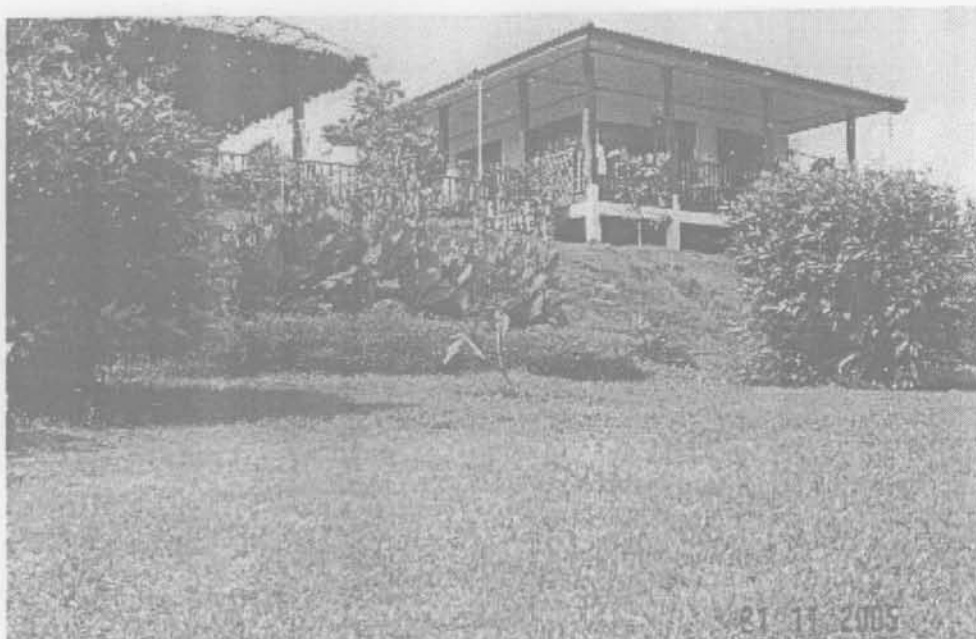
ภาพที่ 1 ทางเข้าสวนขอ “รอยัล ทโรปิกส์”

ภาพที่ 2 สภาพถนนทางเข้าสวน

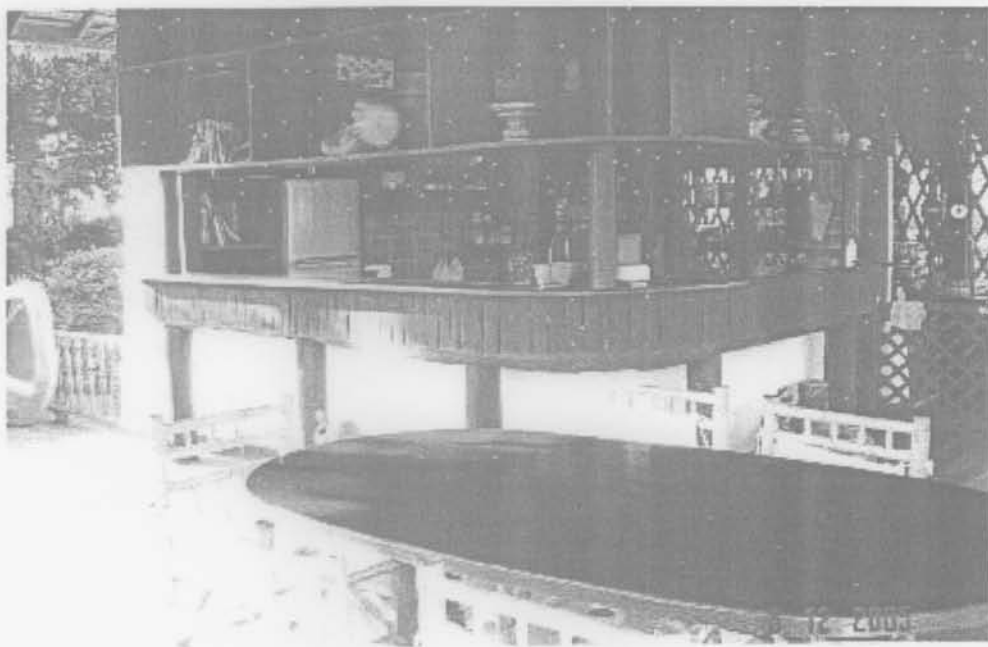
ภาพที่ 3 สระน้ำสำหรับใช้ในสวน

ภาพที่ 4 ส่วนที่พักอาศัยของครอบครัว

ภาพที่ 5 บรรยากาศสระน้ำ

ภาพที่ 6 โถงสำหรับรับประทานอาหารและทำกิจกรรมร่วมกัน

ภาพที่ 8 ก่อสร้างที่พักอาศัยแบบอิงธรรมชาติ

ภาพที่ 6 บรรยากาศภายในห้องนอน

ภาพที่ 9 ปลุกดินขอเป็นแถว

ภาพที่ 10 คุณชรินทร์ ทำดี และคนงานโรงงาน

ภาพที่ 11 ส่วนหนึ่งของขั้นตอนการผลิตน้ำอ

ภาพที่ 12 การทำความสะอาดภาชนะที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 13 ถังหมักน้ำขม

ภาพที่ 14 การบรรจุใส่กล่อง

ประวัติผู้เขียน

นางสาวธนิกันต์ ประไกรวัน เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2525 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากภาควิชา บริหารธุรกิจ สาขาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2546 และศึกษาต่อระดับปริญญาโท ภาควิชาบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2548 ระหว่างศึกษาในระดับปริญญาโทได้รับทุนอุดหนุนการศึกษา จากโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์เพื่อศึกษาภายในประเทศ ประจำปี 2547 สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ตามความต้องการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา